

БЛАТВИСНИК

3. 2023

Тема номера:

Герої віри

Норман Роквелл — знаменитий американський живописець та журнальний ілюстратор ХХ століття, який багато років співпрацював із провідними журналами США. Коли в 1955 році журнал *The Saturday Evening Post* провів опитування своїх читачів, яка ілюстрація Нормана Роквелла їм найбільше подобається, то більшість назвали картину «Застільна молитва». Оpubлікована в журналі 1951 року, ілюстрація Норманна Роквелла достовірно передавала атмосферу післявоєнного часу в Америці й супроводжувалася текстом: «Наш світ — не найщасливіше місце в наші дні». Друга Світова війна перевернула свідомість людей і вкотре довела, яке «примарне все, що є в цьому світі». Після всесвітнього хаосу прийшли розгубленість, страх та безнадійність — невблаганні наслідки війни. Картина Роквелла відповідала на багато запитань американців: як, пройшовши через насильство та жорстокість, зберегти віру в любов і доброту, та де взяти сили, щоб знову довіряти людям та дивитися в майбутнє з надією? Відповідь припала до душі багатьом американцям — джерело сили художник бачить у молитві-подяці, що йде від самого серця, за дар життя.

Ідея сюжету з'явилася завдяки одній із читачок *The Saturday Evening Post*. У 1950 році місис Ерл у своєму листі описала сцену, свідком якої стала. Вона яскраво розповіла, що бачила, як у кафе вбігла весела молода жінка з маленьким пустотливим хлопчиком. Вони одразу привернули увагу всіх відвідувачів своїм радісним та збудженим настроєм. Коли ж сіли за столик, то, анітрохи не соромлячись переповненої зали та сусідів по столику, на кілька хвилин застигли в молитві. Вражений розповіддю, Роквелл написав цю сцену так достовірно, ніби сам її побачив, тільки для більшої виразності замість молодої жінки митець зобразив бабусю з онуком.

Ця робота стала найдорожчим твором американського реалістичного мистецтва — у 2013 році вона була продана за \$ 46 млн.

Що ж, ця ілюстрація може стати відповіддю і на нинішні страшні українські реалії...

Тема номера:

«Герої віри»

У номері:

- 2 **Анатолій КОЗАЧОК.** Ми — сильні
- 5 **Валерій АНТОНЮК.** Слуги Божі
- 6 **Юрій ВАВРИНЮК.** Герої віри: happy end чи життєва трагедія?
- 9 **Михайло ПАНОЧКО.** Герої віри — де вони тепер?
- 10 **Вікторія ТРУДЬКО.** «Я їду на небо...»
Історія родини Павенків
- 13 **Віктор Стороженко:** «Усі успіхи, які ми мали, можна назвати випадковістю, якщо не знати Бога»
- 15 **Тимофій НАГАЙЧУК.** Що Біблія говорить про службу в армії?
- 16 **Михайло МОКІЄНКО.** Люди високого духу
- 18 **Роман МАРЧЕНКО:** «На передовій трапляються випадки, коли рятує лише віра»
- 20 **Михайло ДРЕН.** Герой, Якому належить слава
- 22 **Вікторія Демиденко:** «Його позивний був «Борець», а мене він називав «Квіточка»
- 26 **Каховська операція:** участь Церкви
- 30 **Анатолій Безкровний:** «Христос має бути в центрі нашої уваги»
- 33 **Наталія МЕЛЬНИК.** Як варто та як не варто втішати вдів війни
- 34 «Ми молилися й читали 90-й псалом»
- 36 **Юрій ВАВРИНЮК.** Розпорошенці XXI століття
- 38 **В Ірпені УЦХВЕ відкрила новий Сімейний центр**
- 40 **Іда ГЛЕЙЗЕР.** Спостереження за власною травмою: історія Йова
- 42 **Ольга КОНДЮК.** Плачте з тими, хто плаче
- 43 **Олег БОГОМАЗ.** Сила проголошеного слова
- 44 **Сергій ДЕМИДОВИЧ.** Капкан «миротворництва»
- 47 **Валентин ЯРОШЕНКО.** Де Авель, брат твій?
- 48 **Юрій СІПКО.** «Убивці, які вбивають Україну сьогодні, убивають Христа...»
- 49 **Іван ЛЕЩУК.** Я ніколи тебе не забуду, учителю!
- 50 **Людмила БЕНДУС.** Мама за серцем Божим: 10 порад
- 51 **Найважча робота у світі**
- 52 **Микола БОРБИНСЬКИЙ.** Пам'ятник
- 54 **Новини УЦХВЕ**

У номері використані фото

Віктора Мокійчука,

архіву журналу «Благовісник», сайту УЦХВЕ,
сайту unsplash.com та інтернет-ресурсів.

На 1 сторінці обкладинки фото Михайла Сидорчука:
евакуація постраждалих від затоплення в Херсоні.

Благовісник

Щоквартальне видання
Української Церкви Християн Віри Євангельської

№ 3 (121) 2023

Редколегія журналу:

А. Козачок, В. Яцюк, М. Синюк, В. Онищук,
Є. Мельничук, Є. Абрамович,
О. Міцевська, В. Мартинюк,
Д. Довбуш, Ю. Троць

Головний редактор: Юрій ВАВРИНЮК

Адреса редакції:

вул. Вороніхіна, 14а, м. Луцьк, 43024

Телефони:

(0332) 25-44-06

096 592 1737

E-mail: blagovis@gmail.com

www.blag.org.ua

Розрахунковий рахунок
UA 03 305299 00000 2600 5010810824,
код 23253886
у Приватбанку м. Луцька
Отримувач: РХЖ Благовісник

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 3574 від 30.11.98

Над номером працювали:

Віктор МОКІЙЧУК, Ольга МІЦЕВСЬКА,
Василь МАРТИНЮК, Володимир ШОЛОМ,
Дмитро ДОВБУШ

Друк: ПП «Естеро»
тел. 068 22 62 444
e-mail: 645740@mail.ru

Наклад 1500 примірників

При передруку посилання на «Благовісник»
обов'язкове.

Надіслані матеріали не рецензуються і назад не повертаються.

Ми — сильні

«Ми, сильні, повинні нести слабості безсилим, а не собі догоджати. Кожен із нас нехай догоджає ближньому на добро для збудування. Бо й Христос не Собі догоджав... Приймайте тому один одного, як і Христос прийняв нас до Божої слави» (Рим.15:1-3).

Ми — сильні... Коли ми говоримо ці слова, то які асоціації у вас виникають? Мені одразу спав на думку один випадок. Коли я служив в армії, двоє хлопців побилися між собою. Вони з'ясували не лише те, хто з них сильніший. Між ними ще була й така собі міжнаціональна неприязнь. І тоді той, який був побитий іншим, пішов у зал, щоб тренуватися й згодом помститися. І так усі два роки ці хлопці тренувалися в залі, щоби бути гідними суперниками один одному. Так вони доводили, хто сильніший. Іноді певного виду змагання можна побачити й між християнами, але це не наша дорога.

Процитований вище текст підтверджує це. Він доволі практичний і закликає, щоб ми мали правильні

стосунки один із одним: підтримували безсилим, догоджали ближнім на добро і з терпінням приймали один одного, живучи в мирі та єдності. У цьому наша сила.

Давид відрізнявся від Саула за фізичними даними, зокрема Саул був на голову вищий від нього. Проте Давид був унікальною людиною, і його унікальність та сила виявлялися не лише в духовній сфері. Згадайте, як він переміг Голіафа. Проте він зробив це не своєю силою й навіть не хвалився своєю силою. Хоча не без того, що десь біля овець він тренувався кидати каміння з пращі й досяг у цьому майстерності. І цю його вправність Бог використав для Своєї слави.

Сила у взаєминах з Богом

Давид — яскравий приклад того, як взаємини з Богом впливають у життя силу. І походить вона саме від Господа. Ми можемо говорити й про інших героїв віри. Про Авраама — як людину, яка повірила Богу. І повірила понад надію. І в цьому була його сила.

Коли ми читаємо про героїв віри, то бачимо різних людей. Одні, можливо, виглядали потужними фізично, але я більш, ніж переконаний, що були й такі, які на вигляд були неміцними. Але вони всі названі сильними людьми, сильними мужами.

Коли ізраїльський народ вийшов із єгипетського рабства, йому було потрібно сорок днів рухатися, щоб увійти в обітовану землю. Але вони йшли сорок років. Їм постійно не вистачало цієї от духовної сили. Тому вони постійно оглядалися назад, постійно нарікали. І ті люди, які не сильні, легко міняють свободу на гіркі трави. Візьмімо хоча б навіть дванадцятьох вивідувачів, яких послали розвідати, куди Бог веде Свій народ. Лише двоє з них виявилися сильнішими від інших. І народ не прислухався до їхніх слів, бо сам був слабким. І, до речі, лише ці двоє людей зі старшого покоління увійшли в обітовану землю, бо поклали свою надію на Бога. Інші ж загинули в пустелі, бо їм не вистачило духовних сил повірити Богу аж настільки, щоби було понад надію.

Сила Божої обітниці

Так, розвідники визнали, що земля чудова. Її охарактеризували як таку, що тече молоком і медом. Звісно, ми розуміємо, що там не текли молочні чи медові річки, але цих продуктів там було вдосталь. Проте вони побачили інше — людей-велетнів, які ходять, як дерева. І з практичного боку вони були праві. Реально цих людей перемогти було неможливо. Але вони забули про головний складник — Божу обітницю. Сильна людина завжди пам'ятає Божі обітниці. У них її потуга.

Ми сильні Божим Словом, яке наповнює наше серце вірою. Коли ми матимемо взаємини з Богом, то станемо сильними людьми. Але будувати ці взаємини ми зможемо тоді, коли навчимося практикувати те, що прочитали в Слові Божому. Бо Слово Боже проникає до поділу душі й духа. Саме Слово Боже судить дії, думки й наміри. І цим не можна нехтувати.

Тому пам'ятаймо Божі милості та Його обітниці, втілюймо Слово Боже в життя, щоби стати сильними Божими мужами й справжніми героями віри.

Сила догоджати

Тут виникає природне запитання: а для чого мені сила?

Слово Боже каже, що сильна людина — це та людина, яка здатна нести слабкості безсилах. Слабка людина не зможе цього зробити. Тому для цього нам потрібна ось ця Божа сила.

Писання також каже, що ми маємо не собі догоджати. І тут можна зробити хибний висновок: якщо ми сильні в Господі, то маємо всім догоджати. Але Біблія говорить не так. Писання говорить про догодження на добро та збудування. Тобто догоджати треба не у всьому, а лише в тому, що служитиме для цієї мети.

Виховуючи своїх дітей, ми намагаємося їм догоджати. Але робимо це так, щоб вони зрештою мали перспективу в житті. Ми навіть так догоджаємо, що потрохи відщеплюємо від себе, щоб вони могли навчитися самостійно жити в цьому світі. І ми щасливі, коли бачи-

мо їхню самостійність, їхній успіх. І наші з ними взаємини від цього не страждають, а навпаки — поглиблюються. Бо вони не будуються на відомому твердженні: «Що то за батьки, які сина не доглядять до пенсії?»

Наші взаємини будуються на підтримці й повазі, тобто на чомусь вищому, ніж на «дай мені ще сто гривень». Ці речі мають бути на своєму місці. Є час, коли ми повністю утримуємо своїх дітей, а є час, коли ні. Так само й з іншими людьми. Ми повинні їм догоджати так, щоб це будувало їх і було їм на добро.

Тобто та людина, яка просто догоджає іншим, — слабка. Сильна — та, яка робить це правильно. І до цього переконання ми часто приходимо через негативний досвід догодження, який робив людей залежними від нашої допомоги. Поміємо, у американців є приказка: «Треба давати потребуючим не рибку, а вудку, і навчити нею користуватися». Ти все життя не зможеш годувати іншого. Треба навчити людей самим здобувати собі поживу. І добро не в тому, щоби безперестанку допомагати, а потім, коли ти вже не маєш змоги цього робити, бути голодними обом. А в тому, щоб дати людині засоби, за допомогою яких вона навчиться забезпечувати себе й допомагати іншим. Бо скільки лінивого чоловіка ви не годуйте, його потреби від цього не зменшаться.

Ісус унікальний у цьому. І не лише тому, що постійно ходив із учнями, навчаючи їх на власному при-

кладі. Його унікальність у тому, що Він взаємодіяв із учнями, не контролюючи їх. Він їх навчав, як нести Євангелію, щоб змінити цей світ. Він посилав їх поперед Себе, наділяючи владою звіщати про наближення Царства Божого. І ми бачимо, що, коли Ісус піднявся на небо, та невелика група учнів і послідовників (ми точно не знаємо, скільки їх було, окрім дванадцяти апостолів) змогла поширити Євангелію й змінити весь світ.

Перед тим Ісус посилав їх по двоє з повелінням проповідувати Євангелію. Він посилав їх поперед Себе, у ті місця, куди Сам планував прибути. І Він робив це на добро й збудування для учнів та тієї справи, ради якої прийшов на цю землю. Сильна людина чинить саме так.

Проте нам треба бути дуже уважними до людей, щоби бачити, де треба бути радикальним, а де обережним. Але дуже важливо дивитися на перспективу, щоб своїм догодженням ми принесли людям збудування й добро.

Сильна людина здатна вчитися

У цьому ж уривку сказано: «А все, що давніше написано, написано не нам на науку». Тож здатність вчитися — ще одна ознака сильної людини. Учитися і на чужих помилках, і на своїх, і в цілому.

У всіх нас Бог заклав здатність вчитися. Я знаю одного чоловіка, який був досить здібним у фізиці. І коли він поїхав на навчання в США, то розповідав, що перший рік думав, що його голова трісне. Дуже

Війна, яка прийшла на нашу землю, не лише завдала багато болю, вона принесла нові виклики. Дивлячись, як зреагувала Церква, зокрема УЦХВЕ, у мене іноді сльози навертаються на очі від того, як християни відгукнулися, об'єдналися, зробили стільки праці для нашого народу. Незважаючи на конфесії, не запитуючи, чи вірять у Бога, чи ні, прийняли, нагодували, прихистили сотні тисяч людей. Бажаю, щоб цей запал служіння продовжувався і далі, звичайно, не в таких обставинах, не в такій ролі, а в ролі благовістя. Тому нехай Бог нам допоможе служити, служити, служити!

***Анатолій Козачок,
побажання служителям УЦХВЕ, з інтерв'ю на Звітно-виборній конференції, 17-19 травня 2023 р.***

важко йому давалася англійська мова. А нині він знає мову на рівні носія. Так, йому довелося докласти великих зусиль, проявити терпіння й наполегливість, щоб досягнути цього результату.

Тобто Бог заклав у кожного з нас здібність до того чи іншого, проте, доклавши зусиль, ми можемо оволодіти будь-якими знаннями та вміннями на певному рівні. У всіх нас Бог заклав здатність учитися. І я передусім хочу закликати всіх нас вчитися від Слова Божого. Нам необхідно засвоїти і впровадити в практику істини Писання, щоб, як написано далі: «...терпінням і потіхою з Писання ми мали надію» (Рим.15:4).

Коли ти вчишся, сила Божа наповнює твій розум. Вона дає тобі терпіння й утіху з Писання, що, зрештою, повнить серце надією. Отже, джерело надії — терпіння й потіха з Писання. І сильні люди отримують це, бо користуються даною Богом здатністю навчатися.

Сильна людина цінує інших людей і шукає з ними спільності

Сильна людина — терпелива, і вона шукає єдності з іншими людьми. «А Бог терпеливості й потіхи, — йдеться далі у Посланні до римлян, — нехай дасть вам бути єдиними між собою за Христом Ісусом, щоб ви єдинодушно, одними устами славили Бога й Отця Господа нашого Ісуса Христа».

У світі є думка: для того, щоб досягнути успіху, треба бути напористим і трохи нахабним. «Наглість — друге щастя», — можна не раз почути. Проте нам не подобаються такі люди. Мені, наприклад, приємно спілкуватися з людьми ненахабними, здатними розмірковувати, обговорювати, учитися.

Біблія навчає нас бути терпеливими, єдиними. Отримавши втіху від Бога, навчися втішати інших. Шукаймо спільності та єдинодушності. Маючи взаємодію один із одним у Церкві — Тілі Христовому, кожен із нас отримав щось. І це не

тому, що ми якісь особливі, а тому, що ми були готові до цієї взаємодії.

Взаємодія не завжди буває лише позитивною. Негативні моменти теж трапляються. Але через це ми вчимося терпінню, вчимося приймати один одного. Ці риси дуже важливі для нас, тому ми й стикаємося з різними неоднозначними ситуаціями, і в Церкві зокрема.

Проте сильна людина має мету — триматися єдинодушності, бути готовою приймати інших, як прийняв нас Христос. І більше того — ми покликані шукати тих, хто ще не знає Бога, і приводити їх до Господа. Це не завжди легко, але сильна людина працює на собою, наповнюючись Божим Словом та Його істиною. Тож дбаймо про це у своєму житті, щоб наше серце наповнилося Господнім відкриттям і ноги пішли виконувати Його волю.

**Анатолій КОЗАЧОК,
старший єпископ УЦХВЕ**

Біографія Анатолія Козачка

Анатолій Миколайович Козачок народився в с. Воєгоща Камінь-Каширського району, що на Волині, 21 серпня 1972 року.

Освіта:

У 1996 році закінчив Київський біблійний інститут за спеціальністю «Християнська освіта».

У 2000-2003 роках здобув ступінь магістра теології в Євангельській те-

ологічній семінарії. У 2008-2012 роках здобув другу вищу освіту за спеціальністю «Менеджмент» у Європейському університеті.

Служіння:

Анатолій Козачок розпочинав служіння на місіонерському полі в Карелії (1992-1993 роки).

Після повернення в Україну вступив до Київського Біблійного інсти-

туту і згодом став помічником пастора в церкві «Божий мир», яку започаткували студенти (1995-1997 роки).

З 1998-го року і дотепер служить старшим пресвітером Київської церкви «Філадельфія» (вул. Голосіївська, 57).

З 2000 року є членом правління Українського біблійного товариства.

Із 2010 року протягом кількох каденцій служив старшим пресвітером Київського міського об'єднання УЦХВЕ. А з 2015-го — заступником старшого єпископа в центральному регіоні (Київ, Київська, Сумська, Черкаська, Чернігівська області).

Під час звітно-виборної конференції в травні 2018 році Анатолія Миколайовича було обрано першим заступником старшого єпископа Михайла Паночка.

17-19 травня 2023 року на звітно-виборній конференції Української Церкви Християн Віри Євангельської в м. Луцьку Анатолія Козачка було обрано старшим єпископом УЦХВЕ.

Сімейний стан:

Одружений з 1996 року, разом із дружиною Ольгою виховали двох синів і дві доньки.

Слуги Божі

Слуги, через яких діє Бог.

Цих людей важко зрозуміти.

Їх погано знають, але вони знають про найважливіше.

Їхнє життя загадкове й цілі максимальні.

Їм заздрають здалеку, але їхнє місце мало хто готовий зайняти.

Їх уважають успішними, але більшість їм співчуває та їх не розуміє.

Вони живуть для інших, але багатьом не можуть догодити.

Вони багато переживають у терпінні, але їх вважають нетерплячими.

Вони мають багато друзів, але часто залишаються самотніми.

Їх проблеми багатьом невідомі, бо всі вважають, що в них немає жодних проблем.

Вони загартовані в штормах, яких інші неготові переживати.

Слуги впливають на душі й творять історію.

Вони не чекають визнання людей, хоча багато хто вважає їх кар'єристами.

З ними ворогують непримиренні й до них підлещуються підлабузники.

Їхнє життя важко повторити, але легко критикувати.

Найбільше їхнє бажання — бути там, де діє Господь.

Зміст їхнього життя — виконання волі Господаря!

Його пріоритети для них закон, навіть якщо за це доведеться дорого платити.

Якщо потрібно діяти, вони діють навіть тоді, коли більшість буде вважати їх за дурнів.

Вони мало прораховують, але частіше виграють.

Мало відпочивають, але сильніші за інших.

Не завжди дослухаються до людей, але знають голос Божий.

Їхні благословення часто стають приводом для заздрості, але водночас ніхто не цікавиться ціною таких благословень.

Слуги не промінюють те, до чого вони покликані, на улесливі пропозиції світу.

Усе інше для них занадто дешево, щоб про це серйозно думати. Їхнє життя викликає полярні оцінки, але мало тих, хто може про них судити об'єктивно.

Про них багато говорять, але мало моляться.

Їхнє життя відкрите, тому в ньому завжди шукають чорні плями. Вони ніколи не забігають на короткі дистанції, і деколи здається, що вони програють.

Слуги отримують нагороди тоді, коли більшість про це й не здогадується.

Їхні перемоги очевидні, але їх важко визнати.

Їхня сила реальна, але їм будуть протистояти навіть тоді, якщо й програють.

З ними сміливі здалеку й тактовні поблизу.

Більшість надає перевагу бути від них на відстані кинутого каменя.

Їх починають розуміти тільки з часом.

Їхнє життя не схоже на життя інших, тому від них чекають багато, але повертають їм мало.

Слуги роблять не те, що їм подобається, а те, що потрібне Господарю.

Вони відновлюються вчасно, але коли та як — ніхто не знає.

Сили й час вони віддають людям не шкодуючи.

Вони є благословенням для багатьох, але про це мало хто їм скаже.

Їхнє служіння оцінюють тоді, коли втрачають, і забувають відразу після втрати.

Люди називають їх по-різному, але Бог знає їх як Своїх слуг.

Валерій АНТОНЮК

Тема номера

Герої віри: happy end чи життєва трагедія?

Коли герой — герой

Нам притаманно захоплювати-ся героями. І біблійними також. Ще з недільної школи нам знайомі Давид, який переміг велетня Голіафа, три юнаки в огненій печі, Даниїл серед левів. А скільки чудес зробив Ісус! Недаремно за Ним ходили тисячі натовпи.

І одна з причин такого захоплення — те, що такі історії закінчуються неочікувано та щасливо. Власне, часто цей факт і робить ту чи іншу дійову особу оповіді героєм. В американській культурі є феномен, який називають «хепі ендом» (happy end) — щасливий кінець. Саме так, на думку масового читача чи глядача, має закінчуватися будь-яка книга чи фільм. Якщо по-іншому, вважається, що герой оповіді — не герой.

Ось захоплююча, місцями детективна історія одного героя.

Він був простим хлопцем, служив у рідному селі писарем. Потім служба у війську, яка відкривала нові можливості. Але стається несподіваний поворот долі. Юнак, який вважався християнином за фактом

свого народження, ближче та серйозніше знайомиться зі Словом Божим, знайомиться з євангельськими віруючими й вирішує повністю змінити життя. Через релігійні переконання змушений залишити військову службу. Звинувачений у дезертирстві, отримує солідний термін ув'язнення. Утікає із заслання, ховається, змінює прізвище. Поневіряється разом із сім'єю по країні, через декілька років йому вдається емігрувати в благополучну Америку.

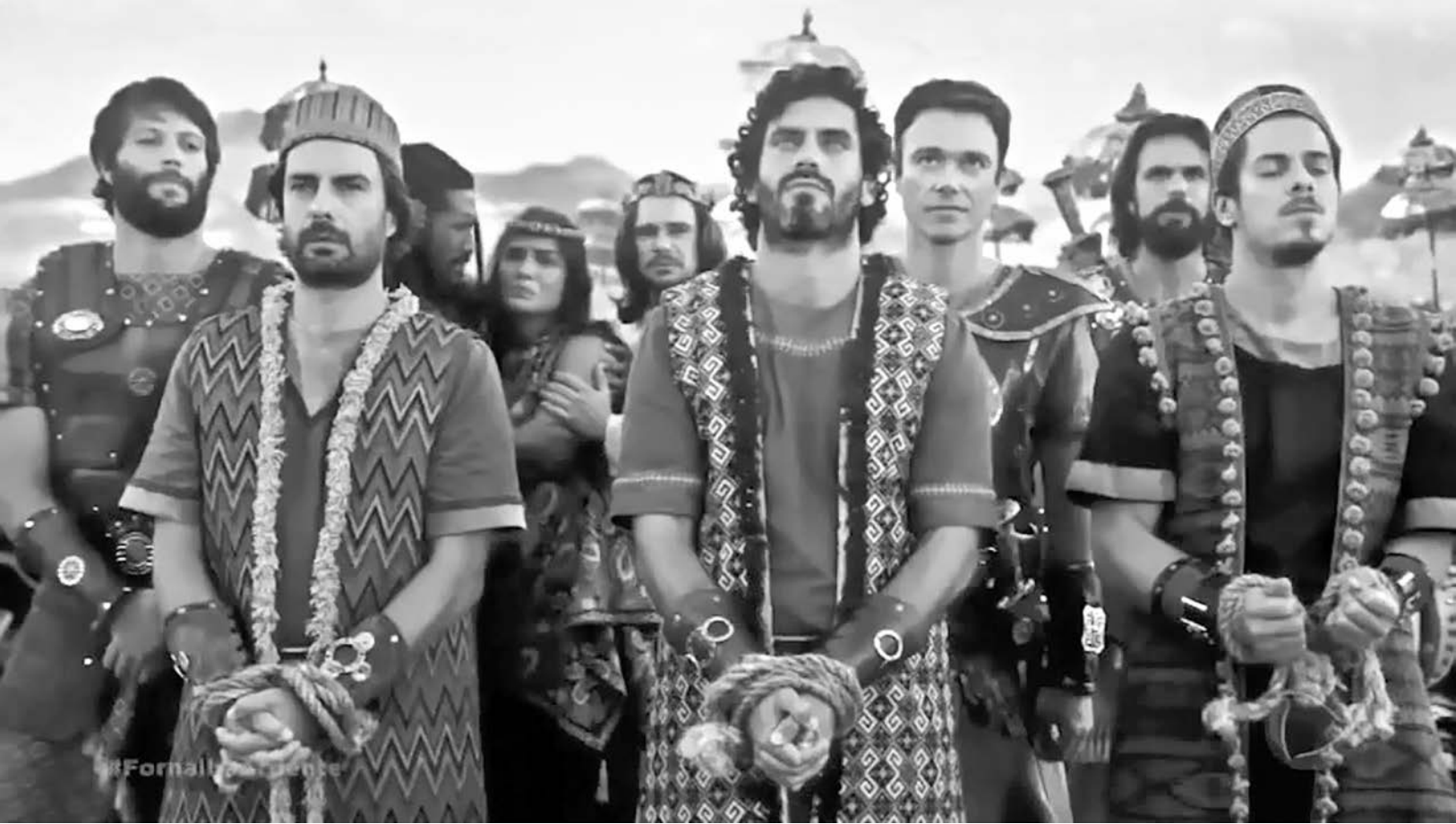
Там розпочинається щасливий та спокійний період життя та служіння. Він стає священнослужителем, має дім, достаток та щасливе майбутнє. Але біль за батьківщину не дає спокою. Після довгих роздумів, молитов та відкриттів від Бога вирушає у зворотну дорогу на землю своїх батьків. Це вже робить його героєм. Особливо коли узяти до уваги, що на батьківщині дуже складна ситуація. Країна не може оговтатися від Першої світової війни та державного перевороту. На той момент там іде кривава війна. Але ге-

рой безстрашно ступає на берег невідомості.

Бог бачить його відвагу та жертвність. Нове служіння благословенне небом та успішне. Утворюються нові церкви, люди навертаються до Бога. Пробудження набуває такого масштабу, що через кілька років утворюється новий великий союз церков. Наш герой стає очільником нового руху, який постійно зростає та набуває масштабності.

Безперечно, цю людину можна з повним правом назвати героєм віри. І через його рішення поміняти ситу Америку на повоєнну нестабільну країну, і через глибоку посвяту людям, заради яких він і вирушив через океан у цю подорож. І через успіхи, яких йому вдалося з Божою поміччю досягти в цьому служінні...

Читачі, напевне, уже здогадалися, про кого йдеться. Про Івана Воронаєва. Його ім'я навечно закарбоване в історії українського п'ятдесятницького руху. Герой вартий пошани та пам'яті в серцях мільйонів християн віри євангельської.

Ложка дьогтю

Я з дитинства любив читати та слухати героїчні історії. На моїй дитячо-юнацькій книжковій полиці було чимало книг про відомих героїв. А на богослужіннях теж багато говорилося про таких людей зі Святого Писання. Особливо я любив 11 розділ Послання до євреїв: поетичну сагу єврейського героїчного епосу, де зібранні зірки-герої першої величини. Вони надихали, вони додавали сил, вселяли надію перед викликами життя.

Але мої дитячі враження марнувала одна деталь із цієї оповіді. Розповідаючи про героїчні вчинки героїв віри й згадуючи багатьох поіменно, автор додає: «І що ще скажу? Бо не стане часу мені, щоб оповідати про Гедеона, Варака, Самсона, Ефтая, Давида й Самуїла та про пророків, що вірою царства побивали, правду чинили, одержували обітницю, пащі левам загороджували, силу огненну гасили, утікали від вістря меча, зміцнялись від слабости, хоробрі були на війні, обертали в розтіч полки чужоземців; жінки діставали померлих своїх із воскресіння... (11:32-35).

«Ух ти!» — захоплено вигукуємо ми, читаючи цей перелік. Але далі йде фраза, яка псує враження від героїчної оповіді і яка для мене довго була каменем спотикання щодо розуміння героїзму як такого: «...а інші бували скатовані, не прийнявши визволення, щоб отримати краще воскресіння; а інші дізнали наруги та рани, а також кайдани й в'язниці. Камінням побиті бували, допитувані, перепилювані, умирили, зарубані мечем, тинялися в овечих та козячих шкурах, збідовані, засумовані, витерпілі. Ті, що світ не вартий був їх, тинялися по пустинях та горах, і по печерах та проваллях земних. І всі вони, одержавши засвідчення вірою, обітницю не прийняли...» (11:35-39).

Ні, я розумів, що нерідко людина стає героєм саме тому, що вона, як ми кажемо, героїчно гине заради чийогось блага, високої ідеї та цілі. І саме така смерть робить її героєм. Але я не міг зрозуміти таких випадків у світлі біблійної, Божої справедливості щодо духовних героїв віри. Бог, Який має силу та вла-

ду робити неймовірно: столітньому давати дитя, закривати пащі левів, зберігати від вогню, залишати живим у череві кита, чому той Бог чудес не зробив чогось такого щодо інших випадків? Коли люди, які довіряли Богові не менше, аніж Авраам чи Даниїл, закінчували своє життя та служіння так трагічно, не по-геройськи...

Повернімося до нашого героя-емігранта, який приїжджає в безбожну радянську імперію, зруйновану економічно та духовно, заради високої мети — проповідувати Євангелію. На вершині успіху та популярності стається трагедія — його арештовують. Суд, п'ять років тюрми. Через кілька років арештовують та відправляють на заслання дружину Катерину. Трьом дітям, які народилися в США, вдається виїхати з країни. Іван Воронаєв їх ніколи більше не побачить. Як і інших, які залишилися під опікою старшого сина. Після закінчення терміну ув'язнення подружжю не дозволяють повернутися додому, вони залишаються жити там, де проходили покарання. Правда, не надовго: це страшні репресивні 1930-ті роки — через декілька місяців Івана Воронаєва арештовують удруге. Настає найбільш трагічна та найбільш невідома сторінка життя героя. Довгі десятиліття ніхто не знав, де він був і коли закінчилося його життя. Серед віруючих ходили легенди про те, як його, виснаженого та беззахисного, зацькували собаками конвоїри. Ця версія була спростована, коли у 2005 році історик Володимир Франчук вдалося отримати з архівів офіційне підтвердження про розстріл служителя в 1937 році...

Ще більш трагічна доля дружини Катерини. У 1937 році її знову арештовують, дають 25 років заслання. На волю вона вийде аж у 1958 році. Увесь цей час її діти, яким вдалося виїхати з Росії, нічого не знатимуть про долю батьків. Тому лист від мами, отриманий ними, став приємною несподіванкою. Катерина Воронаєва писала: «Я ваша мама, мені зараз 73 роки, і мене недавно звільнили з ув'язнення... Ще недовго мені лишилося жити на цій землі...» Старший син Катерини, читаючи ці рядки, розумів, що

зобов'язаний допомогти мамі, але як? Він щиро молився Богові, благаючи про допомогу. Тому, коли через кілька тижнів прочитав у газеті про візит Хрущова в США, сприйняв це як поштовх до дії. Чоловік поїхав у Вашингтон, щоб особисто зустрітися з очільником СРСР. Йому вдалося повз охорону проникнути в приймальню радянського посольства й підійти до Микити Хрущова, який хвилину вдавав ніби слухає, а потім мовчки відвернувся. Після цього охорона виштовхала чоловіка на вулицю. Отямившись, Павло побачив довкола себе багато журналістів, яким було цікаво дізнатися, що відбувається. Він розповів про долю своєї мами, що дуже зацікавило пресу й спонукало багатьох служителів спрямувати листи до керівництва країни, навіть до самого президента Ейзенхауера, який згодом особисто просив Хрущова дати Катерині Воронаєвій дозвіл на виїзд. У червні 1960 року вона знову ступила на американську землю. Прожила тут недовго: заслання, переживання, хвороби дали про себе знати...

Ось такий не надто героїчний кінець історії...

Підстава сподіваного, доказ небаченого

Згаданий 11 розділ Послання до євреїв розпочинається визначенням терміну «віра». Бо власне цей розділ не стільки про героїв, скільки про віру. Це написаний високим стилем своєрідний гімн вірі. А згадані імена — яскраві приклади такої віри. І, напевне, не буде помилкою, коли скажемо, що людина віри — апріорі герой. Бо через віру бачить небачене й має в собі підставу сподіваного. Хоча віруючі знають напам'ять цей вірш і часто його цитують, здебільшого він має філософський характер. Бо, незважаючи на прості слова, які складають, здавалося б, зрозумілий вираз, їх важко розшифрувати та пояснити. Їх треба розуміти серцем, прийняти серцем і втілювати в життя за покликом серця.

Цікаво, що в біблійній мові слово «герой» (в українському перекладі «лицар») згадується лише у Старому Заповіті й переважно стосовно військових подвигів. У Слові Божо-

му немає терміна «герой віри», це вже сучасний вираз, яким характеризують людей, у житті яких яскраво проявилася їхня віра.

Але справжня віра — це не лише чудеса, знамення та ефектні подвиги, на зразок перемоги Іллі над вааловими пророками чи Гедеона над ворогами Ізраїлю. Герой віри — той, хто, незважаючи на труднощі, проблеми та виклики життя залишився вірним Тому, у Кого увірував. Навіть тоді, коли зазнав невдачі з людського погляду. Коли терпів несправедливість через свою віру. І навіть коли готовий померти за віру.

Згадаймо героїв-юнаків із Книги Даниїла. Вони стали героями не тоді, коли вийшли неушкодженими з вогняної печі, а тоді, коли прийняли рішення йти в піч на вірну смерть: «Якщо наш Бог, Якому ми служимо, може врятувати нас з палахкотючої огненної печі, то Він урятує й з твоєї руки, о царю! А якщо ні, нехай буде тобі, о царю, знане, що богам твоїм ми не служимо, а золотому бовванові, якого ти поставив, не будемо поклонятися!» (Дан.3:17-18).

Авраам став героєм не тоді, коли отримав у спадщину обіцяну землю, а тоді, коли зробив перший крок із Уру халдейського. Не тоді, коли Сара народила сина, а коли повірив словам ангелів. До речі, обіцяної землі він так і не отримав, велику частину життя ходив по ній, як по чужій. Але в список героїв потрапив, «бо чекав він міста, що має підвалини, що Бог його будівничий та творець». І не тільки він. «Усі вони повмирали за вірою, не одержавши обітниць, але здалека бачили їх, і повітали, і вірували в них...» А комусь довелося за свою віру заплатити велику ціну мучеництва, поневірянь та смерті...

Тому біблійні герої віри — це не голлівудські супермени, які у карколомних та фантастичних битвах над ворогами виходять живими та неушкодженими переможцями. У житті рідко коли буває так, як у кіно. Тому людська пам'ять береже імена тих героїв, які заради високої мети віддавали своє здоров'я, добробут чи навіть життя. Це так за людськими мірками. Значно більше варті

пошани герої віри, які кладуть себе на олтар заради служіння Богові та людям. І які бачать попереду те, що можна бачити лише очима віри — Божі обітниці вічного життя в Його присутності.

Тому трагічне життя родини Воронаєвих (і тисяч таких, як вони) не є трагедією з погляду вічності та віри в Того, Кому вони присвятили своє життя. У нас немає відповідей на запитання: чому герой Ілля триумфально був піднятий від землі, а герою Івану Хрестителю стягли голову? Чому деякі служителі радянських часів прожили святе й відносно спокійне життя, а інші пройшли табори та нерідко й смерть?

Як і немає відповіді й на ці: чому вже в наші дні одні герої-волонтери в супроводі чудес вивозять із-під обстрілів тисячі біженців, а інші гинуть від вибухів? Чому одні наші українські захисники свідчать про чудеса на полях бою, нерозірвані снаряди та визволення з вогняного пекла, а інші повертаються додому на автівках з написом «На щиті»?..

Але всі вони справжні герої, незважаючи на присутність чи відсутність чудес, щасливого чи трагічного кінця. Бо ще перед тим, як зробити реальний крок назустріч подвигам, вони посвятили себе високій меті — чи це захист рідної землі, чи спасіння та допомога ближньому. Бо «ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ів.15:13).

Читач може сказати, що в цих роздумах немає чітких відповідей на поставлені складні запитання. Власне, так воно і є. Та й автор Послання до євреїв не ставив за мету пояснити, чому не у всіх героїв віри життя закінчилося хепі ендом. Він акцентує увагу на важливішому, на тому, що має продовження в невидимому світі. Саме там ми побачимо все чітко та зрозуміло. Віра — це йти за Богом незалежно від того, чи буде тут, на землі, щасливий кінець чи ні. «Переможець успадкує усе», — каже Іван в Об'явленні, описуючи Новий Єрусалим, місто, де Господь збере всіх героїв. Героїв, які вірою догодили Богові.

Коли мене запитують: «На що надіється Україна? Адже суперник надто сильний, підтримка заходу недостатньо швидка, а гра у довгу не на вашу користь...», я просто згадую, що відчували апостоли у Страсну п'ятницю та Велику суботу. А ще розповідаю іноземним друзям про те, що ця війна ніколи не була про логіку та здійснення прогнозів. Інакше стався б «Київ за три дні», висадка російського десанту в Одесі та ще багато різних планів ворога.

Битва Давида і Голіафа — це завжди про диво, божественне втручання та перемогу всупереч реальним оцінкам. Без цього надприродного моменту все й справді виглядає марним: і камінь у праці, і муки Христа, і наша складна боротьба.

Але, напевне, у тому й полягає сутність віри — розуміти недостатність свого ресурсу, але при цьому робити, що можеш, і твердо чекати на поміч згори.

Упевнений, що в кожного з нас свій хрест — важкий, незручний і болючий, та, тим не менше, єдино можливий. Для окремих людей і для цілих народів. Його не можна полегшити, підлаштувати, обрати собі іншого. Варіантів лише два — узяти й нести або зовсім відкинути.

Микола САВЧУК

Герої віри — де вони тепер?

Інтерв'ю

Нині в Україні слово «герой» асоціюється з мужністю та відвагою українських захисників, які, віддаючи власне життя, боронять нашу державу та відвойовують свободу кожного українця. А як щодо героїв віри — людей, які стоять на лінії духовного фронту, воюючи проти гріха та наближаючи людей до Бога? Чи бачимо ми їхню віру та відвагу нині, у час повномасштабної війни в Україні? Про це журналісти Волинського об'єднання УЦХВЕ поспілкувалися з почесним єпископом Михайлом ПАНОЧКОМ.

— Нині в Україні ми бачимо дуже багато відважних людей. Це і військові, і лікарі, і капелани, і волонтери та інші люди, кожен із яких на своєму рівні робить внесок у перемогу України. Розкажіть більше про те, що роблять християни з наших церков? Чи є такі герої в церковних колах?

— Люди не готуються до героїзму. Це ситуативна реакція людини. І війна стала виявляти людей, готових бути вірними там, де їх поставив Господь. Людей, готових підтримувати інших навіть тоді, коли самим було нелегко. І в цьому виявився такий собі, так би мовити, спільний героїзм нашого народу. Такої спільності, взаємопідтримки й взаємодопомоги не очікували жодні експерти, які прогнозували швидку поразку України. Але вони помилилися, не врахувавши того фактору, що більшість українців виявить своєрідний героїзм, давши опір кровожерливому хижакові, який напав на нашу землю. Зокрема наші брати-волонтери під кулями вивезли за офіційними даними понад 160 тис. людей. Деякі з них загинули, їхні діти лишилися сиротами. Проте ці та інші герої не думали про себе, а робили важливу справу, рятуючи життя людей. І саме це є героїзмом. І щоразу, коли сотні наших братів та сестер їдуть у гарячі точки, везучи допомогу людям, вони ризикують своїм життям.

Звісно, уже після перемоги ми краще знатимемо про тих, хто був справжнім героєм, але зараз ми всі виявляємо певний героїзм, кожен на своїй позиції. Є яскраво виражені особистості, але, якщо говорити в цілому, герої віри були, є й будуть.

— У яких найгарячіших точках служать християни? У чому полягає їхня праця?

— Наші брати й сестри служать скрізь, де гаряче. І у Харкові, який постійно обстрілюється, у Херсоні, який було окуповано й звільнено, у Запорізькій області й на Донбасі, на Миколаївщині

ні та в інших регіонах. Багато служителів залишилися у своїх регіонах і живуть під постійними обстрілами, підтримують дух людей, служать їм. І я пишаюся тим, що вони залишилися та є великою опорою для багатьох. Звісно, якщо бойові дії стають сильними, то ми людям радимо залишити ті місця й не ризикувати своїм життям.

Брати дають людям не просто хліб чи продукти, які ми надсилаємо тисячами тонн, а й діляться вісткою про любов Божу, яка явлена в Ісусі Христі, а також роздають їм Євангелії — Хліб життя. І цікаво, що Харківщина просить Євангелії українською. Раніше, коли ми закликали їх переходити на українську, нам відповідали: «Какая різниця?» А тепер ситуація змінюється, і це дуже радує. Це потужне зрушення мовного питання.

У тих регіонах часто бувають і брати із заходу України, особливо з Рівненщини й Волині. Здається, село щойно звільнили — а брати вже там. Щойно сталася якась проблема — а брати вже привезли допомогу. Тобто війна виявила прихований потужний потенціал. Хочеться багато прізвищ назвати, але розумію, що не охоплю всіх. Проте я задоволений працею багатьох і дякую Богові, що є люди, які стоять на своєму посту. Це цінно.

— 3 якими викликами стикаються служителі й волонтери в гарячих точках? Про що вони вам найбільше оповідають, коли ви з ними спілкуєтесь?

— Найстрашніше, коли люди оповідають про те, як потрапили під обстріл. Ти розумієш, що в кожного з них сім'ї, дітки. І є ризик не повер-

нутися додому. Але я ні від кого з них не чув ні скарг, ні нарікання. Коли вони бачать, як люди, яким вони служать, зустрічають їх зі сльозами на очах, тішаться підтримкою та допомогою, волонтери забувають про страх перед обстрілами й готові їхати в найгарячіші місця знову.

Тобто головний виклик — повернутися додому живим. Немає жодних перешкод із боку влади чи інших структур. Ми також підтримуємо наших братів, наскільки можемо — і вони про це знають. Нас підтримують партнери з-за кордону. Тобто ми маємо внутрішній резерв і резерв, який поповнюється ззовні. Тепер Україна у світовому тренді — усі говорять про Україну, співчують Україні, підтримують Україну. І через ці страшні події щось Господь робить у глобальному масштабі.

«Я іду на небо...» Історія родини Павенків

Біля Лиману Ярослав Павенко потрапив під ворожий обстріл, унаслідок чого зазнав важкого поранення. Колеги, поки везли до лікарні, намагались врятувати йому життя, надаючи першу допомогу. Проте на подвір'ї шпиталю він помер. Для родини Павенків це вже третя болюча втрата.

У 2014 році проросійські бойовики закатували двох братів Ярослава — Альберта й Рувима. Батьки втрапили трьох синів.

«Павенки відомі в Слов'янську завдяки, зокрема, проукраїнській позиції, — каже друг родини та дякон Андрій Борило. — Голова сім'ї Олександр — служитель місцевої громади Української Церкви Християн Віри Євангельської. Разом із дружиною Єлизаветою вони виховували восьмеро дітей: Рувима, Альберта, Ярослава, Артура, Володимира, Агнесу, Аркадія та Германа. У 2014 році, коли в Україні почалася антитерористична операція, роди-

на Павенків мала можливість виїхати до США, де живуть їхні рідні. Але вони вирішили, що будуть допомагати тим, хто постраждав від наслідків цієї неоголошеної війни з російськими загарбниками. Не полишали людей у біді до останку, надаючи волонтерську допомогу, навіть коли сепаратисти окупували Слов'янськ».

І за це родина поплатилася.

«8 червня 2014 року, на свято Трійці, ми провели служіння в церкві. На виході вже чекали люди у військовій формі, — веде далі Андрій Борило. — Без жодних пояснень вони схопили чотирьох наших служителів, серед них двох синів пастора Олександра Павенка — 30-річного Рувима та 24-річного Альберта. Їх кудись повезли.

Невдовзі з'ясувалося, що затриманих катували, знущалися, зокрема інсценували розстріл. Наступного дня начебто відпустили. Але

Меморал на могилі чотирьох членів церкви ХВЄ м. Слов'янськ, які були закатовані російськими загарбниками в червні 2014 року. Трагічно загинули дякони Володимир Величко, Віктор Брадарський, сини пастора Рувим та Альберт Павенки.

Волонтери оповідають, що люди дуже відкриті. Ніхто не відмовляється від Євангелії, від свідчення, від молитви чи духовної підтримки. Тобто здійснюється не лише матеріальна, а й духовна підтримка, що дуже важливо та у свій час дасть свої плоди, і ми ще побачимо велике пробудження в нашому народі.

— Як ви уявляєте собі це пробудження? Як Бог буде піднімати людей, які стануть героями віри, як Він буде їх формувати?

— Мені це не відкрито. Це пріоритет Господаря нашого Всесвіту. Але в житті та вірі я керуюся Божим Словом, яке дає мені право робити певні висновки про те, як діє Бог. Боже серце та Його характер у тому, щоб кликати не праведників, а грішників до покаяння. І ця істина незмінна протягом віків. Тобто Ісус прийшов кли-

кати не окремих людей, а всіх. І мені приємно говорити про це людям, що мій Бог не дивиться на особу, а хоче всіх спасти. І я хотів би, щоб ця думка звучала в наших церквах, щоб ми не лише себе вважали якимись унікальними, хрещеними Святим Духом. Зрозуміймо: якщо Господь дає нам благодать, то не тому, що ми якісь особливі — добріші чи святіші від інших. Бог дає нам благодать від Своєї повноти й дає даремно. Ісус приніс величезне благословення для всіх жителів Землі. І джерело цього благословення невичерпне, а ми, люди, лише трішечки долонею зачерпнули цієї живої води з океану й іноді думаємо, що вже океан проковтнули.

Бог хоче, щоб ми, спробувавши Його благодаті, понесли її людям. І робити це варто без високих думок про себе. Це не Божий Дух керує такими людьми.

Пробудження ж прийде тоді, коли назріє час для цього. «І коли прийшла повнота часу, — сказано в Писанні, — Бог послав Свого Сина». Часто світло в темряві загоряється тоді, коли найважче. Так було і в ізраїльському народі. Коли духовний занепад в Ізраїлі ставав темнішим за темну ніч, у ту мить з'явилася зоря на сході. Тобто Бог має власний проект. І Україна нині дозріває для сприйняття істини Божої. Люди мають цінувати Боже Слово, і воно тепер розповсюджується. Це так, ніби жінка поклала до тіста закваску, яка тихо робить свою справу. І Божа істина та Його благодать, які будуть тихенько доноситися світу через добрі справи, молитви, роздавання Божого Слова та свідчення людям, робитимуть свою справу. І зрештою прийде момент, коли загориться. І ми побачимо пробудження.

в автівку, у якій вони їхали, поціли-ли з гранатомета. Один зі служителів згорів. Брати Павенки кинулися втікати, проте їх розстріляли. У голові кожного було до семи отворів від куль... Ще один служитель, який тоді зумів сховатися в болоті, стік кров'ю».

Андрій Борило розповідає, що, коли Слов'янськ звільнили, знайшли братську могилу, у якій, крім братів, було поховано ще 14 осіб.

«Пастор Олександр, який утратив двох синів, прийняв тоді непросте рішення — служити з Біблією у руках тим людям, які нас захищають від російської нечисті», — каже він.

2014 року Ярослав Павенко, який після загибелі братів став старшим у родині, долучився до капеланського служіння на волонтерських засадах. Від 2015 року й до останнього дня життя був капеланом 26-ї артилерійської бригади імені генерал-хорунжого Романа Дашкевича.

«Він об'їздив усю передову за цей час і виходив неушкодженим із таких важких боїв, що просто не вірилося. Але цього разу Господь його не вберіг, — додає Андрій Борило. — 4 лютого Ярослав зі мною та іншими нашими колегами вирушив на одну з позицій поблизу Лимана, аби піднести бойовий дух воїнів, ви-

слухати їх та разом помолитися. Не минуло й години, як почався обстріл із «градів». Ми з іншими волонтерами та капеланами відійшли на кілька метрів, і це врятувало нам життя. А Ярославу залетів осколок збоку бронезилета, де нема пластин. Він поціливі у легені...

Ми занесли його в машину й повезли в лікарню, у Лиман. Усю дорогу Ярослав молився з нами, та, коли ми прибули на подвір'я закладу, сказав: «Я їду на небо». Після цього його серце зупинилося. У нього за-

лишилися дружина та маленька донечка».

«Важко було бачити згорьовану матір, яка побивалася вже за третім сином, — додає співрозмовник. — У своєму прощальному слові батько Ярослава сказав, що йому дуже гірко та боляче, але його віра не похитнулася, він, як і раніше, любить людей і Бога... І надалі творитиме добрі справи в пам'ять про синів».

Вікторія ТРУДЬКО,
інтернет-видання «Експрес»

Брати Павенки: Ярослав, Альберт, Рувим

Пригадайте Мойсея, який сорок років, пасучи овець, ходив біля Хориву, біля тих самих кущів, але Бог не послав вогню пробудження. Це була людина з великими амбіціями й планами. Та вона сидить на нулі, допоки перед нею Бог не запалить той кущ. Я говорю це в контексті пробудження.

Апостолам було звелено залишатися в Єрусалимі, доки не зійде Святий Дух. Їхнім завданням було молитися й формувати в собі цю спрагу. Це предтечі пробудження. І я бачу, що ці предтечі з'явилися в Україні. І коли люди дозріють, коли будуть спрагнені, пробудження прийде. І почнеться це, я вірю, серед молодого покоління, яке, переживавши багато чого й відчувши величезну пустку в душі, сформує запит: «Невже я порожняком проживу все своє життя?» І тоді, як написано в Писанні: «Хто покличе Господне ім'я — спасеться».

Тобто пробудження прийде, але цього треба чекати, вкладаючи в це чекання наші щирі молитви, нашу щирю працю, потаємні сльози, нашу ревність і спрагу, а також терпіння. У Бога є Свій час, і, я вірю, цей час наближається.

— Чи ви могли б дати декілька порад служителям щодо того, що їм робити, щоб у церквах спонукати молоду генерацію до служіння Богові?

— Передусім хотів би застерегти всіх служителів нинішніх, щоб вони берегли себе від духовного занепаду. Коли служитель занепадає духовно, йому стає все нецікаво. Він стомлюється й вигоряє, як люблять нині говорити. Але для того, щоб служитель був свіжим, не втрачав ініціативи й не вигорав, він має бути близько з Богом. Це дуже важливо. Тому слід завжди шукати Божого лица. Апостоли, доручивши матеріальні справи іншим людям, перебували в молитві й Слові. Святий Дух і Слово Боже — це два потужних джерела енергії, вони невичерпні, і ними ми можемо постійно живитися. А там, де немає духовного підживлення, починається духовна деградація. Тоді виникає духовний егоїзм, авторитаризм і навіть сектантство.

Служитель, який перебуває близько з Богом, бачить, що нива велика, тому він не боїться залучати нових людей до праці. Велику увагу приділяє молодим людям, навчаючи й спонукаючи їх до служіння. Він розуміє, що ніхто не покликав нас бути всім, бо самотужки неможливо справитися з усіма викликами служіння. Тому важливо наставляти, залучати, заохочувати й підказувати.

У Посланні до Тимофія апостол Павло дуже чітко про це говорить. Він закликає молодого служителя зміцнитися в благодаті, вникати в себе й науку, говорить про його віру й разом з тим закликає його навчати інших, які зможуть далі нести вчення Ісуса. Тобто ревність починається з самого служителя. І якщо служитель зачухнув, то це проблема. Це буде відбиватися на служінні, яке він виконує, і на людях, які поруч.

Разом із тим служитель має тримати руку на пульсі, щоб бачити ситуацію в церкві й навколо. Церква — це не замкнений клуб любителів співати, молитися й т. ін. Церква повинна мати відчинені двері й будь-кого, змученого гріхами, з любов'ю прийняти. Так робив Ісус.

Тим більше, коли в церквах є молодь — це наш золотовалютний резерв. На них треба робити акцент, залучати до праці. А Бог у Свою чергу працюватиме з ними й зробить чудо. Ми можемо думати: «Та хто він там...» Або й самому може приходити думка: «Та хто я такий?» Це хибна думка. Я теж ніхто, виріс у простій багатодітній сім'ї, ніколи не мріяв про високі посади, але завжди хотів щось добре робити. І Господь мене з юності покликав, давав мені сигнали, бажання. Одним із них було сильне бажання багато читати. Я читав навіть вночі при ліхтарику, й мама не раз сварила мене за це. Але читання книг дало мені основу для служіння, для проповіді. Тому що пастор чи інший служитель, який не читає, — не розвивається. Тому я заохочую всіх людей читати хороші книги, які формують основи віри, структурують знання, які ми отримуємо, читаючи Писання, учать формулювати думку. Павло говорить: «Принеси мені книги» або: «Вникай у себе й науку».

Я вірю, що молодь має великий потенціал, і Бог буде працювати з

ними. І навіть із непомітних сьогодні людей, яких ми й не бачимо ніде, можуть постати герої віри, якщо над їхніми серцями працюватиме Сам Господь.

Ми живемо в останні дні, в останні часи, і немає кращого в житті, як бути посвяченим Богові. Ісус каже: «Переможець дам їсти сокровенну манну». Що ж це за манна? Як на мене, Бог має щось особливе для людей, які присвятили себе Йому. І сторонні люди, які далекі від Бога, не можуть навіть здогадатися про це. Ця спільність із Богом — як особлива духовна їжа, яку навіть складно описати тим, хто не скуштував її. Жодна мова світу не має слів, які б могли описати ті духовні блага. Господь знає, що без Нього наш дух порожній, немічний або ж і мертвий. Та коли Господь нас оживляє, то хоче нам, живим, давати силу, мудрість, знаряддя для праці, відвагу, натхнення, благодать на благодать. Але ми маємо бути відкритими до цього, маємо цього хотіти.

Я дуже хочу, щоб молодь наблизилася до Бога, спробувала, Який добрий Господь. І тоді в неї виникне велике бажання служити Богові й людям. Брати від Бога й передавати іншим, які страждають, які розбиті й розчаровані. Люди б'ються зі своїми проблемами, як з Голіафом, і не можуть їх здолати. І коли ти хоч одній людині на день допоможеш, спрямуєш її до Ісуса — день буде прожитий немарно.

*Розмовляла
Галина ФУРМАН*

На фото на 9 сторінці — розстріляний та спалений бус Михайла Супруна з Рівненщини. Він був членом церкви ХВЕ смт Квасилів. Коли почалася війна, він волонтером їздив бусом у Гостомель, возив туди речі та продукти, а по дорозі назад вивозив людей. 11 березня зв'язок із Михайлом обірвався. Через місяць, коли цю територію звільнили, хлопці-односельчани, які теж волонтерили, знайшли спалений бус, а поряд — Михайлову могилу. Поховали героя жителі с. Мирча, біля якого його було вбито.

Віктор Стороженко:
«Усі успіхи, які ми мали,
та справи, нехай навіть
героїчні, які ми вчинили,
можна назвати
випадковістю,
якщо не знати Бога»

Герої віри

Напередодні війни подружжя Стороженків дізналося, що в них буде друга дитина. Старшому синові на той час було три роки. Тому, коли пролунали перші вибухи в містах України й було оголошено про масштабне вторгнення, Віктор відвіз дружину з сином до Польщі, а сам вирішив стати на захист рідної землі. Він мав так званий «білий квиток» через серйозне захворювання. Проте вирішив будь-що домогтися права стати до лав збройних сил, бо як християнин розумів, що немає більшої любові, як віддати своє життя за ближнього.

Віктор, батько якого був темношкірим, успадкував батькові риси. Тому коли став частиною батальйону «Свобода», отримав позивний «Мавр».

— **Розкажи трохи про себе, по своє життя до війни.**

— Я народився в Житомирі, але коли мені було п'ять років, моя сім'я переїхала в Крим, у Севастополь. Навчався в Києві, був актором, одружився. Згодом народився син. Хочу сказати, що все моє життя — це одне велике свідчення Божої милості. Я людина, яка пережила шість менінгітів, хоча люди зазвичай не переживають і одного. Коли в мене був шостий менінгіт, мамі сказали, що я вже не опритомнію, і треба готуватися до найгіршого. Моя мама, яка була тоді невіруючою, побігла в першу церкву, яка трапилася на її шляху, і стала просити, щоб молилися за мене. І я опритомнів. На той час я мало що знав про Бога, але моя тітка, яка знала цю історію, запропонувала мені піти в ту церкву й подякувати за їхню молитву. Я не

хотів іти туди, але якось одного разу наважився. Після цього я став її відвідувати. І одного разу, коли був у християнському таборі, мені раптом прийшло усвідомлення, що не лікарі мені допомогли, що це Бог продовжив моє життя. Це усвідомлення привело мене до покаяння й упевненого вибору — жити з Богом.

— **Як ти потрапив у Збройні сили?**

— Рішення стати на захист рідної землі прийшло вже 24 лютого, коли я прокинувся від вибухів. Спочатку подумав, що це салюти, і не міг зрозуміти, чому вони так рано, хоча на той час у нас вже була зібрана тривожна валізка, бо багато йшлося про те, що буде війна. Я почав переглядати фейсбук, де люди питали один одного, що в кого трапилося. І тут мені зателефонувала знайома,

яка повідомила, що почалася війна. Попри те, що валізка була складена на всю сім'ю, я сказав дружині: «Виклади мої речі з цієї валізки й поклади в іншу. Я тебе відвезу в безпечне місце, а сам залишусь тут».

Коли я зателефонував у військкомат, то мені відмовили, бо я мав «білий квиток» через менінгіт. У ТРО на той час вже не було місця. І я знайшов оголошення про добровольчий батальйон, куди записалися мої друзі. Я зателефонував їм, «по благу» відмовився від «білого квитка» і був зарахований у цей батальйон. Наш батальйон «Свобода» дуже відзначився у війні. Він отримав нагороду від президента «За захист країни». Ми завжди воювали на «нулі», пройшли Рубіжне, Северодонецьк (ми стояли на заводі «Азот», коли вороги його підірвали), а також прийняли бій під Зайцево, де я й був поранений. Це було влітку 2022 року.

— **Розкажи про своє поранення.**

— Це сталося дуже швидко, але цьому передувала довга історія, сповнена Божої милості. Нас було троє людей, які під Зайцево переломили хід бою, і ми виграли. Тому нас представлено до нагороди. Але насправді я мало що зробив героїчного. Бог вів нас і захищав. І все, що ми

зробили там, — це Боже диво. Був один шанс на мільйон, що ми своїми силами взагалі могли зробити щось подібне. Усі аплодували нам, командування казало: «Хлопці, ви зробили щось неймовірне!» І раптом підлетів дрон — і вмить я вже був поранений, не встигнувши нічого навіть зрозуміти.

— Чи ти ставив собі чи Богові запитання, чому ти був поранений?

— Щоб відповісти на це запитання, мушу розповісти передісторію. Те, через що ми пройшли, було пеклом на землі. Наші позиції просто зрівняли з землею. І хоч зазвичай бої так довго не тривають, цей бій тривав із сьомої ранку до заходу сонця. Я прийшов із нічного чергування. Тобто напередодні я всю ніч був на посту й тому був смертельно втомлений. Але після повернення з позицій мене викликали на командний пункт. Разом зі мною викликали мого родича Олега, який служив в іншому відділенні. У той час уже нас крили, чим могли, і я змушений був бігти під обстрілами, щоб потрапити в цей командний пункт. Ми запитали: «Чому нас викликали?» І нам відповіли теж запитально: «Хлопці, ну ви ж мінометники?» А на той час ми були як піхотинці.

Проте я згадав, як на початку війни командир запитав: «Хто хоче бути мінометником?» Олег мені запропонував: «О, будьмо ми — я буду першим номером, а ти другим!» Я відповів: «Ну добре, це щось таке корисне». Нам командир на це відповів: «Чудово, то подивіться відео в Ютубі, а там будемо тренуватися». Ми подивилися два відео. І все... Ми більше не тренувалися й міномета більше не бачили.

І цей командир, знаючи, що не виконав своєї обіцянки, каже: «Ну ви ж мінометники...» Я кажу: «Та які ж ми мінометники. Ви ж не дали нам міномета. Ми просто відео подивилися». Та він відповів: «Так-так-так, але, по ходу, ви єдині, хто дивився відео. У нас є міномет і десять снарядів до нього. Нам треба зараз його підключити до бою, бо нас здали «ждуни», і ворог точно знає наші позиції». У нас на той час вже розбили пункт із припасами, і ми були го-

лодні, а також залишалось дуже мало зброї.

Тому командир каже: «Ось вам міномет і десять мін. Спробуйте щось зробити з цим, щоб знищити противника». Я то був другим номером, але коли поглянув та Олега, то побачив, що в нього руки тремтять. І він лише губами ось так робить: «Пфм-пфм-пфм».

Оскільки наші позиції були розбиті, ми змушені були поставити міномет мало не в чистому полі. Плюс до того Олег, який не знав достеменно, яка працює міномет, яка чутливість мін і т. ін., вагався працювати з заглиблення, щоб не завдати шкоди самому собі. Тобто ми були прямою ціллю, оскільки міномет, коли починає працювати, стає мішенню номер один.

Олег тремтячими руками намагався прилагодити приціл. А я кажу: «Та ми все одно не потрапимо, дивлячись у приціл, хай дрончик спрямовує нас». Але Олег заперечив, що треба виставити хоча б рівень. Я знав, що Олег — це людина, яка ходила в море, і знає, що таке азимут. Він також працював у будівництві й знає, що таке рівень. І, справді, Бог знав наперед, що саме ці знання дуже йому знадобляться під час війни. І саме цей чоловік погодився у свій час стати мінометником. Хтось інший, якби погодився стати мінометником, не зміг би з цим впоратися без підготовки. Тремтячими руками він виставляє рівень, азимут. Робить перший вистріл. Нас починають крити. Я падаю в яму... Проте піднімаюся, і ми продовжуємо працювати.

Третім вистрілом Олег поцілює в окоп, військові втікають у бліндаж. А четвертий вистріл влучає в їхнє укриття — сам бліндаж складається. Командування аплодує нам і каже: «Усе, пішла зачистка...» Командир телефонує на наші попередні позиції й каже: «Усе, ті хлопці більше не повернуться. Вони тепер мінометники на нашій позиції». Ми сидимо, радіємо, і раптом — до нас прилітає міна...

Ви навіть не уявляєте, скільки Божої милості та охорони я бачив і пережив на собі під час війни. Іноді секунди відділяли мене від вірної смерті, бо прильоти були туди, де я

ще мить тому стояв. Але цього разу я, лежачи в лікарні з пораненням, часто думав: «Боже, за що? Чому я тут? Чому так багато Ти мене рятував, а тепер я поранений?» Але дуже скоро зрозумів: не за що, а чому. Ту позицію, на якій нас залишили, наступного дня накрила авіація. І командир загинув. А мене там не було, бо я вже був поранений. Також Божа милість була в тому, що осколок пройшов у сантиметрі від ока — і воно залишилося неушкодженим.

— Розкажи більш детально, які свідчення Божої милості тобі й твоїм друзям ще доводилося бачити?

— Наприклад, ми стоїмо в окопах біля заводу «Зоря». За нами — дачні ділянки працівників цього заводу.

А в Олега тоді був сильний кашель. Оскільки була ніч, і звуки дуже було чути, я зв'язався з командуванням, щоб його відпустили на лікування. Командування дало дозвіл. У той час наші речі лежали в одній із дач, тому Олег рушив туди, щоб зібрати їх і піти на лікування. І раптом я подумав, що добре було б повідомити моїй дружині, що зі мною все добре. На той час я не мав змоги зателефонувати, бо на позиції не було зв'язку. Тому я окликнув Олега й спитав, чи є в нього номер моєї дружини. Він повернувся в окоп, щоб узяти номер, і в той час у те приміщення, де були речі й мав бути Олег, «прилетіло». Здавалося б, випадковість, але ми в цьому бачили милість Божу.

Друге свідчення. Я повертаюся з Северодонецька, заходжу в штаб і хочу випити чаю. Бачу — на кухні стоять вимиті чашки, але в голові нав'язлива думка: «Піди й візьми свій казанок». Я сам із собою сперечаюся, що він не зовсім чистий, бо ми в ньому готували «Мівіну», їли з нього іншу їжу. Але в голові чітко звучить: «Піди й візьми». Я виходжу з кухні, проходжу коридором, і в кімнату мене вже буквально вштовхує вибухова хвиля. Коли оговтався й повернувся на кухню, то побачив, що чашки посічені, цукор посічений, чайник посічений. Тож якби я залишився й заварював чай, то і я був би поранений або й гірше.

І останнє свідчення, яким би хотів поділитися. Це було на позиціях під Зайцевим. Ми стояли у відкритому полі, бо мали тримати тил, оскільки були майже в оточенні. А з окопів тилу не було видно. Усе довкола вибухало, і я розумів, що невдовзі вибухне й біля нас. Поруч зі мною був ще один чоловік. Він був віруючим, не знаю, якої конфесії, але часто у вільний час ми з ним про щось сперечалися.

І раптом я чую, що позад мене щось упало. Але оскільки бій був інтенсивним, я навіть не обернувся. Проте коли почало стихати, мій віруючий побратим глянув позад нас і каже: «Мавре, глянь — вірний Бог!» Повернувшись, бачу міну, яка впала за метр від нас і не вибухнула.

Багато хто, почувши про це, наводив природні докази, чому вона не вибухнула, але ми знали, що це була Божа охорона. Ми явно бачили,

що Бог за нас і Він поруч із нами. Насправді, я не можу приписати собі жодного вчинку. Усі ті успіхи, які ми мали, ті справи, нехай навіть героїчні, які ми вчинили, можна назвати випадковістю, якщо не знати Бога.

До війни ми готувалися сім днів, а до цього я, маючи «білий квиток», працював актором у національному театрі. І після цих семи днів тренування ми пройшли через таке пекло, здійснили стільки подвигів, за які й отримали нагороду від держави. Але мені завжди здавалося, що це все наче не нами зроблено, усе ставалося просто саме собою. Тому я реально зрозумів, що я тут ніхто, усе це зробив Бог. Інакше мене б не було — я потенційно двохсотий.

— А як ти ставишся до чоловіків, які не пішли захищати Україну?

— Я вважаю, що не всі мають воювати. І не всі це можуть. І якби бу-

ли мобілізовані всі чоловіки, то наша економіка вмить рухнула б. Як на мене, примусова мобілізація — тільки завдає шкоди. Я бачу, що Бог створив деяких чоловіків так, що вони готові воювати попри те, що їм важко й не хочеться проходити через це все. І таких чоловіків у нас справді багато. Усі інші мають підтримувати військових, докладати всіх зусиль для перемоги. Наприклад, наш батальйон дуже добре екіпірований завдяки зусиллям волонтерів. І це теж велика праця.

Ми також відчуваємо молитву церков, бо знаємо, що безліч церков різних конфесій, які проукраїнськи налаштовані, моляться за мир і перемогу, бо правда таки на нашому боці. Тому продовжуйте молитися, бо ваша молитва — це велика сила.

**Розмовляв
Володимир КОНДОР**

Що Біблія говорить про службу в армії?

Перш за все варто зауважити, що у Святому Писанні немає жодного місця, де засуджується військова служба. Більше того, в Біблії неодноразово використовується військова термінологія для роз'яснення принципів царства Божого.

Наприклад, широко відоме місце про екіпірування праведника закликає «надягнути повну зброю Боже, щоб за лихої години бути спроможним дати опір, перемогти та встояти» (Еф.6:13).

Саме ж Слово Боже часто порівнюється з мечем. «Візьміть і шолома спасіння, і меча духовного, який є Слово Боже» (Еф.6:17). Це все одне, що сьогодні сказати: «Візьміть духовного кулемета, яким є Слово Боже».

Коли до Івана Хрестителя підійшли військові й запитали, що їм робити, він відповів: «Нікого не кривдіть. Не вчиняйте наклепів. Будьте задоволені своєю платнею».

По суті, Іван Хреститель дає нам образ покаяного військового:

1. Він закликає не використовувати зброю за межами закону (не для грабунку чи мародерства, а для порядку й захисту призначена його зброя).

2. Не вчиняти наклепів — не використовувати свою владу чи становище для несправедливої приватної розправи, помсти чи ще чогось незаконного або аморального.

3. Бути задоволеним платнею — знову ж таки заклик не спокушуватися різноманітними можливими «чорними підробітками». Перебувати в межах державних та моральних законів. Спокуса легких незаконних грошей — це дуже сильна спокуса, якої мають усі остерігатися, а особливо ті, хто гідний носити зброю.

Апостол Павло пише, що людина, яка представляє законну владу й використовує зброю, — Божий слуга, месник, який реалізовує гнів Божий проти тих, хто чинить зло (див. Рим.13:3).

Це дуже добре нагадування для кожного воїна-християнина: пам'ятати свою справжню місію — бути Божим слугою й карати злочинця.

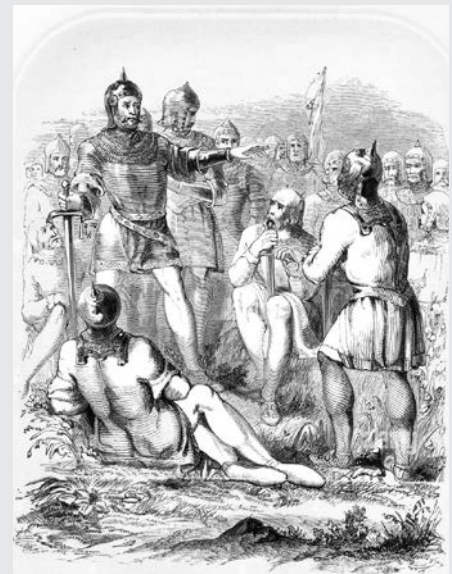
Військова служба дуже складна емоційно та фізично. Тож підтримуймо тих, хто виконує це непросте служіння. Підтримуймо молитовно, морально та фінансово.

А якщо ми з тих, хто виконує цю службу — то нагадуймо собі постій-

но, що ця служба для Бога, і що лише в Ньому джерело сили та енергії для наших душ. Він показав приклад служіння, Йому було також важко, але Він виконав свою місію й потім воскрес. І Його воскресіння — це наша надія, це повна перемога над всіма силами зла.

«Упаде тисяча з боку від тебе, і десять тисяч праворуч від тебе, до тебе ж не дійде!.. Тільки своїми очима подивися, і заплату безбожним побачиш» (Пс.91:7-8).

Тимофій НАГАЙЧУК

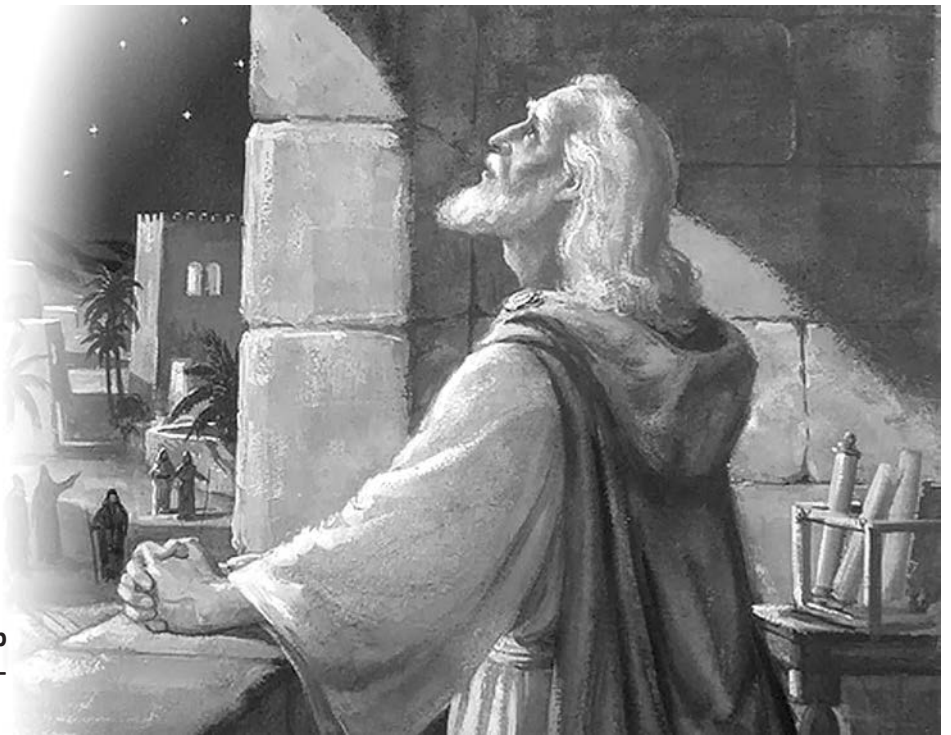

**Ілюстрація до книги «Духовна війна»
Джона Буньяна**

Люди високого духу

Проповідь

«...У ньому, в Даниїлові, якому цар дав ім'я Валтасар, знаходився надмірний дух» (Дан.5:12).

У розпалі бенкету, влаштованого царем Валтасаром, з'явилася кисть руки, яка почала виводити на стіні слова. І обличчя царя одразу ж змінилося. Він страшенно налякався, його коліна стали битися одне об одне. І коли почула про це цариця, то прийшла його заспокоювати: «Царю, живи навіки! Нехай не страшать тебе думки твої, а ясність твоя нехай не міняється! Є в твоєму царстві муж, що в ньому дух святих богів, а за днів твого батька в ньому знаходилась ясність і розум та мудрість, рівна мудрості богів. І цар Навуходоносор, твій батько, настановив його начальником чарівників, заклиначів, халдеїв, віщунів, батько твій цар, бо в ньому, в Даниїлові, якому цар дав ім'я Валтасар, знаходився надмірний дух, і знання та розум розв'язувати сні, і висловлювати загадки та розплутувати вузли. Нехай буде покликаний тепер Даниїл, і нехай він оголосить розв'язку!» (Дан. 5:10-12).

І от Даниїла привели до царя. І Валтасар звернувся до нього: «Чи ти той Даниїл, що з Юдиних синів вигнання, яких вивів цар, мій батько, з Юдеї? І чув я про тебе, що в тобі дух богів, і що в тобі знаходиться ясність, і розум та надмірна мудрість». А тоді, пообіцявши велику винагороду, попросив Даниїла прочитати напис на стіні, який з'явився під час бенкету. Даниїл на це відповів: «Твої

дари нехай будуть тобі, а дарунки свої давай іншим. Це писання я прочитаю цареві, і розповім тобі його розв'язку».

Історичний експерт

Через те, що Божий народ не слухав Господа, вони стали переселенцями. Багато років пророк Єремія передавав їм Божі слова, закликав повернутися до Господа, звернути зі злих шляхів і виконувати Божі заповіді. Але вони не послушалися, тому й потрапили в полон. З-поміж цих євреїв були обрані юнаки, які не мали вад, розумні, зі знатних родів. Серед обраних юнаків було четверо молодих людей. І що одразу впадає у вічі — ці люди не впали в розпач у полоні. Вони зберігали те, що було цінним для їхніх батьків, те, що було вкладене в їхні серця старшим поколінням. І в цьому чудовий принцип для нас: поки наші діти маленькі, поки ми в церквах маємо молодь, як важливо закласти в них біблійні основи для великого духу.

Пригадаймо Естер. Її опікуном був двоюрідний брат. Ставши царицею, Естер все одно прислухалася до його порад, як і тоді, коли перебувала в нього на вихованні. Він зумів стати авторитетом для неї.

Так само й у житті цих юнаків були люди, які вплинули на них позитивно. Були вихователі, яким вдалося сформувати в цих юнаків чіт-

кі принципи побожного життя, яких вони й дотримувалися. Саме ці принципи визначали цих людей як людей високого духу.

Ми живемо в період постмодернізму, коли стираються будь-які грані стандартів, культури й багато чого іншого. Але віруючі люди мають були людьми, у яких закладено міцні основи для праведного життя. Апостол Павло сказав Тимофію: «І ти знаєш з дитинства Писання святе, що може зробити тебе мудрим на спасіння вірою в Христа Ісуса».

Люди високого духу — це сміливі люди. Пригадайте Шадрха, Мешаха й Авед-Него, які не поклонилися бовванові, поставленому Навуходоносором. Коли цар запитав їх, чому вони так вчинили, ті відказали: «Ми не потребуємо відповідати тобі на це слово». Вони не боялися сповідати свою віру перед царем-язичником і свідчили йому про свою віру в живого Бога.

Безумовно, що відвага цих людей і сила їхнього духу базувалися на тому, що за ними стояв Господь. І з Божого благословення вони були наділені такою надзвичайною мудрістю. Так само Бог підтримував фізичну форму юнаків у той час, коли вони харчувалися лише овочами. Той, хто був приставлений наглядати за ними, хвилювався, але Бог влаштував усе якнайкраще. Тобто Господь мо-

же управляти як духовними, так і фізичними процесами. І саме Бог вчинив так, що ці люди не загубилися серед інших полонених, а були помічені слугами царя, щоб стати провісниками Божої правди.

Коли почалася війна, то ми з дружиною, прийшовши до церкви, побачили, що з'явилось багато вільних місць. Багато молодих сімей виїхало. Коли ж люди помітили нас, то стали підходити й казати: «Слава Богу, що ви не поїхали». І я дуже б хотів, щоб у цих складних умовах ми не загубилися й не розмінялися на якісь дріб'язкові речі. А щоб ми залишалися людьми, у яких живе Божий Святий Високий Дух.

Ми можемо з вами сміливо назвати себе продовжувачами справи великого Бога. У Нього немає нині іншої Церкви, крім нас із вами. І Той Бог, Який наділив силою, мудрістю й сміливістю Даниїла та трьох юнаків, які пройшли через вогняну піч, нині з нами. Господь вчора, сьогодні й повіки Той Самий. І в цьому секрет нашої сили й сміливості.

З нами — Божий Дух. Ісус сказав учням, які не хотіли погодитися з думкою, що Христові треба піти з цього світу, що це краще для них, коли Він піде. Бо прийде Дух Святий, який навчатиме, підбадьорюватиме й вестиме до всякої істини. «Ви приймете силу, коли зійде на вас Святий Дух», — сказав Ісус. «Бо не дав нам Бог духа страху, але сили, і любови, і здорового розуму» (2Тим.1:7) — продовжує апостол Павло.

Ісус після свого воскресіння звелів своїм учням: «Не відлучайтеся від Єрусалима, поки не зодягнеться силою згори». Я пам'ятаю цей день у своєму житті. Це було 28 січня 1973 року. Це був радикальний поворот у моєму житті. І ось уже 50 років я не перестаю насолоджуватися тим станом, про який написано: «Хто вірує в Мене, як каже Писання, то ріки живої води потечуть із утроби його».

Тому «не впивайтесь вином, у якому розпушта, але краще напоюйтесь Духом». Я вдячний нашим попередникам, які впровадили в нашій церкві заборону вживати алкоголь, навіть слабоалкогольні напої. Бо це затьмарює наш розум.

Нам краще сповнюватися Духом. Це значить, що замало просто отримати хрещення Духом Святим. Потрібно щодня сповнюватися Ним. Бо це запорука нашої сили. І лише будучи сповненими Духом Святим, ми зможемо стати людьми високого духу.

Мені чомусь здається, що після того, як Україна перемаже (а я певний, що так і буде), у нашій країні виникне великий запит на людей високого духу. Він уже нині є. І тому нам важливо бути хрещеними Духом Святим, бути сповненими Духа. І щоб у нас зріли плоди Духа.

Четверо людей, про яких ми згадували вище, як і учні Христа, певний час отримували освіту. Безбожна радянська система ставила шлагбауми для здобуття християнами освіти. Моя мама — учителька, тому вона намагалася, щоб ми отримали вищу освіту. І пригадую своє навчання в технікумі. Особливо курс «Основи наукового атеїзму». За іронією викладачем був полковник Генштейн. І ось він ставить запитання: «Якої соціальної шкоди завдає релігія?» і викликає мене для відповіді. А мама вчила нас призивати Господа у складні часи. Тому, виходячи відповідати, я помолвився й тоді відповів: «Не знаю, як інші релігії, а християнство, окрім добра, нічого не приносить». І мені — одразу ж двійку. Цих уроків за планом мало бути всього 16. І на останній урок прийшов директор технікуму Тихон Іванович. І знову мені ставлять те ж саме запитання. Але я вдячний Господу, що на той час я вже мав відвагу більш детально розповісти іншим про свої переконання. Студенти ставили мені запитання, була гаряча полеміка. Зрештою дирекція створила спеціальну комісію на чолі з заступником директора, яка зобов'язала мене прочитати «Настійну книгу атеїста». На той час не було біблійних словників — ні Ньюстрема, ні Галея, — але я стільки почерпнув знань про Біблію з цієї книги, що я не мав би змоги отримати таких знань із жодного доступного мені на той час наукового джерела. Так Бог обернув зло на добро.

Тим більше тепер, батьки, закликаю вас: віддавайте своїх дітей у вищі навчальні заклади. А ви, молоді люди, навчайтеся, будь ласка. Ска-

жу відверто, коли я був членом Громадської ради при мері Дніпра, то іноді відчував, що мені бракує освіти. Тому, опираючись на силу й мудрість Святого Духа, ми повинні докласти зусиль для того, щоб стати освіченими й мудрими людьми.

Про апостола Павла написано, що він отримав освіту, напевно, у найкращого рабина того часу — біля ніг Гамаліїла. Мойсей, якого Бог використовував, також був навчений мудрості єгипетської. Хай і нам Господь допоможе мудро підходити до цього питання, що усвідоми важливість навчання у формуванні особистості.

Люди високого духу — готові платити ціну. Іноді це рів із левами, іноді розпечена піч або інші ситуації, коли людина високого духу платить ціну. І вона не торгується. Бо те, до чого покликав нас Господь, безцінне.

І разом із тим люди високого духу — це скромні люди. Про Ісуса ми читаємо, що не було в ньому ні пишноти, ні принади». Але в Нього була внутрішня сила й краса, яка приваблювала тисячі людей.

Люди високого духу — не кориснолюбні. Даниїл каже: «Дари твої, царю, хай залишаться в тебе. А почесні віддай іншому». Ісус, навчаючи своїх учнів (а нині й нас із вами), казав: «Якщо ви щось зробите, то кажіть так: «Ми раби, бо зробили лиш те, що повинні зробити були!»

Я знаю, прийде час, який ми називаємо з'явлення Господа Ісуса, і тоді, як каже апостол Павло, Господь нехай прославиться у нас, а ми — в Ньому. Бо Господь через Церкву явить Свою славу. Але на цій землі ми мусимо бути скромними, як сказав Ісус: «Прийдіть і навчіться, бо Я тихий і серцем покірливий».

Нехай Всевишній Господь, який дав нам жити в цей час, дасть нам відваги й мудрості бути людьми високого духу. Щоб на Його заклик: «Кого нам послати?» — ми відповідали словами пророка Ісаї: «Ось я, пошли мене!»

**Михайло МОКІЄНКО,
єпископ, старший пресвітер
Об'єднання УЦХВЕ
у Дніпропетровській області**

Капеланське служіння

«На передовій трапляються випадки, коли рятує лише віра»

54-річний Роман МАРЧЕНКО із Запоріжжя воював у лавах ЗСУ, народжений званням захисника Вітчизни. Він пішов добровольцем захищати країну у квітні 2022 року. Виконував бойові завдання на Херсонському, Донецькому та Харківському напрямках. Під час штурму на Ізюмському напрямку отримав поранення та контузію: «Прилетіла міна. Осколкове поранення в ногу й контузія. Контузія та поранення були середньої тяжкості, але наслідки були важкі, тому мене списали з армії», — розповів Роман.

До великої війни Роман мріяв стати капеланом, а після того, як дістав поранення, зрозумів: настав час, аби здійснилося бажання. Для цього потрібна була певна підготовка. По-перше, щоб церква дала згоду на капеланство й рукопоклала на це служіння. Далі треба пройти курси, на які Роман поїхав до Києва. Курси проходили в березні цього року на базі церкви «Філадельфія».

Там і отримав посвідчення військового капелана.

«На фронті важко не тільки фізично, а й морально, тому місія капелана — духовна підтримка військовослужбовців, — каже Роман. — Кожну секунду може прилетіти снаряд, ракета, міна, можна підірватися на розтяжці. Тут немає невірних людей. Усі моляться. Моляться своїми словами. Без Бога ще якось можна жити, але вмирати — страшно».

Роман уже відвідав Лиманський, Степногірський, Гуляйпільський та Оріхівський напрямки. Там він підтримував військових передусім духовно, молився разом із ними. Капелан вважає, що він має вмінити все: і словом підтримати, і допомогти у разі небезпеки: і викопати окоп, і перев'язати побратима у випадку поранення, і витягти пораненого, і при потребі піднести воду, їжу чи боєприпаси. «Це той же воїн, але він не стріляє», — каже служитель.

До вашої уваги розповідь Романа про одну з останніх поїздок у Лиман.

З 20 квітня 2022-го до грудня того ж року я був безпосереднім учасником бойових дій. Був поранений і контужений. Під час евакуації я сам собі наклав турнікет. Але оскільки евакуація затягнулася, то тоді, коли зняли турнікет, виявилось, що утворені тромби забили вену на нозі. Коли мені робили операцію, діставали осколок, то тромби пішли в легені. 50% легеневих артерій було забито тромбами. Мені поставили діагноз ТЕЛА (тромбоемболія легеневої артерії).

Я пройшов три госпіталі й одну лікарню, і зрештою мене списали, бо ця хвороба, як кажуть медики, робить мене «живим мерцем». Тромб може обірватися в будь-яку хвилину, і врятувати мене буде дуже важко, бо це близько біля серця. Але я надіюся на Господа й знаю, що моє життя лише в Його руках.

Повернувшись у цивільне життя, я активно долучився до церковного служіння солдатам і цивільним, які постраждали від війни. Ми відвідуємо військових у гарячих точках, привозимо їм допомогу, молимося за них. Тому церква рукопоклала мене на служіння капелана. Я позаштатний капелан, не перебу-

ваю постійно в зоні бойових дій, бо зі збройних сил я офіційно комісований.

У мене є багато свідчень, але хочу поділитися одним із недавніх. У липні мав змогу відвідати своїх побратимів. Я служив у першій бригаді спецпризначення імені Івана Богуна, 518 батальйон «Дике поле». Вони стояли на Лиманському напрямку, під самим Лиманом. У свій час я був головним сержантом взводу, і під моїм керівництвом були 36 військових. З них лишилося тільки 9 хлопців.

Напередодні поїздки я домовився з одним побратимом, якого теж комісували через чотири контузії, що він візьме буса, його завантажуть у Кривому Розі, я доїду до Дніпра, де він зустріне мене, і ми разом поїдемо до побратимів. Ми списалися з хлопцями через старлінк, бо зв'язку там нема, що о десятій годині прибудемо в Лиман, і вони зустрінуть нас у центрі міста й відвезуть на місце своєї дислокації.

Увечері, готуючись до поїздки, я молився, щоби Бог все влаштував і нас зберіг. Але раптом дзвінок від товариша. Він каже, що бус зламався, і поїздка скасовується, бо ніхто не хоче їхати на цей напрямок. Я засмутився, бо вже налаштувався на дорогу. Але через деякий час він знову зателефонував і сказав, що його тесть погодився відвезти нас своєю 31-ю «Волгою». Машина постійно закипала, їхала не більше 70 км/год. Потім ми пробрили колесо. Вийшовши з авто, я став молитися: «Господи, чому так? Ми ж хочемо зробити добру справу».

Але в Бога були Свої наміри. Часто ми щось плануємо, але Божі плани відмінні від наших. Ми три години ремонтували машину. Хлопці спершу написали нам, що чекають, потім питали, де ми. А тоді перестали писати. Я розумів, що їх могли десь висмикнути на позиції, бо ж це військові. Але коли ми, пройшовши безліч блокпостів, доїхали до лиманського блокпосту, нам сказали, що цивільне авто і водія не пропустять. Дали дозвіл в'їхати в місто тільки мені з побратимом. Ми викликали хлопців, щоб перевантажити допомогу, і я став розпитувати, що трапилося, чому умо-

ви пропуску стали більш суворими. Мені розповіли, що о 10-й годині градами накрили центр міста. Саме туди ми мали прибути в той час. І зрозуміли, що це Бог зберіг нас. Якби ми приїхали бусом, то рухалися б набагато швидше і там би чекали хлопців. І ці всі перепони на шляху зберегти від того, щоб ми потрапили під цей обстріл.

Через півгодини приїхали хлопці, і ми поїхали до них у табір. Ми молилися з ними, разом вечеряли. Я дивувався, наскільки старшими виглядали хлопці. Війна наклала на їхні обличчя неймовірно відбитки. У їхніх очах були відчай, ненависть, злоба. Я зустрівся зі своїм кумом, з яким разом воювали. Він отримав три контузії, не чує на одне вухо, в голові постійно дзвенить. Раніше він ніколи не вживав лайливих слів, навіть зупиняв усіх, а ми з ним служили ще в радянській армії. А тепер він не раз просив у мене вибачення й казав, що без лайки не може, настільки важко йому. Я розумію, що це не зовсім хороше свідчення, але це реалії життя. Коли ми сіли вечеряти, хлопці дістали пляшку. Я кажу їм: «Брати, ви що? Ми ніколи раніше цього не робили...» А вони, назвавши мене по позивному, кажуть: «Мара, ми заснути не можемо без чарки алкоголю. Ми не напиваємося, але не можемо розслабитися без цього. Уже немає сил...» Я став їх переконувати, що не варто цього робити. Якщо станеться неоправдане або поранення, то їхні жінки не отримають підтримки від держави, бо в лікарні виявлять наявність алкоголю й наркотичних речовин у крові. Так, лікувати будуть, але виплат не буде. Вони стали говорити, що про це вже й не думають, що їм

все одно. І я там розплакався з ними (плаче), бо мені стало дуже важко на серці. Бачив, наскільки важка ситуація. Обстріли не стихали за цілу добу, яку я там провів. Я ще здригався, а побратими не реагували. Вони звикли до цього.

Я запитав їх: «Хлопці, а ви хоч молитесь?» — «Так, — відповіли мені. — Кожен молиться по-своєму. Але зазвичай більше двох слів ми не можемо дібрати. Найчастіше кажемо просто: «Господи спаси» — й на цьому все». — «Це і є та молитва, на яку Бог відповідає. І Він спасає».

Я бачив, як наше спілкування підбадьорювало побратимів. Ми разом молилися, плакали, згадували загиблих, а потім нас відвезли в Слов'янськ. Мій товариш їхав на Кривбас, а я на Запоріжжя. Ми сіли у відповідні маршрутки, спершу він, а потім я, трохи від'їхали від міста, і бачу в Телеграмі, що територія автовокзалу Слов'янська обстріляна градами.

Рука Господня з нами. Він ніколи нас не залишає. Він любить нас, провадить по житті. На передовій трапляються випадки, коли рятує лише віра. Якби у свій час я не був поранений, то повернувся б у свій табір, а після штурму, на другу ніч, прилетіло в бліндаж, де я зазвичай ночував. Туди прилетіла 120-та міна, і бліндаж повністю зрівняло із землею. Я вірю, що Господь мене вчасно вивів через це поранення, і я не загинув.

Так, нам буває важко зрозуміти, чому довкола так багато людей гине. Не раз мені ставили друзі запитання про тих військових, які покаялися й загинули. Але ми не знаємо Господніх планів. Просто довіряємо Йому в усьому.

Станом на травень 2023 року:

482 особи з числа вірян УЦХВЕ та членів їхніх сімей є військовослужбовцями ЗСУ.

121 особа — загинула, захищаючи Батьківщину.

183 особи — отримали поранення.

166 осіб з числа УЦХВЕ служать капеланами.

1343 члени церков — активно займаються волонтерством.

«...Дивлячись на Ісуса, на Начальника й Виконавця віри, що замість радості, яка була перед Ним, перетерпів хреста, не звертавши уваги на сором, і сів по правиці престолу Божого. Тож подумайте про Того, хто перетерпів такий перекир проти Себе від грішних, щоб ви не знемоглись, і не впали на душах своїх» (Євр.12:2-3).

Ми маємо все необхідне для того, щоб не впасти на душах своїх. У нас є все, щоб, попри зло, попри всі небезпеки, труднощі й проблеми, не розчаруватися й не розбитися. А навпаки — зміцнитися Богом.

Так багато нині довкола нас болю й страждання. Недавно я побував на Хрещатику й майдані Незалежності. Там ціла алея прапорців. Це ціна, яку платить наш народ. Це ціна нашого миру.

Не раз також мені доводилося чути докір у свій бік: «О, ви ненавидите тих, ненавидите інших...» Але я хочу вам сказати, що наші захисники, наші воїни, наші герої стоять на «нулі» не тому, що вони не люблять росіян. Вони там тому, що люблять свій край, свою сім'ю, своїх дітей. І це для мене ще один сигнал, що Україна перемає. Тому що любов завжди перемагає. І приклад цього нам залишив живий, воскреслий третього дня Христос. Ісус Хри-

стос — Начальник і Виконавець віри — великий приклад для нас. І ми повинні тримати Його образ перед своїми очима, щоб не забувати, що Він зробив для нас і як хоче, щоб чинили ми.

Подумайте про Того, Хто перетерпів...

Людська свідомість має дивну властивість — забувати. І що особливо дивно, забуваємо ми перш за все добро, яке нам зробили. Ми можемо тішитися ним певний час, але потім сприймаємо як щось очевидне — і забуваємо. Зло довше залишається в нашій пам'яті. Навіть якщо його зробили нам ненароком.

Пригадую, як я колись відвідав одну сестру в лікарні. І вона попросила мене поспілкуватися з жінкою, яка лежала поряд. Я погодився — і та жінка розповіла мені, що вже 25 років не розмовляє з сином, бо він її образив. «І, знаєте, — каже вона, — я більше й не хочу з ним ніколи спілкуватися». Я вислухав її оповідь, а тоді кажу: «Ви його народили?» — «Так, я». — «І вам було важко, боляче, ви страждали чи все пройшло легко?» — «Ні, намучилася, намордувалася». — «І ви його після цього в дитбудинок віддали чи виховували?» — «Та який дитбудинок, що ви таке кажете?» — «То подумайте, скільки ви добра зробили для нього, бо він був цінним для вас! То нежве

це маленьке зло зможе назавжди відвернути вас від дорогої вам людини?» Вона розплакалася, ми разом помолилися. Я не знаю подальшої історії цієї жінки, але її приклад — яскрава ілюстрація того, що ми добро забуваємо, а зло пам'ятаємо дуже добре.

Тому вкрай важливо відновлювати свою пам'ять, свій розум, дивлячись на страждання Христа. Він любив нас і помер за нас тоді, коли ми були грішниками. Саме тому ми й звершуємо причастя кожного місяця, щоб пригадувати величний вчинок справжнього героя — Ісуса.

Так, коли я дивлюся на Христа, то бачу істинного Героя, якому належить слава. В історії людства багато поставало героїв. Деякі з них закликали померти за них чи з ними. Нині є багато героїв, які помирають за наш спокій. Але цим вони можуть спасти лише декого. Але є тільки один Герой, Який помер за всіх нас — Його звати Ісус Христос.

Звернімо увагу на ті вчинки, які він звершував на шляху свого становлення як Героя для всього людства. Для мене вони по-особливому дивовижні.

Герой — смиренний

У Євангелії від Івана записано: *«Устає [Ісус] від вечері, і здійсмає одержу, бере рушника й підперізуєть-*

Герой, Якому належить слава

Біблійні істини

ся. *Потому налив Він води до вмивальниці, та й зачав обмивати ноги учням, і витирати рушником, що ним був підперезаний» (Ів.13:4-5).*

Ви уявляєте, Месія, про Якого було звіщено задовго до Його приходу на землю, схиляється перед простими земними людьми. Уся слава неба в мить Його народження сходила на землю й звіщала, що народився Сотворитель усього, що є на землі — Той, через Кого все сталося. І Він настільки принижується, що підперізується й миє ноги учням — служить тим, за кого прийшов померти.

Він знає, що один із них невдовзі зрадить Його, інший — відречеться, а решта — розпорошиться. А потім, почувши про воскресіння Христа, саме ті, кому Він миє нині ноги, чи не найбільше сумніватимуться в цьому.

Герой виконує не Своєю волю

«І, трохи далі пройшовши, упав Він долілиць, та молився й благав: Отче Мій, коли можна, нехай обміне ця чаша Мене... Та проте, не як Я хочу, а як Ти... Відійшовши ще вдруге, Він молився й благав: Отче Мій, як ця чаша не може минути Мене, щоб не пити її, нехай станеться воля Твоя!» (Мт.26:39,42).

Якщо герой іде до слави, то чію волю Він насправді звершує? Якщо взяти по-людському, то він би мав виконувати те, чого хоче сам, йти туди, куди хоче сам. Хоча ми бачимо, що в житті наших героїв часто не так буває. Вони змушені виконувати накази й терпіти труднощі заради блага інших. У житті Христа пріоритетом було виконання волі Отця.

А як у нашому житті? Коли Бог дає нам новий день, чи ми кажемо, як колись сказав Ісус: «Хай буде воля Твоя»? Коли останній раз ми з вами, прокинувшись, сказали Йому: «Веди мене туди, куди Ти хочеш, щоб воля Твоя звершилася»? А потім, почувши Його голос, дійсно пішли виконувати волю Його.

Ісус — Герой, Який почув і виконав волю Отця.

Герой дбає про безпеку тих, хто поруч

«А Ісус, усе віддавши, що з Ним статися має, виходить та й каже до них: Кого ви шукаєте? Йо-

му відповіли: Ісуса Назарянина... Ісус відповів: Я сказав вам, що це Я... Отож, як Мене ви шукаєте, то дайте оцим відійти» (Ів.18:4,8).

Ісус не закликав нікого померти за Нього. Але Він помер за нас. Він дбав про безпеку Своїх учнів, і коли прийшли по Нього, попросив, щоб усіх, хто був із Ним, відпустили.

Війна, яка йде в нашій країні, впливає на всіх. Як послідовники великого Героя — ми повинні дбати про тих, хто поруч, і про найменших зокрема. Іноді нам здається, що вони мало що розуміють, особливо ті, що на безпечних територіях. Але це помилкова думка.

Нещодавно я будив свою донечку до школи. Я дуже люблю її будити, бо вона мене в ці миті завжди обіймає, цілує. Зазвичай вона не дуже охоче прокидається. Але тут я виявив, що вона сидить у ліжку й плаче. Я схвильовано запитав: «Доню, у тебе щось болить». А вона відповіла: «Тату, уявляєш, мені наснилося, що прийшли росіяни й вбили всіх дітей». Я її обійняв, ми помолилися з нею. Я сказав: «Доцю, є Той, Хто сильний зберегти. Є Той, Хто проведе нас через ці труднощі, Хто збереже наш край. Нам просто треба молитися й вірити Йому».

Герой не шукає слів на виправдання

«Коли ж первосвященники й старші Його винуватили, Він нічого на те не відказував. Тоді каже до Нього Пілат: Чи не чуєш, як багато на Тебе свідкують? А Він ні на одне слово йому не відказував, так що намісник був дуже здивований» (Мт.27:12-14).

Тільки уявіть: Ісус перед Пілатом. Його звинувачують у всіх гріхах, які тільки може придумати людина. А Він не винен. І Він мовчить. Та Його мовчання говорило настільки сильно, що невдовзі Пілат захотів відпустити Його. Він зрозумів, що Ісуса звинуватили несправедливо...

Герой присвячує своє життя служінню іншим

І ось цей Герой, Який іде до слави, достойний того, щоб ми брали з Нього приклад і йшли за Ним. Христос достойний, щоб ми присвятили своє життя Йому так, як Він присвя-

тив Своє життя нам. Тому, «дивлячись на Ісуса, на Начальника й Виконавця віри» нашої, присвячуймо своє життя служінню Йому та іншим людям, як Він присвятив Своє, віддавши Його за все людство.

Я дуже люблю український народ, бо й сам українець. Але останнім часом не раз помічаю, що цей народ дуже дивний. І я, як його частинка, також дивний. Ми маємо допуск до військовополонених росіян. І кожного тижня зустрічаємося з ними. Коли мені вперше зателефонував начальник цього закладу й сказав: «Приїдьте для розмови, я хочу поспілкуватися з вами», я погодився. І був вражений тим, як вони піклуються про полонених ворогів. Ті мають усе. Мене дуже здивувало, коли на Різдво мені зателефонував один із начальників і запропонував: «А давайте їм покажемо, що таке справжнє українське Різдво». Тоді я собі подумав: «Ці ж люди знають, що вороги по-іншому поводяться з нашими полоненими (серед яких є близькі та рідні їм люди), але все одно намагаються зробити щось добре для їхніх».

Не раз телефонують нам і просять привезти щось для наших ворогів. І ми робимо це, хоча не завжди це легко. Одного разу мене попросили привезти їм спортивні штани. А на початку війни нам привезли півтори тисячі спортивних костюмів — жіночих, але ж Nike. І я спочатку собі подумав, як би кумедно виглядали в них наші вороги. Звичайно, що я не зробив цього, ми знайшли для них чоловічі. Але скажу чесно, важко чути від деяких полонених: «Ми вас бомбили й будемо бомбити». А таке нам доводилося чути не раз. І тому я добре розумію, як важко було нашому Героєві Христу чути образливі слова з уст тих, ради кого Він прийшов померти.

Але українці дають своїм ворогам їсти й пити, одягають і лікують їх. І це для мене, як я вже сказав, ще одна ознака того, що любов, яка в нас, завжди перемаже. Тому мені хотілося б на весь світ закричати: «Ми боремося, протистоїмо, навіть вбиваємо не тому, що ненавидимо росіян. Ми робимо це тому, що любимо своїх дітей». А любов ніколи не перестає. І справжній герой —

той, хто не втратив її у своєму серці, як не втратив її наш Спаситель, Який «перетерпів такий перекир проти Себе від грішних, щоб ви не знемоглись, і не впали на душах своїх».

Михайло ДРЕН,
пастор церкви м. Борислав

P.S. Коли номер готувався до друку, ми зв'язалися з братом Михайлом. У той день він тільки повернувся з «нуля». Служив воїнам як капелан, надавав шлюбні настанови молодій парі військових. Із фото, які надіслав служителю в особистих повідомленнях (але попросив не розміщувати на сторінках журналу), на нас дивляться усміхнені молоді очі людей, одягнених у ЗСУ-шний «пиксель». Та капелан, як і самі військові, усвідомлює, що щодня в ці очі пильно дивиться смерть. Тому просить про єдине — перебувайте в молитвах за тих, хто на «краю», вони цього дуже потребують. «Не забувайте, що ця рана в серці нашої країни не перестала кровоточити, — каже брат Михайло. — Нині вона стає набагато глибшою, сильнішою та болючішою. І я просто благаю вас, щоб ви молилися. Не лишайте військових та інших людей, які нині страждають, допомагайте їм. Тому що, коли ми переможемо, а Бог нам все одно допоможе, ви зможете разом із нами повною мірою тішитися перемогою».

Вікторія Демиденко: «Його позивний був «Борець», а мене він називав «Квіточка»

Історії війни

Вікторія вийшла заміж за Вадима у 2021 році, а вже через 7 місяців почалася велика війна. Вадим чітко знав, що йому робити — він рішуче став на захист України. На жаль, подружжю не судилося бути разом на річницю весілля. Кохана зустрічала чоловіка в церкві, але не для святкування, а для того, щоб попрощатися...

«Коханий, учитель, друг, подруга»

Коли ми одружилися, мені було 31, йому 33 роки. Я родом із Житомира, за освітою еколог, в церкві служила молодим мамам, допомагала в Центрі докризової вагітності. Він жив у Києві, працював у Державній прикордонній службі психологом. Познайомилися на сайті знайомств для християн, хоча обоє скептично ставилися до знайомств через інтернет.

У 30 років ти вже сформований, у тебе немає рожевих окулярів, розумієш, що все можна вирішити спокійною розмовою, а не криками. Уже немає «Я», є «Ми». У нас практично не було «притирань», відразу стали одним цілим. Якщо ти нещасний до одруження, ти це нещастя принесеш в сім'ю, і буде два нещастя. Якщо ти особистість, якій комфортно самій із собою, усвідомлюєш власну цінність, то в сім'ї це тільки примножиться. Це була величезна гармонія. Сімейне життя в таких стосунках — насолода, яка переповноє. Коли ти щасливий в сім'ї, ти несеш щастя й на роботу, і в церкву, і до друзів...

Для мене сім'я була частинкою раю на землі, фортецею. Я кожній жінці побажала б мати такі стосунки, які були в нас. Нам не потрібен був ніхто, усе робили разом — служили, займалися спортом, і це не набридало, адже ми були друзями. Він для мене був — коханий, учитель, друг, подруга. Переїхавши в Київ, я випала з минулого життя, але

не сумувала. Найбільше в чоловіку мені подобалася чесність, прямотинність, нонкомформізм. У ньому був стержень, який дуже мене захоплював. Він був моїм захистом від усього світу.

«Запах мого чоловіка змінився назавжди»

На одній із зустрічей ще до одруження Вадим сказав: «Коли буде повномасштабна війна, я піду воювати». Він знав, що буде війна, і ми готувалися. Він займався стрільбою, їздив на навчання, я також іноді їздила з ним. Ми підготували тривожні валізи і склали план — що робити, коли почнеться. Я плакала, коли він про це говорив, заперечувала. Але він казав: «Ти маєш бути готова!» Він готував мене — і психологічно, і фізично.

23 лютого я саме поїхала в Житомир у справах. Коли почалися обстріли, він узяв приготовані речі й пішов обороняти Київ. А мені потрібно було зробити деякі заздалегідь обговорені справи. У місті була паніка. Черги до банкоматів, аптек, супермаркетів. Я це бачу й теж панікую, але згадую його слова: «Не думай, як натовп!» Я зробила вправу на дихання, випила кави й виконала все за планом. Дуже вдячна, що він мене підготував.

Для мене не стояло питання виїзду за кордон, я знала, що маю лишитися й бути його підтримкою. Було дуже страшно, не спала ночами. Постійно хвилювалася, перевіряла, коли він востаннє був у мережі. Пам'ятаю, як він написав: «Ми готуємося до наступу!» Усередині все обривається, плачеш, прощаєшся з ним уже вкотре...

У березні йому дали один вихідний, і я вирішила повернутися в Київ. Тоді обстрілювали поїзди, мама не хотіла мене відпускати. Але мені

дуже важливо було розділити з ним ці випробування. Він не мав проходити це сам. Ми давали обіцянку бути разом в горі та в радості. Я долучилася до волонтерської діяльності, допомагала йому, його хлопцям. Коли давали вихідний — цілих 24 години! — це був найсолодший час зустрічі. Дуже чітко пам'ятаю, як змінився його запах. Він приносив із собою запах війни — запах окопу, підвалу, бруду, стресу... І він не змивається. Запах мого чоловіка змінився назавжди.

«Він жодного разу не дарував мені квітів»

Чоловік узяв собі позивний «Борець», оскільки займався єдиноборствами, та й усе його життя — суцільна боротьба, це символічно. А мені дав позивний «Квіточка». У нас із цим пов'язана своя історія. Він жодного разу не дарував мені квітів. Відразу попередив: «Зрізані квіти для мене — щось мертво...» Я це прийняла й любила його таким, адже й він приймав мене й не переламував у певних речах.

Він отримав нагороду від мера за оборону Києва. Після Києва поїхав на навчання, далі — в Бахмут. Це був дуже страшний період. Без зв'язку по чотири дні — я не знаходила собі місця. Розумієш, що не можеш нічого зробити — тільки вірити. А іноді й вірити не можеш. Прокидаєшся серед ночі й молишся...

Бувало, нарешті виходить на зв'язок після кількадечної перерви, думаю: нарешті виговорюся! А він каже: «Я не можу зараз говорити, мені дуже складно...» І ти ковтаєш цю грудку в горлі, відповідаєш: «Добре, коханий, заспокоїшся, зателефонуй мені. Я тебе люблю, чекаю тебе вдома». Кладеш слухавку й реवेश... Я спілкувалася з подругами, іншими жінками, які чекають чоловіків — обов'язково потрібно говорити.

Я розуміла, що він переживає сильний стрес. Найважче для нього було бачити, як гинуть друзі. Багато моментів він не розповідав, і про це я не могла запитувати. Іноді можна тільки сказати: «Чим я можу тебе підтримати? Я поряд. Ми пройдемо це разом!» Зазвичай через кілька днів він передзвонював — і ми могли спілкуватися 5 годин поспіль.

Потрібно було прислухатися, відчувати його стан, його потреби. Я знала, яку їжу він любить, постійно відправляла посилки — звісно, не тільки для нього, а й для хлопців.

Використовувала кожну нагоду приїхати до нього. Було неважливо, куди й скільки часу забере поїздка. Кожна зустріч — радість. І для нього це було важливо — він оновлювався, набирився сил, перемикався, перезавантажувався. Я бачила військових, до яких не приїжджали дружини... Це зовсім інша ситуація. Іноді в розмові з ним по телефону я плакала, казала: «Як я втомилася чекати!» Він мене вислуховував, казав: «Ще трішки! Скоро буде перемога!» І я видихала. Він завжди вірив, що буде перемога.

«Я просто вила, як собака»

Якось я шукала вдома певні документи й випадково натрапила на його контракт із ЗСУ, який був підписаний ще до знайомства зі мною. Він зробив вибір захищати Україну ще тоді. Я знаю, що цей поклик дав йому Господь. У нього були свої стосунки з Богом. Як не боляче для мене це казати, але він мав там бути, це було його служіння — психолог із автоматом.

Тепер, коли мені телефонують або пишуть його побратими, то згадують розмови з Вадимом: «Я зараз сиджу в окопі й згадав твого чоловіка. У мене немає більше людини, якій я міг би виговоритися. Твій чоловік слухав нас, підтримував». Або: «Ми зараз виходимо на позиції, і я читаю 90-й псалом, якого мені подарував твій чоловік. Ми разом молилися, разом проходили через усе це».

Пам'ятаю телефонний дзвінок — це був його друг, якого я добре знала. Він офіційно відрекомендувався й сказав: «Під час бойового завдання загинув солдат Вадим Демиденко». Я кричала в слухавку: «Hi! Hi!» Мені сказали, що на ньому не було

жодного поранення, просто оглушило вибуховою хвилею. Він лишився на полі бою, не встигли витягнути. Я запитала, чи є шанси, що він ще живий. Побратим відповів: «Не знаю...»

Це найстрашніша подія, яка була в моєму житті. Після дзвінка я вийшла надвір і впала на коліна. Я не плакала, я просто вила, як собака. Ніч, зоряне небо. Фізично — ти ніби летиш у безодню й там розбиваєшся. Там немає ні світла, ні підтримки. Тіло не слухається... Вибігли батьки, тягнули мене додому, ми з його мамою, обійнявшись, упали на підлогу й вили разом. Падаєш все нижче й нижче. А потім з'явилася чорна плита, яка тебе в тій ямі стала придавлювати. Відразу сенс життя зник. Уся надія зникла.

Чи бачила я там Бога? Ні, я там нікого не бачила. Мене трусило, різкий біль у животі, не вистачало по-

вітря. Чи було бажання молитися? Нуль. Чи було бажання надіятися на Бога? Нуль. Стала згадувати Писання, яке вклдала в себе раніше. Коли приємні сонячні дні, вкладайте в себе Писання, бо коли прийде темрява, потрібно буде дістати ці Слова й стати на них!

Раніше Вадим розповідав про підготовку до штурму на Харківщині. Потім зателефонував і сказав, що вони взяли позиції, усе добре. Неве-

ликим загоном поверталися назад, щоб узяти припаси. На останньому відео з телефону він показує, де вони перебувають і куди йдуть. Тоді почався мінометний обстріл, біля них впала міна, ще й здетонувала розтяжка — троє з чотирьох загинули. Пам'ятаю, як усі тоді раділи звільненню Херсона та Ізюмського району, а я плакала. Для мене той успіх був фатальним.

«Ми молилися, не встаючи по 5-10 годин»

Я зрозуміла, що нам потрібна підтримка, ми не зможемо самі. За-

жу волю, якщо не знаєш, Який Він, не пережив Його любові. Отець віддав за нас Ісуса Христа. І через Христа мій чоловік має вічність. Він загинув фізично, але він живий. Розумом це осягнути дуже важко, тут потрібна віра. І тоді відроджується надія та з'являється сенс. Бог показав мені інший сенс мого існування. Мені знову зателефонував друг чоловіка, сказав, що тіло знайшли, він його опізнав. Через два дні принесли офіційний папір, і ми стали готуватися до поховання.

На третій день після страшної звістки в моє серце прийшов мир.

тяжку, не Бог вистрелив із міномета, не Бог прийшов на нашу землю нас знищити. Натомість, я бачу чудо в тому, що в болю Бог дуже близько до мене.

«Бог сказав мені одне слово: «Достатньо»

У день похорону я зовсім не думала про себе, уся увага — для нього. Люди підходили, обіймали. Раптом мені вручають великий букет. Думала, це чоловікові, але почула: «Ні, це тобі!» У цю мить ніби тягар звалився: «Хтось про мене думає!» Я ніби фізично відчула підтримку сотень людей. Мене стали дуже торкатися речі, могла розплакатися від подарованої шоколадки. Коли переживаєш втрату, дії значно більше підтримують, ніж слова. Запитайте в людини, що вона любить, надішліть посилку. Не стійте осторонь, ідіть поруч.

Траурне служіння було в церкві, у якій ми вінчалися рік тому. Коли заносили труну, я стояла саме на тому місці, де колись стояв він як наречений, зустрічаючи мене під час шлюбної церемонії. Це було боляче, прикро, сумно — усвідомлення, що є речі, невідкладні тобі, що вічність зовсім поряд, смерть і життя поряд.

Я так довго на нього чекала. І наш шлюб — більше, ніж я очікувала. Я запитувала Бога, чому так мало ми змогли прожити разом. Бог сказав у відповідь тільки одне слово, яке я прийняла: «Достатньо». Служачи іншим сім'ям, я розумію, що за цей рік мала такі стосунки, яких дехто не має за все життя.

Чудом було те, що знайшлися всі його речі. Я особливо хотіла й просила Бога, щоб повернулися ніж, мултитул і годинник, які були для мене дорогими як спогад. Це його улюблені речі, тому мають символічне значення. Коли привезли основне спорядження, саме цих трьох предметів не було. Я змирилася, що вони загубилися, правда, розплакалася...

телефонували нашим друзям, які відразу приїхали. Дуже їм вдячна. Ми молилися, не встаючи, по 5-10 годин. Я й не знала, що можна так довго молитися. Просила Бога дати сили, пізнання Його любові. Я повернулася до втрати спиною, а обличчям до Бога. Тоді Бог став більшим, а втрата стала меншою. Коли ти славши Бога в такій ситуації, змінюється твоє ставлення до неї. Друзі, які були поряд, тримали цю чорну плиту, щоб вона не задавила. Уся церква стала за нас молитися. Минуло декілька днів, я відчула, ніби хтось забрав цю плиту, і я стала дихати.

Далі було очікування тіла, очікування чуда... Лишалася надія, що він живий. Я просила Бога про це, але казала: «Я приймаю Твою волю». Дуже складно прийняти Бо-

Це була перемога над апатією, страхом, лінню. Я могла сидіти в тиші, читати Писання, молитися, слухати хвалу. Сили в людях я не знайшла, знайшла її тільки в Богові. Коли я виходила з дому на похорон чоловіка, на моєму обличчі була посмішка. Господь просто обійняв мене, я перебувала ніби в оазі серед пустелі. Я пережила неймовірну любов Божу в найстрашніші дні свого життя. Неможливо полюбити небо, якщо хоч частинку його не пережив на землі. Дні горя для мене стали переломним моментом у пізнанні Бога. Так близько, як тоді, я не була з Ним ніколи.

Ніколи не могла подумати, що чоловік загине, відганяла ці думки. Тоді я довіряла Богові, але й тепер Йому довіряю. Це не Бог забрав у мене чоловіка. Не Бог поставив роз-

Через три місяці на пошту прийшла посилка — хлопці знайшли!

Тим, хто проходить подібний досвід, я би порадила: не робіть усього відразу. Запитуйте себе, чи ви готові. Коли побачила його речі, у мене почастішав пульс, усвідомила, що не можу до них доторкнутися. Я просто залишила їх вдома й чекала. І через певний час змогла спокійно їх розібрати. Коли ти живеш з людиною під одним дахом, усе нагадує про неї: ось його книга, ось його ноутбук, ось його одяг... Я обіймала його одяг і плакала. Після похорону ми з друзями під'їхали до будинку, і я вголос сказала такі слова: «Боже, Ти зробив нас із чоловіком одним цілим. Але тепер він із Тобою, я лишилася сама. Як Ти робиш із двох одне, зроби, щоб наші спільні речі, стали тільки моїми й ніякого болю мені не приносили!» Ми зайшли в дім, я ходила торкалася всіх речей і відчувала, що вони стали моїми й більше мене не ранять.

«Я вмикала єврейську музику й танцювала»

Багато людей не знають, що говорити людині, яка переживає втрату, як діяти. Найскладніші — перші два місяці. Коли це сталося, не телефонуйте, не пишіть смс, якщо є можливість — приїдьте. Побудьте хоча б пів години поряд. У день поховання — максимально обіймайте. Скажіть: «Я ніколи не проходив такого болю, але буду поряд. Мої двері завжди відкриті. Якщо захочеш поговорити, зателефонуй». Якщо людина плаче, плачте з нею, якщо усміхається, смійтеся з нею. Витягуйте її кудись, не лишайте саму, запросіть у гості, на прогулянку. Потрібно слухати людину, давати їй виговоритися. Той, хто не говорить — закривається в собі. Сльози потрібні, їх потрібно виплакати. Зі сльозами приходить полегшення.

Багато людей закриваються й не отримують зцілення. Хтось тікає в роботу, хтось — в інше місто, але біль скрізь іде за тобою. Його потрібно прожити. Потрібно відкрити серце, визнати, що є рана, і дозволити Богу вилікувати її. Кожна втрата — глибока прірва. Людина може трохи підтримати, а зцілити — тільки Господь.

У кожного це проходить по-своєму. Я могла піти на пробіжку, проїхатися на велосипеді, поїсти, прогулятися, зустрітися з друзями... Було, що вмикала єврейську музику й танцювала, плачучи. І це все мене зцілювало. Немає стандартних термінів горювання. Немає пігулки від втрати — краплина за краплиною приходить полегшення. Також мені дуже допомагали церковні богослужіння — спільні молитва та спів, проповідь.

Потрібно шукати те, що радує. Якщо є діти, проводити з ними час. Змушувати себе підніматися з ліжка, не здаватися, боротися. Кожен чоловік, який загинув, хотів би, щоб його дружина жила. Тому живіть! Проживайте кожен день, шукаючи щось, для чого варто жити.

Я майже не ходила на кладовище, не спілкувалася з ним. Спілкувалася з Богом про нього, казала: «Якщо можливо, передай від мене привіт!» Спілкування з померлим — небезпечна гра, яка може затягнути на багато років. Ти себе постійно травмуєш цим. Потрібно відпустити, усвідомити, що він уже не тут.

«Відчуваю себе квіткою в Господньому саду»

Чомусь Бог не дав нам дітей, дуже хотілося, але — значить, так потрібно було. Адже невідомо, як цей стрес міг позначитися на вагітності, чи не призвів би до втрати дитини й ще більшої травми. Але це так добре, коли є діти, для багатьох жінок

вони стають тим сенсом, за який можна триматися під час горя.

Коли це все сталося, у моєму серці загорілася велика емпатія — хотілося обіймати кожну дружину чи маму загиблого, підтримувати, огортати любов'ю. Проїшовши власний шлях відновлення, я можу щось порадити іншим. Тому на базі церкви ми розвиваємо служіння жінкам загиблих. Почали з індивідуальних зустрічей. Спілкуємося, обіймаємося, плачемо, сміємося. Я телефоную, відправляю подарунки.

Навчаюся, щоб правильно надавати душпастирську допомогу — як з погляду психології, так і Біблії. Я на власній шкірі відчула та знаю, що може ранили, що не потрібно робити. Я була в цій ямі й знаю вихід. Хочеться, щоб кожна жінка вийшла зі стану апатії, щоб віднайшла сенс — жити далі. І це довгий процес.

Скажу щиро: земні мрії зникли для мене. Я відірвалася від багатьох речей, які тут тримали, і вхопилася за невидиме (див. Євр.11). Тепер найбільше хочеться принести плід для Божого Царства, служити іншим. Відчуваю себе квіткою в Господньому саду, осяяною Його сонцем. І хочу приносити пахощі Йому. Це не гучні слова, це моє життя. Церква тепер має дуже багато роботи. Час проявити Ісуса Христа, Який у тобі.

За матеріалами проекту «Говори» ТрансСвітового Радіо

Каховська операція: участь Церкви

Єпископ Олександр Бабійчук на початку війни був у відрядженні, тому не бачив перших моментів окупації міста. Проте він повернувся в окупований Херсон, щоб підтримувати церкву, яка залишилася там. У Херсоні було заарештовано його сина, який допомагав людям, доставляючи їм продукти, і довго його доля не була відомою. Проте нині він вже вдома, і в цьому родина й церква бачать Божу милість.

Після підриву Каховської ГЕС церкви Херсона активно долучилися до волонтерської діяльності. Їх підтримали й християни з усієї України. Про це Олександр розповів у проєкті «Хроніки війни».

— Як і коли ви дізналися, що Каховську дамбу зруйновано? Що відчули в той момент?

— Відтоді, як було збудовано цю дамбу, ми нерідко чули, яка катастрофа буде в нашому регіоні, якщо цю дамбу зруйнують. Були прогнози, що рине хвиля заввишки 15 метрів, яка зруйнує все на своєму шляху. Ми знали про це багато років, але не вірили, що це може статися. Сприймали це, як певну «страшилку», яку з роками перестали боятися.

Коли син уночі прочитав інформацію про підрив дамби й повідомив нам — сну як не було. Ми не могли повірити, що це сталося ще й тому, що одразу не побачили тих страшних наслідків, про які чули все життя. Хвиля не накрила Херсон за обіцяні 15-20 хвилин.

На диво, не було якогось панічного настрою. На серці чомусь було спокійно, хоча ця новина для мене була рівноцінною новині про початок війни. Побачивши відео руйнування, ми зрозуміли, що Бог явив нам велику милість. Не було тієї потужної хвилі, яку очікували під час руйнування. Вода спокійно переливалася через дамбу й затоплювала території поступово. Тобто дамбу не було зруйновано до основ, під водою вона ще мала потужний фундамент, який стримував воду.

Я розумію, що багато територій, багато людей постраждало, але усвідомлюю й те, що Господь контролює ситуацію. І яке б зло не було агресивне, Бог здатний його спинити. І відбудеться лише те, що Він дозволить.

— Як швидко почала підніматися вода?

— Якщо перші новини ми почули між четвертою й п'ятою годинами ночі, то вже на ранок виявили, що вода активно прибуває. Особливо помітно вода піднялася наступної ночі, хоча люди вже вирішили, що за день вся вода прибула — і гіршого не буде. Наступного ранку всі побачили, що величезні території під водою, і люди, які залишилися в деяких будинках, думаючи, що їх це омине, опинилися у воді. На ранок багато хто вже не зміг виїхати, бо довкола була вода. У деяких місцях вода вкрила приватні будинки з дахом. Стіни, особливо ті, які були з саману, стали руйнуватися. Це страшна реальність, якої люди, як не дивно, не дуже й очікували, вірячи, що їх омине.

Тоді розпочали активно евакуювати потерпілих. До державних структур долучилося багато волонтерів. І брати з нашої церкви стали активно допомагати.

Проте я хочу говорити про Божу милість. Зазвичай дамба тримала 16 метрів води. Перед її підривом росіяни підняли воду по всій площі Каховського водосховища, по-моєму, до 17,5 метрів. Це величезні маси води, які були додатково підготовлені, щоб утворити потужну хвилю. Вона мала бути настільки страшною, щоб знести все на своєму шляху, включно з великою частиною Херсона, а особливо прибережну зону, де дислокувалося дуже багато наших військових. Але після підриву запланованої хвилі не було. І це дуже знаковий момент. Це щось схоже на те, як руйнувалися плани взяти Київ за три дні. Так, вода затоплювала, заливала, завдавала шкоди, але не пішла так агресивно, як хотів того ворог. Це не була 15-метрова хвиля, а просто максимально сильна течія.

— Чи бачили ви підтримку церков з інших регіонів? Якою вона була?

— Наша церква стала частиною загального порятунку людей із води. Проте ми отримали величезну підтримку інших церков України буквально з перших годин після підриву. Спочатку були телефонні дзвінки, потім пропозиції. Люди стали приїжджати в місто, долучатися до евакуації, підвозити продукти й засоби першої необхідності. Люди, напевно, з кожної області були в нас. Нам привозили стільки всього, що буквально через два дні ми констатували, що не можемо якісно впоратися з кількістю цієї допомоги. Ми вже не могли її роздати. Стали більше потребувати засобів для евакуації. Це також знайшло відгук — і невдовзі в нас з'явилися човни з моторами, з веслами. Молоді брати з церкви активно вивозили людей ними. Ми дбали про потерпілих. Графік був дуже напружений. Усе ускладнювалося обстрілами. Деяких волонтерів було поранено.

Слава Богу, роботу було звершено. Я щиро вдячний за всю надану нам допомогу, за розуміння. Нині, коли ситуація трохи змінюється, зокрема відкриваються дороги, уже можна приїхати, щоб послужити тим людям, які цього потребують.

— Яка ситуація з церквами й домами молитви УЦХВЄ?

Більшість наших церков не постраждало від затоплення. У тих, які постраждали, згодом з'явилася можливість відкачувати воду.

Постраждали деякі приватні будинки членів церкви, але самі люди залишилися живими. У наших домах молитви постійно відбуваються зібрання. Навіть за 9 місяців окупації жодного служіння не було зірвано. Вони відбувалися й тоді, коли приходили російські військові й ставили свої вимоги до нас. І ми впевнені, що Господь був поруч. У ці дні близько тисячі людей щодня отримує в церкві хліб, їжу й духовну підтримку.

Тобто коли ми фокусуємося на проблемі, то нам стає важко, підступають нарікання, але коли дивишся на Бога та Його турботу, то відчуваєш вдячність. А Божа турбота про нас справді велика.

Розмовляв Віктор ВОЗНЮК

«Ми знали, що можемо загинути, але залишити людей у трагедії не могли»

Пастор церкви «Воскресіння» м. Борислава на Львівщині Роман Олексевич служить капеланом з 2015 року. Від початку повномасштабного вторгнення разом з волонтерською командою бориславської церкви він здійснив до 30 поїздок до лінії фронту. Якраз напередодні підриву ГЕС команда приїхала до Херсону з черговою партією допомоги.

Дізнавшись вранці про трагедію, команда одразу зв'язалася з військовою адміністрацією і запропонувала допомогу. «У нас були буси, тому були готові евакуйовувати населення. З адміністрації попросили почекати до відповідного розпорядження, тому ми, поки був час, вирішили навідати населені пункти вище дамби, як було заплановано попередньо. Вода розмила переправи та дороги, але там були люди, які пережили окупацію, численні обстріли та їхні наслідки. І ми вирушали в дорогу», — розповідає пастор Роман.

Об'їзними дорогами, які ще не були підтоплені, команда доставила допомогу в місто Берислав. Наступним пунктом було село Зміїне. Бог допоміг погодити організаційні питання і людям доставили генератор, бо понад рік вони живуть без електроенергії. З генератором у місцевих мешканців буде можливість, принаймні, виходити на зв'язок. Також залишили продуктові набори.

Повертаючись до Херсону, заїхали у села Козацьке та Веселе, де також залишили допомогу (там ще були люди, які не хотіли залишати домівки). Оскільки переправа була уже затоплена — поїхали вздовж річки Інгулець. Їхати довелося аж до Снігурівки, бо усі мости та переправи були затоплені.

Наступного дня команда розділилася на дві частини. Одні поїхали на Миколаївщину, а інші до Комишан. Оскільки всі під'їзди були затоплені, їхати довелося через Чорнобаївку, по смужці розмінованої дороги. У Комишанах багато будинків підтопило, а деякі взагалі зруйнувалися, бо були глиняними.

Там волонтери дізналися про потребу евакуації по воді. Був потрібен моторний човен. Капелан Богдан Гнатів, який був на служінні у

Миколаївській області, попросив церкву помолитися за цю потребу. Відповідь прийшла миттєво: у кінці молитви один чоловік повідомив, що сусід продає човен. Допоміг його придбати Анатолій Руденький — директор місії Life Ministry International. Разом зі співробітниками МНС волонтери вирушили на завдання.

«Територія була важко прохідною. Вода покрила паркани, різні опори та труби. Був великий ризик наскочити дном на щось. Тролейбусні лінії були на висоті метра над нами, тому ми намагалися не заплутатися у них. На деревах, дахах, трубах сиділи коти та собаки, яких ми забирали. Дехто з людей просто просили харчів та воду і не хотіли евакуйовуватися. Інші погоджувалися виїхати. Ми говорили людям, що єдиною

надією є Ісус, молились разом з ними. Ми бачили, наскільки люди потребували цього слова», — розповідає пастор.

Волонтери привозили людей у визначене місце і вже звідти МНС перевозили їх «на велику землю» у безпечні місця. Коли команда пасто-

ра мала доправити парамедиків до важкохворих людей, почули мінометні вибухи.

«Не раз ми потрапляли під обстріли, але цей був, мабуть, найважчим. Спочатку ворог «поливав» мінометами, а тоді «накрив» Градами. Ми поприпадали до землі, тупили до стіни. Богдан Гнатів почав уголос молитися, і всі люди навколо шепотіли молитву за ним. У такі моменти не залишається нічого, окрім як молитися й надіятися на Господа. Перед обстрілом бачили розвідувальні дрони, однак такий обстріл був несподіваним, потужним і тривалим. В той самий час за нас молились церкви, вірю, що саме молитва нас тоді врятувала. Приблизно через півтори години обстріл припинився, а у нас всі залишилися неушкодженими. На іншому боці були поранені, але ми отримали наказ припинити евакуацію», — згадує пастор Роман Олексієвич.

Попри обережне поводження, човен пошкодили. Після ремонту віддали іншій команді волонтерів і повернулись додому.

На запитання чи планують продовжити волонтерську працю після пережитого, пастор відповів: «Ми дуже дякуємо церкві та усім, хто молився і молиться за нас, усім, хто жертвує і всіляко долучається до праці. Працю на постраждалих територіях плануємо продовжити, виконуючи Велике доручення нашого Господа».

**Оксана Сухарина,
Роман Олексієвич**

Волонтери з Волині Михайло та Олексій Сидорчуки евакуують постраждалих з Олешок

Погляд на Херсон із моторного човна — як місцеві церкви борються із наслідками підтоплення

Щойно новина про підлив дамби Каховської ГЕС з'явилася в ЗМІ, церкви християн віри євангельської швидко та активно відреагували на трагедію, надаючи необхідну допомогу людям, які постраждали від затоплення. Загалом у Херсоні та області затоплено водою понад 600 квадратних кілометрів.

Брати та сестри з херсонських церков «Дім молитви» і «Живе Дже-

рело» евакуйовували людей із затоплених будинків, поки це було можливим. Мешканці міста з відкритим серцем приймали до себе і знайомих, і незнайомих людей.

«Хто пережив підтоплення й ті, кого перевезли з того берега — це понад сто осіб. Їх ми частково розміщали в будинках, які люди надавали із задоволенням, щоб послужити тим, кому сьогодні тяжко», —

розповідає пастор церкви «Дім молитви» Юрій Колесник.

Тоді багато людей перебували на дахах своїх будинків, оскільки рівень води стрімко підіймався. Брати й сестри щодня вирушали в підтоплені місця, щоб людям, які там залишилися жити, надавати психологічну підтримку та матеріальну допомогу. Зокрема доставляли продукти, воду, медикаменти, одяг, взуття, побутову хімію тощо.

Через те, що мости й дамби були зруйновані й не було сполучення з деякими селами, віряни церков добиралися до людей на човні.

«Перша частина нашої місії сьогодні полягала в тому, щоб із села Інгулець, затопленого зі всіх боків, перевезти до міста жінку з нирковою недостатністю та доставити на гемодіаліз в обласну лікарню, що ми й зробили. Друга частина нашої місії в тім, щоб доставити продукти, речі, воду в Інгулець», — розповіла волонтерка церкви «Дім молитви» Анна Веренич.

Вона сказала, що жителі міста глибоко зворушені допомогою християнських церков зі всього світу тим, хто постраждав від наслідків підриву дамби.

«Дякую за ваші добрі серця, дякую, що ви приїжджаєте. Ми вижили завдяки вашій підтримці», — зворушено говорила Валентина, мешканка мікрорайону «Острів».

На волонтерів чекає ще багато роботи з відновлення міста та прилеглих сіл. Бог відновлює життя окремих людей і цілих міст. Тому невтомно працюємо разом із Ним, підтримуючи дух людей та життя міста.

Відбудова Херсонщини

Поки рани частково звільненої Херсонщини ще кровоточать, туди ледь не з кожного куточка України їдуть християни-волонтери, аби зарадити бодай чимось, прискорити процес відновлення, привезти їжу для душі й тіла...

Серед тих, хто допомагає у відбудові, є бригада з міста Підволочиська. Це вже друга їхня поїздка у постраждалі селища Високопілля та Архангельське. Цього разу до них доєдналися також люди з Києва, Одеси, Тернополя, Старокостянтинова — усього на допомогу виїхало 15 осіб.

За час, коли бригада працювала, було відновлено десять будинків. У трьох із них замінили дах, у решті були встановлені нові вікна та двері (всього встановили 50 вікон та 10 дверей).

Люди, будинки яких відновлювали, діляться жахливими спогадами про життя в окупації. Від деяких свідчень — мурашки по тілу.

***

Ольга (заради безпеки ім'я жінки змінене), мама дівчинки-підлітка, розповідає, як переховувала свою дитину від пильного ока воро-

жих солдатів. Жителі навколишніх сіл неохоче, натяками розповідають, що ледь не кожна жінка зазнала наруги від окупантів. Не дивно, що мати ховала дочку й молилася, аби якось вивести її з окупації. Бог почув молитви!

Минуло трохи більше ніж місяць, коли з Ольгою зв'язалися наші військові, передали, що чекатимуть її з дитиною в обумовленому місці, на березі річки, що огинала село.

Ризикуючи життям, жінка з донькою вийшла з дому далеко за північ. Два тендітних силуети пробиралися поміж зруйнованих хат. Ольга з дитиною, терпнучи від страху, простувала змертвілим селом, де в рог вистріляв усіх собак, тому жоден гавкіт їх не видав. Однак іти на впростець було б нерозумно, там стояла захована ворожа техніка. Тому жінка, дійшовши до річки, разом із дочкою ввійшла в крижану воду, в очереті подекуди ще плавали крижинки. По пояс у воді вони дійшли туди, де їх чекав рятувальний човен...

Коли село звільнили від окупантів, Ольга з донькою повернулася додому й знайшла свій будинок напівзруйнованим. Важко передати почуття, що переживає людина, ко-

ли бачить, як усе, що надбала, надчим весь вік трудилася, — розбили та розграбували... Почуття, коли клубок у горлі, а з грудей виривається: «Слава Богу, хоч самі живі!»

І, як каже жінка, таких історій — повне село.

Тепер воно потрохи оживає, вулицями на велосипедах їздять люди. Волонтери допомагають, Бог зцілює серця й дає надію. Херсонщина повертається до життя.

Юрій ПРИТИКА

Анатолій Безкровний: «Христос має бути в центрі нашої уваги»

Продовжуємо знайомити читачів зі служінням церков ХВЕ у прифронтових областях.

Сьогоднішня наша розмова з головою Об'єднання УЦХВЕ у Донецькій та Луганській областях єпископом Анатолієм БЕЗКРОВНИМ.

— Як вас застала війна? Ви готувалися до її початку чи це для вас було неочікувано?

— Коли розпочався рух війська на кордоні, то було тривожно: розумів, що все може бути. Але не був упевненим, що почнеться щось масштабніше. У нас війна іде з 2014 року — війна гібридна. Тож я не скажу, що все передбачав, готувався. Ця повномасштабна війна для мене особисто розпочалася зненацька.

Я тоді був удома, у Покровську. Я рано прокидаюся. І мені раптом хтось подзвонив (навіть не пам'ятаю хто) і каже: «Розпочалася війна». — «Та ти що? Невже?» — «Так-так, розпочалася». Я спочатку думав, що займатимуть тільки Донецьку область — і нам буде найтяжче. А вони стали бити по всій Україні.

— Які рішення ви прийняли щодо себе, сім'ї та церков із початком повномасштабної війни?

— Я в чорних списках ДНР ще з 2014 року. У 2021 році одного брата попросив, щоб він перевірів, чи я ще перебуваю в тих списках. Він

повідомив мені, що декого вже викреслили, а мене ні. Тому я сказав у церкві, що не буду залишатися в місті, бо це було би просто самогубством.

Спочатку виїхали сім'ї моїх дітей, а потім я.

Я сам виїхав тільки на 43-й день. Мені насамперед потрібно було вивезти дружину. Вона сама родом із Мар'їнки. Пережила воєнні події 2014 року. Коли тільки стали нас обстрілювати, прилетіла касетна бомба в Покровськ, це був вечір, ми були вдома. Тоді дружині стало погано, їй практично відняло ліву сторону, і мені потрібно було її терміново вивезти. Я її завіз у Чернівці на лікування. А сам повернувся в Покровськ, бо було дуже багато роботи.

— Що роблять церкви об'єднання в цей час? Як організують свої служіння?

— Ми ще до війни допомагали біженцям, до нас приходило по 300-400 людей. Ми їх приймали, потім десь розселяли, відвозили. Орен-

дували гуртожиток, у домі молитви поселяли, було дуже багато роботи. Ми мали досвід у цьому. Тож коли знову хлинули люди, то стали робити те саме.

Стали приїжджати волонтери, привозити гуманітарку, яку потрібно було роздавати.

Я співпрацюю з організацією «Спасемо Україну», керівник якої Микола Кулеба. Вони привозили до нас людей, а ми їх годували й потім відвозили далі. Хто мав виїхати — виїхав, а тепер дехто навіть повертається. Наприклад, з нашої церкви «Благодать» міста Покровськ із 165 членів залишилося всього 25. А на сьогодні вже до 60 членів повернулися. На зібрання приходять дуже багато людей. «Коли тривога, тоді до Бога» — ми це переживали ще з 2014 року. Люди, звичайно, йшли за допомогою — це в першу чергу. Але були ті, хто шукав Бога. Вони залишилися без нічого, тому шукали підтримки. Усі наші церкви активно працювали. Тож наповнилися новими людьми, а деякі переповнилися. І це незважаючи на те, що багато хто виїхав.

У нас в цьому році уже було три хрещення (третє — 5 серпня). Друге хрещення проводили разом із братами-баптистами, чого раніше в нас

не було. Вони до нас дуже відкриті, і немає ніяких перешкод у спілкуванні. Дякувати Богу, що все так змінилося.

— Чи вплинула війна на вас особисто? На ваші погляди, ваше богослов'я тощо?

— Щодо мого богослов'я, то в мене нічого не змінилося. Я давно дійшов до висновку на підставі Божого Слова, що захищати свою родину, свою державу — це правильно. Я знаю, що багато християн і тепер часто цитують «не вбий» і таке інше. Але ще 20 років тому, читаючи Старий Заповіт, я звернув увагу на те, що Бог, Який, давши заповідь «не вбий», посилав Свій народ проти ворогів і каже їм: «Вбийте». Ісусу Навину наказав визволяти Обітовану землю — а це ж війна. Сам Давид убив багато людей, але Бог назвав його вбивцею тільки за те, що він убив Урію. Згадаймо того ж сотника Корнилія, офіцера римської окупаційної армії. Апостол Петро не сказав йому: «Тікай з армії, залиши її». Іван Хреститель давав настанови воїнам щодо їхньої служби. Про владу сказано в 13-му розділі Послання апостола Павла до римлян тощо. Тож на підставі Божого Слова це нормально — захищати свою сім'ю, свою родину, свою країну. Особисто я не зміг би вбити людину. Тому згідно зі своєю совістю я не можу взяти зброю в руки та йти когось убивати. Слава Богу, для таких, як я, є альтернатива — можеш бути санітаром чи капеланом.

— Чи відбулися зміни в ставленні до церкви у населення? Як загалом реагує воно на євангельських християн?

— Звичайно, люди різні й усякі випадки бувають. Але в основному те, що я бачу, спілкуючись з людьми, яких ми приймали, а це було до 300 людей на добу, то більшість людей просто плачуть. Особливо ті, хто по кілька місяців ховався в підвалі, у бомбосховищах, були брудні та змучені. Вони заходили в дім молитви й дивувалися, що в нас є світло й тепла вода. Були трохи пригальмованими. Наприклад, людина середніх років не може згадати, скільки їй років чи номер свого мобільного те-

лефона. І це дуже вражає. Але я не помічав, щоб вони були дуже озлоблені й ворогували один із одним чи з нами.

— Які настрої в людей у вашому регіоні? Чи відбулися зміни в їхньому ставленні до Росії?

— На росіян стали люди дуже сердиті. Звичайно, є винятки, коли люди ожорсточили своє серце, бо слухають новини тільки російські, то вони й сьогодні, як зазомбовані, підтримують Росію. У всьому звинувачують Україну, ЗСУ. Кажуть, що це все вони стріляли. Звичайно, що ЗСУ стріляють також, але стріляють тому, що боронять свою землю.

Багато людей змінило свою думку щодо росіян. Особливо на це вплинула Буча і подібні події. Люди просто бачили, як вони жорстоко поводяться з мирними жителями, стріляють по людях, по будинках.

— Як ви долаєте втому й де берете сили для відновлення?

— Коли ти торкаєшся чужого горя, то — хочеш не хочеш — мусиш це все пропустити через себе. І, звичайно, буває важко. Я знаю рекомендації різних психологів, пробував користуватися ними. Але скажу вам — не дуже допомагає. А допомагає те, що просто поплачеш із тим, хто страждає, або вдома, коли ніхто не бачить. Шкода людей, дуже шкода, бо вельми багато горя. Дякую Богові, що є люди, які спокійно переносять біду, які тримаються в цих обставинах. Дякую Богові, що Він береже наші міста, бо тут ще не такі руйнування, як в інших. Коли хтось радіє — і я радію, а коли хтось плаче — то я можу з ним поплакати. Воно легше стає, Бог утіху дає. А ще дякую Богові за сім'ю, за дружину, за дітей. Діти мої повернулися в Покровськ. Один із моїх синів — диякон у нашій церкві, і коли мене немає вдома, то він працює, організовує роботу.

— Наведіть приклади проявів Божого захисту над вами, вашою сім'єю, церквою впродовж останнього часу.

— У наше місто був приліт великої ракети — 300-350 кг. Вибухнула десь за 700 м від нашого молитов-

ного будинку. 29 цивільних будинків пошкоджено. До нашого будинку навіть куски землі долетіли. Дяка Богові, убитих не було, хоча там, куди вона прилетіла, були наші захисники. Їх було десятеро. Але вони чудом залишилися живими. Один із них розказував — ще трошки, і загинули б.

Місяць тому пастор-місіонер із Дружківки ночував у домі молитви — і ось вночі приліт такої ж ракети. Він був ще з одним братом. Дах знесло, вікна розбиті, гараж зруйнувало, мікроавтобус також постраждав — але брати залишилися неушкодженими. І таких свідчень можна навести багато. Що стосується інших людей, то Бог дає їм сил душевних, емоційних витримати навіть тоді, коли вони втрачають майно чи близьких. Люди самі бачать, як у цих важких обставинах їх Господь зміцнює, підтримує.

— Фактично війна на Донечині розпочалася в 2014 році. Вона внесла свої корективи в роботу Донецького об'єднання, однак воно працювало. Розкажіть, що було зроблено за період з 2014 до 2022 року. Зокрема, чи були створені нові церкви?

— У 2014-2015 роках люди на Донбасі, на лінії розмежування, голодували, багато хто з них замерзав і помирав із голоду. Особливо важко було пенсіонерам, інвалідам, хворим. Розруха, боляче було дивитися на молодих людей — роботи немає, виплат ніяких. Нічого не було. Той же соцзабез залишився на іншому боці, і поки налагодилося все — пройшло чимало часу. Дуже був важкий період, і ми не могли нічого іншого робити — тільки розвозили продукти та іншу допомогу. Був такий випадок, що мій брат привіз допомогу в Авдіївку. Туди ніхто її не привозив, тому люди намагалися прибігти чим раніше, виламали двері в тому мікроавтобусі, хапали ті продукти. Розумієте, наскільки складна була ситуація.

Ми потім стали організовувати місіонерські школи. Працювали разом із «Церквою Божою», єпископ якої Олексій Демидович. Тож ми готували місіонерів і посилали їх по п'ятеро чоловік у ті міста, у яких ми

хотіли допомагати людям. З нами працювала й місія «Спасем Україну», а також місія Вальдемара Сардачука. Таким способом ми відкривали церкви.

Вони розпочиналися як місіонерські точки, туди приходило до 10 людей, відбувалися зібрання. Таких місіонерських точок ми відкрили 25, а зібрання проводили в більш ніж 40 населених пунктах. Купували приміщення для домів молитви на Луганщині та Донеччині.

— Яка ситуація із церквами на окупованих територіях?

— На жаль, Луганщина практично вся окупована, і в нас дуже мало інформації, про те, що там відбувається. А що стосується Донеччини, то там, де окуповано, церкви зайняли окупанти й або живуть у домах молитви, або зруйнували їх чи пошкодили. Деякі церкви все-таки працюють, але там дуже скрутне

— До нас постійно приходять люди. У нас у вівторок — день видавання гуманітарки. Люди приходять на 9:00. Спочатку проповідь, молитва. А потім видаємо продукти чи засоби гігієни. Спілкуємося з людьми. Вони ставлять багато запитань — і ми відповідаємо. Тепер багато горя, і хто може відповісти й допомогти, якщо не Бог. Ми звертаємося до лю-

ні проводили міжконфесійне служіння, і мене запросили сказати на тему хрещення Духом Святим. Він у 2014 році дзвонив до мене (ми й тепер спілкуємося) і каже: «Розумієш, скільки праці буде потрібно потім, щоб примирити людей». Росія дуже багато зробила шкоди Україні ще в 2014 році. Що вже говорити, сьогодні — ще більше шкоди й

Допомога постраждалим від війни продуктами та будівельними матеріалами

ще більше років потрібно працювати на зцілення людей, на зцілення взаємовідносин. На прикладі Ізраїлю й Німеччини ми знаємо, скільки років потрібно було, щоб рани загоїлися. Я дуже дякую Богові, що в нас відкрився департамент душеопікунства. Дякую Богові, що в нас відбувається навчання служителів у цьому напрямку. Цією проблемою будуть займатися й психологи світські, але вони не зможуть дати стільки, скільки душеопікун-християнин. Дуже важливо, щоби було більше таких людей. Тому в цій сфері треба багато працювати. Ще дуже багато треба працювати в соціальній сфері, допомагати людям. Ми й допомагаємо, і люди дякують. І ми говоримо, що все це ради Бога. Але потрібно працювати так, щоб людина задумалася про вічність, а вічність — це головне.

Саме Бог лікує душі, а не людина, тому потрібно привести людей до Господа.

становище, немає свободи. Не можна проводити евангелізації, тільки у відведений час можна провести служіння в домі молитви. У містечку Нікольське (Володарське) захопили дім молитви й на паркані вивісили величезний портрет Леніна. Кажу, що це не просто війна, це духовна війна, у ній є духовний складник. Зокрема це наступ на християнство. На церкву Христову. Тепер на підконтрольній території Донецької області є 43 церкви, а в Луганській було 15. На Луганщині через окупацію вже немає жодної, а на Донеччині залишилося тільки 28.

— Що скажете щодо душпастирської опіки в церкві?

дей: «Якщо у вас є потреби, підходьте, говоріть — і ми будемо молитися». Душеопікунство є, воно діє. До нас приходять багато військових. Віруючі й невіруючі. Ми з ними спілкуємося, молимося. Вони відкриваються. У них багато травм, як кажуть, переживають посттравматичний синдром. І це роблять ті ж самі служителі. Я кажу, що на них дуже велике навантаження.

— На що звернути увагу служителям у цей воєнний період?

— У мене є добрий знайомий, із яким я познайомився ще в Швеції, він був дияконом православної церкви, послідовник Олександра Меня. Ці послідовники в Ірпе-

— Чи змінилося ставлення влади до церкви?

— Раніше, коли нас збирали на якісь зустрічі представники влади, і ми приходили, то священники московського патріархату, побачивши нас, демонстративно виходили. Мовляв, або вони, або ніхто. І влада їх розуміла. З 2014 року все стало мінятися, і багато людей нам казали: «Ви не секта, ви справжня Церква. Ми пішли до православних, а вони кажуть, що в них немає нічого. А ось євангельська церква нам допомогла. Ви багато робили й робите».

У нашому регіоні авторитет євангельської церкви дуже виріс, а от православної, навпаки, впав. Вони дуже багато втратили.

У нас дуже добрі стосунки з відділом соціального забезпечення, освіти. Проводимо різні сімейні тренінги. Влада зовсім по-іншому дивиться на нас.

Представники влади мені не раз казали: «Як це ви так швидко організувалися. От ви всі волонтери». Я ж у відповідь казав, що кожен справжній християнин і є волонтером. Але все одно влада дещо зміщує акцент, кажучи, що це не християни роблять, а волонтери. Нам, християнам, потрібно говорити, що ми не просто волонтери — ми християни. Ми християни в першу чергу — і тому ми волонтери. Просто Христа показуємо.

Христос має бути в центрі нашої уваги.

— Із якими труднощами стикаються християни-біженці на заході України?

— Здебільшого ми були російськомовні й не звертали уваги на те, що треба знати українську. А тепер змінилися обставини, і ми побачили, що не так просто перейти на державну. Кажуть деякі служителі, що на побутовому рівні ще можуть розмовляти по-українськи, а ось проповідувати ще важко. Зокрема й мені, але над цим працюю, читаю українську Біблію. Я розумію людей, яким важко. Тому в цьому питанні треба підтримати людей, а не відкидати. Мені здається, деякі християни гордо насміхаються над нами, мовляв: ви такі-сякі, другий сорт. Одному з таких я навіть казав: «Ти такий патріот, але за 8 років ні разу не був на Донбасі. А я там жив усі ці роки й допомагав людям, проповідував Євангелію». Але ми все-таки намагаємося щось змінювати, намагаємося говорити по-українськи, хоч нам важко, бо це ж треба й по-українськи думати. На все потрібен час.

Розмовляв Василь МАРТИНЮК

Як варто та як не варто втішати вдів війни

Вдова — найстрашніше, що може трапитися, коли твій чоловік військовий.

Ти чекаєш коханого з війни, хвилюєшся, щоранку прокидаєшся в очікуванні звістки, засинаєш у сльозах із молитвою до Бога: «Збережи!»

Телефонний дзвінок — і земля утікає з-під ніг... Усе... Його нема...

Як сказати дитині? Його мамі?

Умить руйнується вся твоя реальність...

Інструкції, як проходити долину плачу, немає. Кожна проживає це по-своєму.

Тепер все дається дуже складно!

Улюблені заняття викликають глибокий біль.

Звичайна життєва рутинна, проста й банальна, стає складною й втрачає сенс.

У період скорботи жінка особливо вразлива, емоційно нестабільна, і їй дуже потрібна любов у дії.

Не кажіть їй: «Усе буде добре». Ні! Усе вже погано, і як буде далі — знає лише Бог! Скажіть: «Буде по-іншому, і ми це пройдемо разом, Бог тебе проведе, лиш дозволь Йому».

Не кажіть: «Ти маєш пишатися ним — він Герой». Жодна нагорода не варта смерті коханого!

Не питайте: «За що це вам?» На важкі питання не можливо отримати прості відповіді.

Не вчіть, як проходити час скорботи й болю. У кожній парі були свої стосунки. За мить біль не мине, тут потрібен час.

Не кажіть: «Не плач», або: «Тримайся, ти маєш бути сильною». Ти не маєш бути сильною, Бог знає, що ти слабка й сама не впораєшся. Він допоможе тобі, і з Ним ти це пройдеши!

Не кажіть: «Твій — Герой, а мій не створений для війни». Ніхто не створений для війни! І наші мужні захисники самі ніколи б не обрали таку долю...

Не кажіть: «Час лікує». Бо час не лікує, сердечні рани лікує лише Творець!

...Слова не завжди потрібні. Іноді досить дружніх обіймів, або посидіти разом у тиші, прогулятися, помолитися й поплакати разом.

Будьте готові дати свій час, сили, фінанси, свої молитви! Це те, що справді діє!

Особисте:

13 жовтня 2022 року під час виконання бойового завдання на Херсонщині загинув мій чоловік, Дмитро Мельник. Християнин, вірний служитель, люблячий чоловік, татко й син.

Ми прожили в шлюбі щасливі 11 із половиною років, виховували доньку Єву. А потім прийшла війна... Діма служив розвідником у ЗСУ й до останнього подиху був прикладом у всьому. Бог — центр його життя!

Зараз він на небі, із нашим Небесним Отцем.

А ми з донечкою проходимо найжахливіший період, щодня ведучи свої битви, й іноді програємо.

Але твердо знаю: Бог вірний завжди!

Наталія МЕЛЬНИК

Свідчення

«Ми молилися й читали 90-й псалом»

Пропонуємо вашій увазі історію Ярослави — християнки з Маріуполя, яка разом із родиною пережила жахіття війни в оточеному місті, але з Божої ласки вся їхня сім'я змогла врятуватися.

«Не будеш боятися страху нічого, ані стріли, що вдень пролітає, ані зарази, що в темряві ходить, ані моровиці, що нищить опівдні, впаде тисяча з боку від тебе, і десять тисяч праворуч від тебе, до тебе ж не дійде!.. Тільки своїми очима подивися, і заплачу безбожним побачиш, бо Господа, охорону мою, Всевишнього ти учинив за своє пристановище!» (Пс.90:5-9).

Ми прожили в Маріуполі під обстрілами три тижні. За цей час Бог неодноразово рятував і захищав нас. Ми проживали на східній околиці міста. Цей район обстрілювався ще з 2015 року. 24 лютого вранці ми з рідними (усього 8 чоловік) переїхали в центр, до знайомої сім'ї, яка складалася з 4 осіб. Ці три тижні ми провели разом. Із першого дня стали разом молитися. Це давало силу й надію, особливо тоді, коли пропав інтернет, зв'язок, і незрозуміло було, що відбувається навколо. Сім'я та спільні молитви допомагали триматися й не опускати рук.

Поки була вода, електрика, було не так страшно чути ці всі вибу-

хи, сирени. Та коли всього не стало, почався дуже непростий період. Якщо без електрики ще можна було якось справитися, то без води ніяк. Слава Богу, відносно недалеко від будинку було джерело. Усі ходили туди набирати воду. Крім мене — я залишалася з трьома дітьми та бабусею. І це очікування було дуже страшним, тому що часто хтось ішов набрати води й не повертався.

Якось усі пішли по воду — і їх не було три години. За ці три години кілька разів сильно обстрілювали місто. Ми з дітьми сиділи в коридорі, молилися. Коли обстріл припинявся, йшли до кімнати, де було трохи видно, і читали 90-й псалом. Але ці три години тривали цілу вічність. Слава Богу, незважаючи на обстріл, наші рідні змогли повернутися додому цілими й неушкодженими.

Були моменти, коли збиралися йти по воду, але в останній момент щось зупиняло. Перед виходом із дому завжди молилися. І було, що після молитви Вова каже: «Ми не підемо. Сьогодні лишимося вдома». Пішли наступного дня й побачили, що вся вулиця, яка вела до джерела, розбита. Спалені будинки, побиті осколками дерева, паркани. Там був один дім, який стояв вище за інших, у ньому завжди ховалися в разі обстрілу. Цей будинок постраж-

дав найбільше, побачили там сліди крові. Виходить, якби вони вчора пішли, то могли б загинути, але Бог зберіг.

Розповім про найбільш явне чудо, яке сталося з нами в Маріуполі. Була десь 12-та година дня, мій син спав. У такі моменти я завжди читала Біблію, бо було денне світло. Зазвичай ми ховалися в коридорі чи підвалі тільки під час сильних обстрілів. Коли вибухи були десь далеко, то лишалися в кімнатах. І ось я лежу біля сина, читаю й чую, що прильоти ближче й ближче. Сама не знаю в який момент, але замість Біблії в мене в руках з'явилася подушка, якою я намагалася прикрити малюго. Лічені секунди — і ми опинилися на підлозі. Не пам'ятаю, як це сталося, раз — і я на підлозі з дитиною на руках. Забіг мій чоловік, каже: потрібно перейти в іншу кімнату. Усі решта вже були там. Ми зайшли, батько накрив нас матрацом. Раптом ми почули дуже гучний вибух — щось сиплется, щось обвалюється, щось тріщить! У мене від істерики стали стукати зуби, хтось плакав. У Міши (йому було 8 років) почався істеричний сміх, він гучно сміявся й не міг заспокоїтися. Бабуся дуже голосно молилася. Серед цього гуркоту й шуму не можна було зрозуміти, що відбувається. Здалося, що половина будинку роз-

бита — так гучно було. Нам аж вуха позакладало. До цього дня чоловіки під час обстрілів падали на підлогу в залі. І саме там підлога була всяяна встромленими осколками. Якби всі не перейшли в іншу кімнату, були б поранені.

Виглянувши у вікно, я побачила, що наші сусіди виходять із дому. Незважаючи на обстріл, вони вирішили кудись іти. І саме в їхній будинок потрапив снаряд. Слава Богу, вони встигли вийти й не постраждали. Наш будинок зачепило менше — посікло осколками, вибило вікна, побило дах, знесло димар... Але в ньому ще можна було жити. Адже йти було нікуди. Ми знали, що бомбосховища переповнені, людей більше не приймають — тим більше таку велику групу, як наша.

Із того дня ми стали майже постійно жити в підвалі. Діти взагалі звідти не виходили. Це було дуже складно, бо підвал маленький — півтора на два метри, а нас — 12 чоловік. Дорослі часто переходили нагору, щоб діти могли хоча б ноги випростати. Перші дні ми сиділи серед полиць, банок із консервацією, гострі кути встромлялися нам у ребра, і не можна було поворухнутися. Потім ми все зайве повиносили, щоб хоча б діти могли там лишатися на ніч.

Напевно, найстрашніше — це відчуття безпомічності. Ми молилися, надіялися на Бога, але розуміли, що від нас нічого не залежить. Ми просто чекали. Чекали порятунку. Чекали, що Господь забере нас до Себе, або виведе звідти. Найбільше ми боялися, що хтось отримає поранення. Це було страшніше за смерть. Адже допомоги немає звідки чекати, до лікарні їхати далеко, швидкої не викличеш... Але, слава Богу, Він нас зберіг, ми всі вціліли.

Якось вранці ми почули автоматні черги й подумали, що, найімовірніше, нашу частину міста захопили. До цього по сусідній вулиці їздили танки. Від їхніх пострілів у нас вилетіли останні шибки. Нам лишалося тільки надіятися, що скоро бої пройдуть, і ми нарешті зможемо вийти.

Бог послав до нас наших родичів, які жили за 30 км від Маріуполя. Вони дізналися, що з Маріуполя стали випускати людей, і відразу на

власний страх і ризик приїхали, щоб забрати нас і ще одну сім'ю. Ми сіли по вісім чоловік у кожную машину. Виїжджати було ще страшніше, ніж перебувати вдома. Підвал давав хоч якесь відчуття захищеності. А їдучи, чуєш вибухи, бачиш чорні будинки, вигорілі автомобілі, трупи на дорогах. Це жахливо. Усю дорогу я молилася й плакала.

Мене наповнювали різні емоції, у тому числі злість, ненависть. Дуже важко було стримуватися, особливо на блок-постах. Рухалися величезні колони машин, дехто йшов пішки, і на виїзді російські військові роздавали продукти. Вони розграбували наші склади й тепер роздавали нашу їжу! Дивлячись на них, було дуже важко сказати «спасибі» замість якогось прокльону.

Ми дуже злякалися, коли один військовий дав дітям шоколадку, і Михайлик сказав «дякую». Росіянин настільки змінився в обличчі — було відчуття, що він готовий розтерзати дитину за те, що вона заговорила з ним українською мовою. Він сказав хлопчику, щоб той забував українську мову й не смів більше казати такі слова.

Ми виїхали в село й перебували там два тижні. Електрики й зв'язку не було. Ми хотіли виїхати в Україну, але наші сусіди раніше кілька разів пробували, і їх не пропустили. У нас не було власного транспорту, а

найняти машину коштувало дуже дорого — адже постійні обстріли й ризик для життя. Тоді ми вирішили спробувати виїхати в Європу. Спочатку поїхали до родичів у Донецьк, стали думати, як і куди саме їхати. Довго не могли вибрати, я молилася, щоби Бог спрямував нас туди, де зможемо бути корисними.

У Донецьку ми зустріли чоловікову тітку, яка теж благополучно вибралася з Маріуполя. Вона сказала нам, що подруга кличе її в Малагу (Іспанія). Ми домовилися, що разом поїдемо в Європу, а там побачимо, як Бог дасть. Уночі перед виїздом із Донецька до Санкт-Петербурга знайшлися волонтери, які допомогли нам придбати квитки до Іспанії. До цього моменту ми ще сумнівалися, але тоді зрозуміли, що Бог веде саме туди.

В Іспанії нас поселили до хостелу, і там ми познайомилися з чудовою сім'єю, яка розповіла про українську церкву. Ми стали відвідувати цю громаду. Прийшовши вперше, я відчула себе вдома. Там був якийсь домашній затишок. Хоча всі люди незнайомі, але стало якось так спокійно на душі, зникла розгубленість. Я зрозуміла, що більше нікуди не хочу їхати.

За матеріалами церкви «Спасіння Боже» м. Малага, пастор Руслан Вознюк

Місіонерство сьогодні

Розпорошенці XXI століття

Роздуми в кріслі церковної зали

Липень 2023 року. Я сиджу в за- тишній залі луцької церкви «Спасін- ня». Нині тут відбувається конфе- ренція місії «Голос надії». Для мене такий захід зовсім не перший. За по- над 30 років праці в місії мені дово- дилося бути на десятках таких кон- ференцій. Цьогоріч так, як завжди: проповіді, свідчення, молитви, роз- повіді про місіонерські будні, плани на майбутнє.

А втім, не так, як завжди...

Протягом двох днів разом із ду- ховними, місіонерськими термі- нами у виступах надто часто звучить слово «війна»... Нині все місі- онерське служіння безпосередньо пов'язане саме з війною: чи воно стосується евангелізації, чи допомо- ги біженцям, душеопікунської праці.

А ще одним красномовним та бо- лючим наслідком війни став новий пункт програми конференції: чима- ло місіонерів звітувалися у форма- ті відеозвернення. Вони поза ме- жами України — обставини склали- ся так, що їхнє служіння тепер там. Хтось поїхав туди ще до війни, хтось після її початку як біженець. Нині їх- не поле служіння — Європа, Канада, США, Арабські Емірати, Ізраїль.

Я слухав їхні розповіді — і рап- том мої думки пронизало одне сло- во з Нового Заповіту. У розмовній мові ми його майже не використо- вуємо, та й в інших перекладах Бі- білії воно звучить дещо по-іншому. А Огієнко використав це специфічне, дещо поетичне (деякі словники по- дають його з приміткою — книжне) слово, щоб передати ситуацію, яка була за часів апостолів.

Історія кількох починань

Отже, звернімося до книги Дії апостолів.

Уперше на це слово натрапляє- мо в промові Гамаліїла. Пригадує- те, коли апостолів заарештували за проповідь Євангелії, у синадріоні радилися, що з ними робити. І тоді один мудрий член синадріону навів такий аргумент: «Мужі ізраїльські! Поміркуйте собі про людей цих, що з ними робити ви маєте. Бо перед цими днями повстав був Тевда та й казав, що великий він хтось, і до нього пристало з чотириста люда. Він забитий, а всі ті, хто слухав йо- го, розпорошились та обернулись в ніщо. Після нього повстав, під час перепису, Галілеянин Юда, та й ба- гато людей потягнув за собою. За-

гинув і він, а всі ті, хто слухав його, розпорошились. І тепер кажу вам: Відступіться від цих людей, і зане- хайте їх! Бо коли від людей оця ра- да чи справа ця буде, розпадеться вона...» (Дії 5:35-38).

Слово, яке засіло в моїх думках на місіонерському заході — «роз- порошилися». Його синоніми: роз- пилитися, розчинитися, розвіятися, зникнути, обернулися в пил. Саме це мав на увазі Гамаліїл, коли гово- рив про те, чим закінчуються люд- ські плани, у яких немає Бога. Коли в якійсь справі немає Господньої при- сутності, то вона розвалиться сама по собі, а її учасники розпорошать- ся, як попіл на вітрі.

Але буквально через два розділи автор Дій апостолів знову вживає це слово. Але вже зовсім в іншій інтер- претації: «І утиск великий постав то- го дня проти єрусалимської Церкви, і всі, крім апостолів, розпорошили- ся по краях юдейських та самарій- ських...» (Дії 8:1).

Тепер це слово вжите щодо Христової церкви. Гоніння на віру- ючих спричинило їхнє розпорошен- ня. Тут, перш за все, мається на ува- зі єрусалимська община, звідки, власне, й розпочалася історія Церк-

ви. Через загрози для їхнього життя перші християни змушені були втікати з міста. Згідно зі словами Луки та інших авторів новозавітніх послань вони розійшлися, розвіялися по всій Римській імперії.

Яка невтішна новина!

Можна було б подумати, що за логікою Гамаліїла ця організація (першоапостольська церква) розпорошилася саме тому, що була людською справою. І на цьому можна було б поставити крапку в оповіді Луки. І поспівчувати вимушеним переселенцям, які через віру в Ісуса втратили домівки, батьківщину, бізнес... І, що найгірше, — віру в Ісуса як Месію...

Але історія на цьому не закінчується. Вона несподівано переходить у нову неочікувану фазу. Говорячи про гоніння та розпорошення церкви, оповідач зауважує важливу деталь: «Ходили тоді розпорошенці, та Боже Слово благовістили. Ось Пилип прийшов до самарійського міста, і проповідував їм про Христа...» (Дії 8:4-5).

Розпорошенці благовістили Боже Слово!

Тут ми приходимо до цікавого моменту. Виявляється, у Божій справі та в Божих планах для успіху використовується елемент, який у людських справах руйнівний. Там розпорошення — це кінець справи, логічне, безславне завершення людських планів. У Бога ж — один зі складників неймовірно потужного руху, який на наступні тисячоліття повністю змінив хід світової історії. І одна з причин такого неймовірного успіху в тому, що в серцях розпорошенців було те, чого немає в людських починаннях — Божий Дух.

Історики одностайно сходяться на думці, що дуже швидко поширенню Євангелії до найдалших куточків тодішньої європейської (і не тільки) цивілізації було те, що єрусалимські біженці (назвемо їх цим більш сучасним і до болю знайомим українцям словом) не просто утікали від переслідувань, в'язниці та смерті — вони ставали носіями Доброї Вістки там, куди закинула їх доля.

Розпорошення — не надто приємна річ для християн, які звикли до потужних богослужінь в єруса-

лимській християнській комуні, але воно розширило поле євангелізації «аж до краю землі».

Повторення історії

Деякі історики стверджують, що історія — циклічна, здатна повторюватися як по колу. Утім, вони не перші це сказали: про це говорив ще Екклезіаст. Саме таке повторення ситуації кинулося мені у вічі, коли слухав розповіді українських місіонерів-розпорошенців XXI століття. Правда, причиною цього нині стало не переслідування за віру (хоча в деяких випадках щодо вірян, які були в окупації, це було й переслідуванням), а страшна, кровопролитна війна, яка одночасно зробила біженцями мільйони українців. І серед них — багато християн, зокрема служителів, місіонерів. Утім, це розпорошення розпочалося задовго до війни. Мільйони людей втратили Україна ще в 90-х роках минулого століття. Заробітчанство, пошуки кращої долі зробили українську націю розпорошенцями по всьому світі. Де тільки зараз немає нашого брата! Вітер перемін потихеньку розвіював наших співвітчизників по моавітських полях (пригадаймо біблійну книгу Рут). Війна ж, як ураган, порозкидала українців у найнесподіваніші куточки планети.

І отут проявився місіонерський дух українських християн, перш за все, євангельських. Вони, як тоді єрусалимські християни, «Боже Слово благовістили». Результат не забарився чекати. Уже до війни по всій Європі (про Америку з її тисячними емігрантськими громадами я вже й не згаду) утворюються українські церкви. Спочатку для своїх (а перші християни також спочатку благовістили лише для своїх — євреїв, див. Дії 9:20, 11:19), потім потихенько стали розширювати проповідь і для місцевих жителів. Війна ж у декілька разів збільшила і наповненість, і кількість церков. В Українській Церкві ХВС навіть зорганізувалося нове служіння для євангельських церков у Європі.

Немає можливості проповідувати вдома — підемо туди, куди поведе доля й Дух Святий. Цей лозунг перших християн нині підхопили українські християни, які стали не лише біженцями, розпорошенцями, але й поширювачами Євангелії. І мова не лише про Європу. На місіонерській конференції в Луцьку були присутні місіонери, які вимушено залишили населені пункти, де працювали, через їхню окупацію. Звичайно, не всі виїхали в Європу. Хтось залишився в Україні, у безпечних місцях. Але й там вони звершують духовну працю. Скажімо, місіонери з Луганщини зупинилися на Буковині. Звідти вони не лише допомагають жителям прифронтової зони, але й вже створили на новому місці, на Буковині, нові церкви.

Де Дух Божий — там навіть розпорошення служить Божій славі та Божій справі. Напевне, розпорошенці першоапостольської церкви не думали про свою історичну місію, не планували якихось особливих служінь, вони просто, переселяючись на нові місця, ділилися тим, що було в їхньому серці, було їхнім життям та надією.

Ми не знаємо, коли та як закінчиться війна. Не знаємо, хто й скільки з біженців повернуться в Україну. Багато хто залишиться: уже те-

Християнський табір для дітей українських біженців, Хорватія

пер тисячі родин прийняли рішення укорінитися на нових землях. Не знаємо до кінця й Божих планів щодо причин війни та її наслідків. Одне можемо сказати впевнено, як колись говорив апостол-місіонер Павло: «...те, що сталось мені, вийшло більше на успіх Євангелії...» Тут він говорить про своє ув'язнення — річ ще більш неприємна, ніж розпорошення, але воно в розумінні Божого служителя стало позитивним моментом, нестандартним засобом євангелізації: «...бо в усій преторії та всім іншим стали відомі кайдани мої за Христа. А багато братів у Господі через кайдани мої посмілилися та ще більше відважилися Слово Боже звіщати безстрашно» (Фил.1:12-14).

Розпорошення, біженство — річ не надто приємна, часто болюча та трагічна. Але послідовники Христа готові й ці життєві обставини використати для виконання головного завдання, останнього заповіту Христа перед Своїм вознесінням — іти й проповідувати Євангелію, стати свідками Доброї Новини «в Єрусалимі, і в усій Юдеї та в Самарії, та аж до останнього краю землі».

Єрусалимські розпорошенці благовістили Боже Слово скрізь та всюди. Так, у Єрусалимі Божа справа призупинилася, постраждала від розпорошення, але в масштабі широкій євангелізації «до краю землі» вона зміцнялася, багатіла. Українські біженці продовжують гарну традицію своїх попередників. Ми молимося за припинення війни, за щасливе майбутнє України, щоб біженці мали стимул повертатися в зруйновані міста та дома молитви — і правильно молимося. На згаданій конференції «Голосу надії» багато місіонерів висловили бажання повернутися на свої місіонерські точки. Дехто вже, у міру поступової деокупації, повертається в зруйновані власні домівки та дома молитви. А хтось уже не повернеться... Залишиться в чужих краях налагоджувати нове життя. Хтозна, можливо, у Бога є свій план щодо українських розпорошенців-місіонерів на теренах колись християнських Європи та Америки.

Серед керівництва місії «Голос надії» вже багато років обговорюється питання реорганізації місіо-

нерської праці, зміни методів роботи. Можливо, таким несподіваним чином Бог корегує Свої, нерідко незрозумілі нам плани, відчиняє нові двері та можливості для проповіді Євангелії...

«Бо коли від людей оця рада чи справа ця буде, розпадеться вона. А коли те від Бога, то того зруйнувати не зможете...» — сказав колись Гамалііл (див. Дії 5:38-39). Те, що нині робиться через українських вимушених біженців, — справа Божа. І ніякі життєві обставини, ніякі політичні рішення чи безумство диктаторів не зможуть зупинити того, що запланував та поблагословив Господь.

Юрій ВАВРИНЮК

Українська Церква Християн Віри Євангельської у Європі

В Ірпені УЦХВЕ відкрила новий Сімейний центр

для вагітних жінок, дітей віком від народження до 4 років та їхні батьків. Запрацює програма розвитку сімейних форм виховання для дітей-сиріт та тренінговий центр.

Один із гостей, натхненник та розробник програми, пастор LakeWood Church з Техасу Крейг Джонсон розповів, що аналогічні Champions Club вже працюють у 24 країнах світу.

Особливу увагу в Сімейному центрі приділятимуть психологічній підтримці та душпастирській опіці колишніх військовослужбовців, членів їхніх сімей. Наразі приміщен-

Українська Церква Християн Віри Євангельської 17 серпня презентувала для громади та урочисто відкрила Сімейний центр. Виконавець проекту — благодійна організація Save Ukraine.

На базі центру, який вже виконує свої функції, планується створити ще багато соціальних сервісів.

Одним із перших запрацює Денний центр для дітей віком від 6 до 17 років та їхніх батьків. До речі, як поінформував засновник Save Ukraine Микола Кулеба, таких центрів при церковних громадах УЦХВЕ працює вже 16.

Незабаром розпочнеться і реалізація програми «Впевнений старт»

ня центру служить тимчасовим житлом для чотирьох сімей, у яких є діти з інвалідністю, ще п'ять таких сімей мешкають у смартбудиночках на його території. Усі вони втратили свої домівки внаслідок російської агресії.

Такі центри потрібні в кожній ОТГ

«Я вірю, що Господь благословить цю працю, спрямовану на фізичне, психологічне та духовне відновлення сімей із хворими дітками, реабілітацію наших захисників, які будуть повертатися з війни, та інших уразливих категорій. Тому дякую нашим партнерам за підтримку, дякую місцевій владі та народним депутатам за сприяння на своїх рівнях», — сказав старший єпископ УЦХВС Анатолій Козачок. За його словами, сприятиме центру й КНУ ім. Тараса Шевченка, який готує сертифікований персонал для закладу.

Ірпінський центр сім'ї стане першим центром, де поєднані під одним дахом декілька соціальних сервісів, які сформуєть модель послуг у громаді. Як планується, концепція буде імplementована на національному рівні, аналогічні центри можна створити в кожній ОТГ.

«25 років я вивчав досвід інших країн у роботі з дітьми. Досліджував різні сервіси на різних рівнях та мріяв, що щось таке з'явиться в Україні. Хотілося об'єднати найкращий досвід в одному місці. Сьогодні ми є вже за крок до виконання цієї мрії», — поділився з гостями та журналістами Микола Кулеба.

Він представив ще одного гостя, відомого для телефанів «Династії Дак» Віллі Робертсона. «Скажу відверто, що я не знав багато про Україну, ніколи тут не був раніше, але коли Трой розповів про цей проект, я сказав собі: Віллі, треба поїхати й допомагати. Думаю, що створення таких сімейних центрів — один із кращих шляхів допомогти людям», — наголосив гість.

Сім'ї, що вирвалися з окупації

Ми поспілкувалися з Анною Міщенко, координаторкою центру для дітей з інклюзією, що вже зараз працює на базі закладу. Вона розповіла, що родини, які нині живуть у центрі та в смартбудиночках на те-

риторії, переважно евакуйовані з гарячих точок.

«У сім'ях, де є діти з інвалідністю, психологічну травму отримує як дитина, так і мама. Батьки, переживаючи за своє хворе дитяtko, часто дуже вразливі та психологічно нестабільні, тому основна робота сфокусована саме на них. Більшість із наших сімей від пів року до півтора перебували в окупації та були евакуйовані фондом Save Ukraine», — розповіла Анна.

За словами координаторки, у центрі батькам надається психологічна допомога, діти отримують кваліфіковану медичну допомогу — їх обстежують у лікарні ОХМАТДИТ. Із кожною хворою дитиною працює певний спеціаліст, який призначає курс реабілітації. У період адаптації з такими сім'ями багато працюють волонтери — влаштовують екскурсії, поїздки до зоопарку, театру, прогулянки до парків, яких в Ірпені є кілька. Усі охочі в неділю мають можливість відвідати богослужіння в місті, а щоп'ятниці тут збирається домашня група.

Одна з мешканок смартбудинків Оксана, прибула на Київщину з міста Снігурівки Миколаївської області зі своїм 7-річним сином, який має діагноз «аутизм».

«На наше подвір'я прилетіла авіабомба, я відкопувала свою дитину з-під уламків... Після цього російські окупанти евакуйовали нас у тоді ще окупований Херсон, але

умови були жахливі, тож через три тижні ми польовими дорогами вибралися з окупації. У Гуманітарному штабі дізналася номери Save Ukraine та вже через два дні з дитиною була в Києві, де нас зустріли волонтери цього фонду», — розповіла Оксана.

Будинок, що вцілів серед руїн

Анна Міщенко як переселенка зі своєю родиною була однією з перших мешканців у приміщенні центру. Отже, вона пам'ятає, у якому жахливому стані воно було після того, як тут у лютому-березні 2022 року «квартирували» окупанти. Хоч як кажуть місцеві, це й урятувало будинок, оскільки майже всі приміщення в цьому районі міста більшою або меншою мірою постраждали від обстрілів.

Нині тут затишно. Про страшні події нагадає хіба що карта України, роздбована в місцях великих міст — Одеса, Миколаїв, Київ та ін. «Вони мріяли їх захопити, але Бог зберіг», — каже Анна.

Після того, як на базі Сімейного центру буде запроваджено інші заплановані сервіси, він відчинить свої двері для кожної родини в місті. Психологічну, фізичну та духовну підтримку тут знайдуть сім'ї, що опинилися в складних життєвих ситуаціях. Буде запроваджено програми для військовослужбовців, ветеранів та їхніх сімей.

Спостереження за власною травмою: історія Йова

Мій шлях через посттравматичний стресовий розлад почався 2006 року, коли травма голови викликала нав'язливі спогади про автомобільну аварію 1966 року, у якій я та тринадцятирічний брат вижили, а наші батьки та дідусь загинули. Травма голови 2006 року була настільки схожою на ту, яку я отримала в аварії в дитинстві, що навіть мої окуляри були подряпані й вигнуті так само. Минуло чотири місяці, перш ніж терапевт допоміг мені встановити цей зв'язок, але я добре пам'ятаю дежавю та бажання вигукнути: «О, ні! Тільки не знову!», укотре переживаючи те, як моя голова вдаряється об тротуар.

Мої роздуми про соціальні травми, засновані на десятиліттях навчання, як впоратися з тим, що ти дочка єврея, якому знадобилося два роки, щоб перебраться з Чехословаччини до Великобританії під час Другої світової війни, і як жити з іменем його матері, яка загинула в Освенцимі. Більшість людей такого походження живуть із відчуттям боротьби за саме право на існування. Озираючись назад, я розумію, що не можу відокремити колективний досвід від особистого, і що мої травмовані реакції не почалися з поя-

вою неприємних симптомів 2006 року. Але потрібен певний аналіз, щоб розібратися в хаосі внутрішнього світу, який розпався на шматки. Це мої власні спроби досягти біблійного бачення своєї подорожі після місяців такої потужної травми, що мені було важко ходити, думати, говорити й навіть їсти. Як християнський богослов-місіонер, я зверталася до Біблії в намаганні зрозуміти цей досвід.

ПТСР — це жахливо. Дуже дивно усвідомлювати, що відбувається, але не мати змоги знайти в цьому сенсу. Чому я підстрибую від найменшого звуку? Чому я досі настільки гальмую, що іноді зовсім не спроможна діяти? Чому іноді мій розум заплутується настільки, що я не можу навіть відшукати в ньому власне ім'я? Я так вдячна терапевту, який дав цьому назву: травма. Із цієї назви розпочався шлях до розуміння.

Є індивідуальна травма. Наприклад, хоча мій брат також пережив автомобільну аварію, але тоді тільки я отримала травму голови з втратою пам'яті та нещодавно таку травму, що оживила втрачені спогади. Є травми, які зачіпають всю сім'ю. У нашому випадку смерть батька та матері призвела до негайної еміграції його сестри та її дітей з Чехії. Тобто шок від втрати супроводжу-

вався зміною місця, культури та мови для сім'ї, що емігрувала, а також зміною мови та культури в родині, що їх прийняла. Є травми, що зачіпають цілі етнічні групи. Наприклад, Голокост вплинув не тільки на нашу родину, а й на всіх євреїв — навіть тих, чії родини безпосередньо не постраждали, і навіть тих, які народилися вже після трагедії. Є травми з глобальними наслідками. До таких травм залучаються багато країн та народів — чи то через висвітлення в ЗМІ, чи просто тому, що події настільки жахливі, настільки масштабні, що впливають на хід історії. Є очевидні недавні приклади, а також я долучила б сюди Голокост із його тривалою спадщиною публічності та провини, пошуку безпеки для майбутніх поколінь.

У Євангеліях від Матвія (24), Марка (13), Луки (2) Ісус каже Своїм учням, щоб вони були готові до травматичних подій. Він готує їх до травм, викликаних як людським гріхом, так і природними причинами. Ісус навчав так: очікуються травматичні події; вони мають сенс — у перспективі проповіді Євангелії, останнього суду та кінця світу; вони обмежені — як за інтенсивністю, так і за тривалістю; у вирі цих подій лишається дещо, що ніколи не проминає; тому, хто витерпить до кінця — спасеться, тобто буде в безпеці. В основі цього впевненість, що

все перебуває в Божих руках — і лише Божих. Думка, що Бог усе контролює, була найважливішою ідеєю, яка допомогла мені на моєму шляху. Одним із біблійних джерел, яке допомогло мені пізнати Бога, Який контролює, стала Книга Йова.

Книга Йова

Книга Біблії, що найбільш глибоко аналізує індивідуальну травму, — це Книга Йова. У трагедіях, що його спіткали, очевидно, винними були як люди (сабеї та халдеї, які напали на його волів, ослів і верблюрів), так і стихійні лиха (пожежа, що знищила овець та пастухів, і вітер, що вбив його дітей). Отже, Йов має справу з обома полюсами нашого спектру травм, а також із внутрішньою, інтелектуальною кризою.

Більша частина книги присвячена внутрішній суперечці Йова, його запитанням Богові, а також неадекватності людської реакції. Я хочу зосередитися тут на одному моменті, що здавався Йову цілком адекватним: Бог врешті-решт промовив до нього з вихору. Безсумнівно, є багато способів, щоб Йов почув Божу відповідь. Донедавна мені було досить легко ототожнюватися з планами Йова, але я була схильна чути в Божих словах такі самі різкі тони, як і в словах «утішників Йова». Лише через свій досвід травми я стала розуміти, як Йов міг бути задоволений способом і змістом Божої відповіді.

Йов говорить зі своїми друзями, а вони з ним протягом тридцяти п'яти розділів книги. За цей час він переходить від суїцидального відчаю до гніву, намагаючись розібратися у всьому, сперечається про справедливість, начебто здогадується про загробне відновлення справедливості, а потім знову оплакує свої втрати. Але при всьому цьому його страждання не зменшуються. І причина цього — не лише нечутливість його друзів і порадників або їхнє хибне богословське бачення. Грецька Септуагінта використовує слово «ігаита» («рана») для перекладу «кеб» у Книзі Йова, 16:6: «Якщо я говоритиму, біль мій [травма] не стримається, а якщо перестану, що відійде від мене?»

Йов думає, що сам міг би втішити своїх утішників, якби їхня позиція

змінилася (16:1-6), але в його власному болю є щось, чого не можливо досягти промовою. Наступний вірш описує агонічне відчуття страждальця, що Бог — ворог, який шарпає та ненавидить його; а остання репліка Йова в 31:35-40 — це благання чогось більшого, ніж слова. Елігу марно продовжує промову — натомість Божа відповідь у розділах 38-41 задовольняє страждальця, оскільки вона виходить далеко за межі простої мови.

Очевидно, що це безпосередня зустріч із Богом. Ключовий тут вірш 42:5. Йов нарешті може відпочити, бо він отримав те, чого увесь час жадав — відповіді безпосередньо від Бога. «Утішники» вже встигли повідомити йому, що все в руках Божих, але, як свідчить розділ 16, саме це знання найбільше хвилювало Йова. Нагадування Йову, що все відбувається за Божим планом, лише роз'яструвало його рани: він прагнув почути Бога своїми вухами. Особиста зустріч дозволила йому почути те, чого ми можемо не відчувати, читаючи розділи 38-40 — тон Божого голосу. Якщо «утішники» змалювали Божий контроль як суд, то в самому Божому голосі звучали і ствердження, і виклик, і нагадування Йову про його людську гідність (38:3, 40:7). Результат також далеко виходив за межі мови — це був повний переверот у його свідомості.

Для травмованих ключовим спостереженням має бути те, що Бог говорив із Йовом із вихору. Біблія малює картину наближення шторму, ми чуємо гучний гуркіт грому (37:2). Елігу говорить Йову, що Бог контролює погоду — як для суду, так і для благословення. Йову — з огляду на його попередній досвід — не варто було цього казати. Якщо його найбільшою травмою було знищення його дітей штормовим вітром, то наближення вітру, мабуть, викликало в нього відчуття неминучої загибелі. У цьому контексті згадка Елігу про суд звучить жахливо. Водночас ми бачимо, що Бог говорить через ті самі руйнівні сили, які спричинили травму. Зустріч із жахом і зустріч із Богом — це ключ до розблокування травми.

Зіткнутися з жахом потрібно, щоб звільнити свідомість від усьо-

го, що «прилипло» до неї під час початкової травматичної події. Тільки після цього можна починати роботу над спогадами.

Зустріч із Богом тут дає досвід позитивної стійкості перед обличчям небезпеки. Це крок на шляху до «десенсибілізації» — тобто перенавчання системи, щоб вона більш позитивно реагувала на те, що до цього часу викликало травму.

Для Йова кульмінацією зустрічі з Богом стало те, що він отримав завдання — молитися за своїх друзів — і знову отримав утрачене. Отже, увесь його негативний досвід виявився обмеженим у часі й мав позитивний фінал.

Йов цього не усвідомлював, але буря, що насувалася, була ознакою Божого приходу. Відтепер він зможе сприймати вітер як провісника Бога, а не лиха.

Звернути мою увагу до Бога перед обличчям моїх різних травм — знайти саме там безпеку в Його величі та моїй малості, саме там впростатися у своїй людській гідності — це постійний виклик; але це чудова допомога на довгому шляху десенсибілізації. Що Бог може сказати мені в шумі транспорту? Я чула, як Він сказав мені: «Ти вижила! Ти тут! Ти тут, бо Я хочу, щоб ти була тут: тому Я не дозволив тобі померти чи навіть отримати тяжкі поранення».

Сьогодні вранці, після роздумів над псалмом 46, готуючись до написання цієї статті, я почула сирену швидкої допомоги. Зазвичай сирени або мигалки повертають мене до стану безпорадного, пораненого та збентеженого п'ятнадцятирічного підлітка, що стоїть біля розбитого автомобіля і не знає, що сталося, що робити чи куди йти, а довкола товчуться невідомі люди й мчать у темряві машини. Натомість сьогодні, зосередившись на Бозі, я раптом зрозуміла, що швидкі поспішають НА ДОПОМОГУ. Ось мій запис у щоденнику: «Сирени — це сигнал не про те, що навколо катастрофа, а про те, що хтось іде на допомогу. «Бог — допомога в скорботах, що завжди знаходиться поруч» (Пс.45:1). Чи можу я почути у звуці сирен, як Він приходить на допомогу? Навіть якщо я — безпорадна жертва катастрофи, до мене вже по-

спішає мій Помічник. Можливо, тоді допомога затримувалася, але зараз Він прийде в потрібний час. Можливо, тоді Його прихід був би недоречним, але Він уміє лікувати рани».

Звичайно, проминули місяці, поки я дійшла до цього. Спершу сирени були однією з цілої купи причин, які робили мені боляче. Це особливо давалося взнаки, бо я жила біля пожежної частини. Вони мене не ймовірно засмучували, і я переходила в режим «завмирання» щоразу, коли їх чула. Потім я стала свідомо «згадувати» ситуацію після аварії. Лише тоді я запитала себе: «Як мені почути в їхньому звучанні Бога?»

Зрештою, що Бог сказав Йову? Основне послання голосне й чітке: Бог контролює як людське беззаконня, так і природний порядок. Як я припустила вище, ця ідея мала визначальне значення для травмованих. У розділах 38-41 ідеться спочатку про стихію, потім про тварин, але також і про суд над людьми. Рефлексії про Божий контроль над стихіями та тваринами слугують попередній меті — заспокоїти Йова: розуміючи, наскільки великий Бог і наскільки малий він сам, він може просто мовчати й слухати (40:4).

Проголошення Божої справедливості, демонстрація обмежень людської справедливості й недоцільності людського гніву в уривку 40:8-14, за яким йде вірш про контроль Бога

над чудовиськами, надихають Йова до поклоніння (42:6).

Цікаве в цьому те, що Бог розпитує Йова. Травма ставить усе під сумнів, тому не дивно, що досі Йов проблематизував Бога, своїх друзів і все навколо. Але найглибший біль, що може кидати людину в лютя чи занурювати в розгубленість, мабуть, полягає в тому, що травма ставить під сумнів самого травмованого. Цей досвід руйнує весь мій спосіб буття, і я відчуваю себе роз'єднаною й фрагментованою. Отже, зустріч Йова з Богом перетворюється на заклик до зустрічі з самим собою. Запитання: Хто то такий, що затемнює раду словами без розуму? (38:2), може стосуватися Елігу, але це саме питання Йов застосовує до самого себе в 42:3. Наприкінці він усвідомлює, що переконання його утішників не вирішить його проблем; їх вирішить лише смиренне прийняття всього, що допустив Бог. Він знав це й на початку (1:20-21), але тепер знає це зовсім по-новому.

Єдина Божа настанова Йову, повторена в 38:3 і 40:7, — підперезати стегна, як мужчина, щоб почути Божі запитання. Перш, ніж нагадати про Свою велич, Бог нагадує Йову, що, будучи людиною, створеною на Божий образ, він може встати й стояти перед Богом. У цьому стоянні перед Ним Бог запрошує його, так би мовити, на екскурсію по всьому творінню, під час якої Йов упізнає в

собі маленьке створіння. Нарешті, побачивши велич Бога й визнавши власну обмеженість, він зможе припинити свої страдницькі, але безцільні нарікання.

Я відчуваю полегшення, коли визнаю свою малість. Світ не завалиться, якщо травма заважатиме мені функціонувати як слід. Я не керую — Бог керує всім. Тому немає великого значення, якщо я не розумію, що відбувається. Усе, що мені справді потрібно знати, це те, що Бог контролює обставини та що Він добрий.

Я відчуваю радість, споглядаючи себе на тлі усього творіння, — радість, що я вижила й можу бачити його красу, що Бог піклується про світ і впорядковує його, що і мене маленьку Він цінує більше, ніж багатьох горобців.

Я відчуваю звільнення, усвідомлюючи, що мій шлях до цілісності залежить від мого стояння перед Богом, а не від будь-якої іншої людини. Це не залежить ані від кривдника, що завдає мені болю, ані від якогось «утішника», що прийде й все налагодить. Мені потрібно зустрітися з собою, і я можу це зробити, зустрічаючись із Богом, прийняти все, що зі мною сталося, і піднести це до Нього.

**Уривки зі статті Іди ГЛЕЙЗЕР
«Спостереження за власною
травмою» із книги
«Подолання травми»**

Плачте з тими, хто плаче...

Ми всі знаємо, що коли хтось має фізичні потреби, то ігнорувати їх або задовольнятися поверхневими порадами — це зовсім не допоможе й буде немилосердно: «Коли ж брат чи сестра будуть нагі, і позбавлені денного покриву, а хто-небудь із вас до них скаже: Ідіть з миром, грійтесь та їжте, та не дасть їм потрібного тілу, що ж то допоможе?» (Як.2:15-16).

Проте люди також мають емоційні потреби, потреби в стосунках, потреби душі. І ось тут усе

стає дуже «духовно». Тут чомусь лунають поради не очікувати нічого від людей, а отримувати прямиї поради від Бога. Це десь те саме «іди грійся та їж», просто в іншій сфері потреб. У нас може не бути надлишку їжі, але буде правильно розділити її з тим, хто має значно менше. У нас може не бути надлишку любові, радості, миру, втіхи... Але якщо ми раді поділитися з тими, хто ще в більшому горі, то Бог, як правило, примножує те, чим ділимося.

У Бозі є повнота всього. Є речі, які може дати лише Він. Є речі, які також дає Він, але через нас — один для одного. Він сказав, що недобре людині бути самій. Бог так влаштував світ, що ми потребуємо стосунків. Можна закрити серце один від одного, відмахнувшись порадою: «Молися — і Бог допоможе». Але Біблія закликає дбати також про емоційні потреби один одного: любіть один одного, утішайте один одного, підбадьорюйте один одного, плачте з тими, хто плаче, радійте з тими, хто радіє.

Ольга КОНДЮК

Сила проголошеного слова

«Нехай жадне слово гниле не виходить із уст ваших, але тільки таке, що добре на потрібне збудування, щоб воно подало благодать тим, хто чує. І не засмучуйте Духа Святого Божого, Яким ви запечатані на день викупу. Усяке подратування, і гнів, і лютість, і крик, і лайка нехай буде взято від вас разом із усякою злобою. А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!» (Еф.4:29-32).

Апостол Павло закликає нас, щоб ми пильнували за своїми вустами, за тим, що ми говоримо. Коли ми читаємо про «гнилі слова», то перша думка, яка приходить: «Ну, я ж не матюкаюся, значить, це мене не стосується...» Але що значить «гниле»? Те, що колись було добрим, але зіпсувалося, і тепер воно містить у собі цю зіпсутість.

Ми можемо культурними словами говорити про щось гниле. Можна безбожні ідеї висловлювати дуже інтелігентно. Але суть буде гнилою, вона не принесе користі слуха-

чам. Наприклад: «Та нічого доброго вже в цій країні не буде!» — це гниль. Це псує віру людей. Або казати про когось: «Та він якийсь безтолковий!» — це гнилі слова. Вони приносять занепад.

Біблія говорить, що наші слова мають великий вплив. Цар Давид пише: «Хто та людина, що хоче життя, що любить дні довгі, щоб бачити добро? Свого язика бережи від лихого, а уста свої від говорення підступу. Відступися від злого і добре чини, миру шукай і женися за ним!» (Пс.33:13-15). Кожен із нас щось говорить — у своє життя, у життя сім'ї, навколишніх людей. Мається на увазі не тільки те, що ми їм говоримо, а й про них. Ми щось проголошуємо.

Язик має потужну силу, і вона може бути руйнівною. Апостол Яків пише: «Язик, малий член, але хвалиться вельми! Ось маленький огонь, а запалює величезного ліса! І язык то огонь. Як світ неправости, поставлений так поміж нашими членами, язик сквернить усе тіло, запалює круг життя, і сам запалюється від геєни» (Як.3:5,6). Коли язик є злом?

Коли він наповнений від геєни — словами неправди, руйни, обмови, засудження, прокляття.

Але коли наші слова стають інструментом Божої благодаті, коли ми дозволяємо Святому Духу наповнювати наші вуста, тоді це збудує. Збудує життя, стосунки, сім'ю, країну. Біблія закликає: благословляйте, проголошуйте добрі слова. Завжди легше, подивившись на якусь ситуацію, нарікати, що все пропало. Та наші вуста мають бути наповнені будівною силою: «Боже, благослови Україну! Благослови наш народ! Боже, благослови мій дім — дружину, дітей, рідних!»

А щоб гниле слово не виходило з нас, то воно не має бути в нашому розумі й серці. Чистота думки й почуттів приводить до чистоти слів. Бо чим наповнене серце, те промовляють вуста. Тож молимося: «Господи, сотвори в мені серце чисте! Омий мої думки й почуття, щоб мої слова проголошували Твою силу, Твоє благовоління, Твою благодать!»

Олег БОГОМАЗ

Капкан

«миротворництва»

Гостре питання

«Коли ж Кифа прийшов був до Антіохії, то відкрито я виступив супроти нього, заслуговував бо він на осуд. Бо він перед тим, як прийшли були дехто від Якова, споживав із поганами. А коли прибули, став ховатися та відлучатися, боячися обрізаних. А з ним лицемірили й інші юдеї, так що навіть Варнава пристав був до їхнього лицемірства. А коли я побачив, що не йдуть вони рівно за євангельською правдою, то перед усіма сказав Кифі: Коли ти, будши юдеєм, живеш попоганському, а не по-юдейському, то нащо поган ти примушуєш жити по-юдейському?» (Гал.2:11-14).

Пастор «поза політикою»

Мені надіслали один запис, як український пастор проповідує в США й закликає українських та російських віруючих не ворогувати між собою та не лізти в політику. Він говорить: «Мы живем в непростое время, очень непростое. Я прошу, давайте прекратим споры между русскими и украинцами. Мы как народ Божий, дети Христовы должны друг друга поддерживать. Неизвестно, что завтра может быть в Америке, в России, в Грузии, в Белоруссии. Сегодня, к сожалению, дьявол сделал свою работу... Он продолжает разделять народы, разделять церкви. Мы живем в Украине, и имеем моральное право многое сказать о русских, но мы принципиально не вводим политику в церковь».

Я подзвонив до цього пастора, кажу: невже справді, живучи в Одесі, ти досі не можеш назвати речі своїми іменами? Чоловік став виправдовуватися, потім навіть надіслав мені два записи, зроблені на початку повномасштабного вторгнення, де він дуже ясно, тверезо й справедливо

говорить, що Росія напала на Україну, а також радить не дивитися російські телеканали, які продукують пропаганду й брехню. Виходить, що є одна правда, яку він говорить в Україні, і є інша «правда», яку він говорить в Америці...

Чому так? Я не вірю, що там, в американській церкві він говорив це щиро. Напевно, він просто зрозумів, що говорити правду — не вигідно. Якщо ти хочеш їздити Америкою, проповідувати в церквах, збирати пожертви, треба знати, як себе поводити. Він прямо мені не сказав, але я думаю, що в тій церкві його попросили не говорити про те, що відбувається в Україні.

Я добре знаю, про що кажу. Є церкви, де тобі або взагалі не дадуть слова, або настановлять, про що можна говорити, а про що — ні. Мені не раз казали: «Будь ласка, без політики». Або: «Не треба згадувати про війну». Бувало, що я просто відповідав: «Ні, я не танцюватиму під вашу дудку», розвертався і йшов. Мене до багатьох церков за кордоном не пускають, у тому числі до українських, тому що люди хочуть чути тільки те, що їм подобається. Цікаво, 20 лютого 2022 року я проповідував в одній

церкві в Києві. Мою проповідь забрали з каналу відразу після служіння, тому що я «надто прямо» говорив. А вже через 4 дні почалася велика війна.

Важливо, щоб люди розуміли, що відбувається, щоб правильно молитися. Не можна молитися просто: «Боже, нехай настане мир!» Я чув, як один український пастор молився: «Боже, нехай затихне конфлікт у Східній Європі!» Що абстрактніше, то краще!

Знаю церкву в США, де пастор не дозволяє ходити з українською символікою, мовляв: «У нас тут є росіяни, і це їх дратує!» Увесь світ уже визначився, за кого він, і прапори українські повісив. Тільки церква хоче бути — і нашим, і вашим. Навіть є випадки, коли в ці американські церкви приїжджають люди, які допомагають російській армії. Невже все одно кого підтримувати? Церква повинна мати позицію! Бог каже, що краще вже бути холодним, аніж літєлим.

«Банна» правда

Сьогодні дуже гостро стоїть питання правди. І всім потрібно нарешті визначитися зі своєю позицією.

Багато хто лукавить: а де та правда? Але з мого досвіду, людина зазвичай знає, де правда. Коли ви сидите разом у бані, у ресторані, чоловік чітко називає речі своїми іменами — без жодних сумнівів. Але він ніколи цього не скаже зі сцени. Ось ця «банна» правда — вона справжня. Коли людина без одягу й без маски. Я би ще зрозумів, якби цей пастор, якому заборонили згадувати про війну, проповідував тільки про Ісуса Христа. Але ні, він підлаштовується під чужу позицію, прогинається й говорить те, що сподобається слухачам.

«Ми — один народ, це диявол нас розділив!» Слухайте, якщо диявол у всьому винен, то за що Бог взагалі судитиме людей? Якщо ми на Суді не зможемо звинуватити диявола у всіх своїх гріхах, то й сьогодні ми не можемо звинуватити його в злочинах Росії. Диявол спокушає, але кожен спокушується власною пожадливістю. І кожен вибирає для себе відповідну позицію.

Так, Біблія говорить, що блаженні миротворці. Але єдність має на чомусь базуватися. Як можна мати єдність, коли один вважає, що Путін напав на Україну, а інший — що Україна сама винна? Неможливо шукати єдності поза правдою. Єдність можлива лише на основі правди.

Здавалося б — мудра позиція: потрібно вберегти церкву від потрясінь, розділень, суперечок. Але, послухайте, відсутність у пастора позиції — найкоротший шлях до руйнування служіння. Уявіть собі, що пастух прислухається, куди хочуть іти вівці, і йде за ними: «Навіщо дратувати стадо? Треба, щоб усі були задоволені!» Хіба так буває? Пастух веде овець згідно зі своїм баченням, і вони йдуть за ним. Інакше для чого пастух? Біблія попереджає про часи, коли люди будуть вибирати собі вчителів, які б улещували їхній слух. Я думаю, це відбувається приблизно так: є група впливових проросійських людей, і пастор боїться піти проти них. Але тут без відважності ніяк. Ісусові Навину було сказано: будь сильний і відважний. Щоб вийти із занепаду, ввійти в обіцяну землю, потрібна відвага.

Від пастора очікують бачення, це його відповідальність. У 2014 році деякі служителі приїжджали до нас

у звільнений Слов'янськ, щоб усе побачити на власні очі, скласти власну думку. Але ж багато інших навіть не спробували щось з'ясувати, просто прийняли пропаганду.

Подивімося тепер на російську церкву. Був час, коли потрібно було казати правду. Але правду не говорили. Говорили те, що подобається владі. Спеціально навчені й призначені єпископи цю політику просували в церкві. Були люди, які не погоджувалися з церковним керівництвом. Я знаю там одного хорошого пастора, українця. Він писав правдиві дописи. Ми мали зробити з ним ефір. Але раптом він відмовився. Каже: «Ти розумієш, єпископ приїжджав, поклопотався, мені прямо в центрі дали землю, будуватиму церкву — це справа мого життя... Я не можу...»

Росія вибрала не говорити правду вголос, і тепер їхніх дітей забирають на фронт, на загарбницьку війну. Сьогодні мужності, щоб протистояти, уже потрібно набагато більше. Але все одно потрібно протистояти. Християнство без протистояння немислиме.

Я можу собі уявити, що дехто щиро вірить, що Росія все правильно робить. Але тоді будьте чесні в цьому. І тоді у вашій церкві лишаться тільки ті, хто теж так думає. Якщо у вас така позиція — щиро висловлюйте її, навчайте. Але яке ж зло, коли людина знає правду, але не говорить її сама й не дозволяє іншим!

Німі пси

Історія з цим пастором — просто приклад, я говорю про саме явище, коли християни ніби відкладають на задній план правду, справедливість, мовляв, це все було в Старому Заповіті, а тепер — тільки любов і благодать. Але ні, слово «правда» в Біблії вживається аж 300 разів (251 раз — у Старому Заповіті і 49 разів — у Новому).

Чому поняття «правда» таке важливе. Згідно зі словником «правда — те, що відповідає дійсності». Друге значення — «це порядок, заснований на справедливості, чесності». То чи повинні ми в наших церквах говорити правду? Правду щодо дійсності, щодо того, що є справедливим і чесним?

«Який сенс брехати, — сказав Вільям Фостер, — якщо того самого результату можна досягнути, ретельно дозуючи правду?» Це те, що зараз відбувається в церквах — ретельно дозується правда, і в результаті виходить брехня. Пів правди — ціла брехня.

Розгляньмо хоча б кілька цитат — про що Біблія наголошує, говорячи про правду? «А розумні будуть сяяти, як світила небозводу, а ті, хто привів багатьох до праведності (правди), немов зорі, навіки віків» (Дан.12:3). Є таке служіння — приводити до правди.

«За справедливістю, лише за справедливістю будеш гнатися, щоб жити й заволодіти Краєм, що Господь, Бог твій, дає тобі» (5М.16:20). «Сійте собі на справедливість, за милістю жніть, орите собі переліг, бо час повернутись до Господа, ще поки Він прийде і правду лине вам дощем» (Ос.10:12). Ми ж хочемо жити, досягати успіху, ми ж хочемо милості. Але все це неможливо, якщо не гнатися за правдою.

«Так говорить Господь: Бережіть правосуддя й чиніть справедливість, незабаром бо прийде спасіння Моє, і появиться правда Моя» (Іс.56:1). «Хто женеться за праведністю та за милістю, той знаходить життя, справедливість та славу» (Пр.21:21). Хіба в наших церквах буде життя, якщо ми не говоритимемо правди?

Про Ісуса Христа сказано: «Коли знаєте, що Він праведний, то знайте, що всякий, хто чинить справедливість, народився від Нього» (1Ів.2:29). «Діточки, хай ніхто вас не зводить! Хто чинить правду, той праведний, як праведний Він!» (1Ів.3:7).

Я просто дивуюся, як легко ми про це забуваємо. Це величезна системна помилка в церкві — усе переводити тільки в духовну площину. Ми хочемо просто сидіти в домі молитви, переживати Божу присутність — і починаємо жити в якомусь віртуальному світі, відсторонюючись від реальності.

А ви уявіть, і сьогодні ми це бачимо повсюдно, що у вашій церкві є людина, яка жорстоко постраждала від якоїсь несправедливості. І ось вона приходить, плаче: «Допоможіть, захистіть!» А у відповідь: «Ми стоїмо вище цього конфлікту, ми не

будемо в це втручатися, ми будемо проповідувати Ісуса Христа!» Якщо складно уявити, тоді припустіть, що це сталося з вами. Найгостріше ми відчуваємо несправедливість, починаємо боротися за справедливість, коли це торкається особисто нас, наших близьких. Уявіть, що ви зазнали кривди, але священник і спільнота святих відсторонюється від належної оцінки й покарання злочинця, бо «то все земне». Я думаю, що Господь ненавидить це.

«Новомісяччя ваші й всі ваші свята ненавидить душа Моя їх: вони стали Мені тягарем, Я змучений зносити їх, — пророкує Ісаїя. — Коли ж руки свої простягаєте, Я мружу від вас Свої очі! Навіть коли ви молитву примножуєте, Я не слухаю вас, ваші руки наповнені кров'ю... Навчіться чинити добро, правосуддя жадайте, карайте грабіжника, дайте суд сироті, за вдову заступайтесь!» (Іс.1:14,15,17).

Потім Ісаїя докоряє служителям: «Його вартівники всі сліпі, не знають нічого, всі вони пси німі, які гавкати не можуть, мрійники, лежні, що люблять дрімати! І це пси ненажери, що не знають насичення, і це пастирі ті, що не вміють уважати: усі вони ходять своєю дорогою, кожен з свого кінця до своєї здобичі...» (Іс.56:10-11). Пес повинен агресивно захищати, його основна якість — це вірність. А вони ледве гавкають. Причина — любов до користі. І, може, навіть не завжди про гроші мова. Є спокуса боятися втратити впливових друзів, пошану, успіх... Це і є ігри в політику. Головна риса політика — говорити те, що потрібно і коли потрібно, займатися словесною еквілібристикою, аби не сказати прямо. Бути поза політикою — це якраз бути чесним, говорити правду.

Співи під час криків

Дехто думає, що правда обмежується якимись духовними речами, про які говорять на богослужінні. А коли вийшов із церкви, то вже не потрібно боротися за правду: «Світ лежить у злі, там немає правди». Але Писання засуджує такий підхід. «Вони ненавидять того, хто у брамі картає, і обриджують тим, хто говорить правдиве» (Ам.5:10). «І я бачив під сонцем іще: місце суду, а в нім без-

законня, і місце правди, у ньому ж неправда...» (Еккл.3:16).

У багатьох церквах прийнято говорити тільки про духовні виміри, і не говорити про дійсність, яка нас оточує. Ніби ми живемо не в сучасному світі, а у світі Саула, Давида, Шадраха, Мешаха, Авед-Него... Ні, нам потрібні поради й проповіді, які торкаються конкретно нашого життя. Як можна робити вигляд, що війна не торкається нашого життя? Скільки людей виїхало з України, скільки переживають трагедії! Ми повинні осмислювати те, що відбувається. Щоб самим правильно орієнтуватися, щоб правильно молитися, щоб правильно служити іншим.

Під час повномасштабного вторгнення Росія заявила зокрема про денацифікацію і демілітаризацію України. Якби завоювання вдалося, то денацифікація виглядала би так: тих, хто чинить супротив, знищували б, як нищать тепер, а тих, кого можна зламати, ламали б, роблячи націю рабами. На наших очах відбувається найвища несправедливість — вигублюють народ! Чому хтось має вирішувати за іншу країну, офіційно визнану в усьому світі, чи може вона мати свою армію, незалежність? Писання каже: «Рятуї узятих на смерть, також тих, хто на страчення хилиться, хіба не підтримаєш їх? Якщо скажеш: Цього ми не знали! чи ж Той, хто серця випробовує, знати не буде? Він Сторож твоєї душі, і він знає про це, і поверне людині за чином її» (Пр.24:11-12).

Якщо ви знаєте у своєму серці правду й замовчуєте її, вам буде гріх. Коли нацисти забирали євреїв, віруючі закривали церковні вікниці й гучніше співали, щоб не чути криків тих, кого везли на смерть. Тому що церква того часу теж прийняла рішення бути поза політикою й не засуджувати Гітлера. Просто поїдьте в Освенцим чи інший концтабір, подивіться широко розплющеними очима на зло ХХ століття. Це відбувалося лише 70 років тому. Коли одна нація вирішила, що вона краща за інші, і розпочала геноцид. Таке відбувається й сьогодні. Уже 300 років кояться злочини Росії проти України.

Чи можемо ми себе поводити так, ніби нас це не стосується? Чому Бог наголошував, щоб заступали-

ся за сиріт і вдів — найбільш незахищені класи суспільства? Зауважте, не про матеріальну підтримку мова, а про заступництво. Є підлі люди, які завжди тиснуть, оббирають і наживаються за рахунок слабких. А щоб заступитися, потрібно засудити несправедливість, увійти в конфлікт. Тому кожен, хто думає, що питання справедливості нас сьогодні не стосуються, викривлює Божий характер. Виставляє Бога таким, Який ніби й Сам не розуміє, де правда, а де брехня...

Як ось такий «нейтральний» пастор буде утїшати вдову, яку утискають? Він скаже: «Ну, що ми можемо вдіяти? Смиряться, терпи, молися Господу...» Цей пастор не покладає за неї душу, не піде розбиратися з кривдником, не подасть до суду, не візьме на себе витрати... Хіба що дасть їй на якийсь пиріжок, і все.

Полюбити правду

Я дуже часто чув фразу: «Ми — поза політикою, ми проповідуємо Євангелію! А правда в кожного своя». Що це значить? Виходить, «правда» і «Євангелія» — це різні речі? Вони не можуть перетинатися? Навіть якщо правда в кожного своя, вона має бути. І має бути право про неї говорити. І свою правду треба захищати. «Хто женеться за праведністю (правдою) та за милістю, той знаходить життя, справедливість та славу» (Пр.21:21).

Християнство сьогодні стало якимось іграшковим, пластиліновим. Протестанти забули, що їхня назва означає протест. Нам потрібно бути сильними й мужніми, щоб стояти за правду. І Євангелію неможливо проповідувати без правди. Якщо ви хочете приносити благословення, не бійтеся говорити правду. Не підігруйте людській двоєдушності. Це погана послуга.

Можете з мене сміятися, але я пророкую, що на довгій дистанції виграє той, хто був чесним, правдивим, справедливим. Адже принципу жнив ніхто не відмінював. Ми проходимо період, коли багато буде змінюватися. У мене передчуття, що багато церков просто розсипляться. Бо люди загралися в церкву.

А чого власне боятися наші церкви, які не говорять про війну? Що

взагалі їм загрожує? Що люди від них підуть? Виходить, щоб люди не пішли, ми готові поступитися правдою? Ви можете собі уявити Ісуса Христа, який думає одне, учням говорить друге, фарисеям говорить третє? Ні. Він не боявся конфліктів, говорячи правду. Навіть іноді про-

вокував, щоб показати їхнє лицемірство. І не боявся, що люди від Нього підуть.

Потрібно пізнати правду, полюбити правду, переконатися, увірувати в неї, загорітися нею. Щоб очі горіли, коли ви говорите правду. Тримаймося, правда переможе. Брехня

не може перемогти. Блаженна людина, яка точною своєї опори зробила правду. «Блаженні голодні та спрагнені правди» (Мт.5:6).

**Сергій ДЕМИДОВИЧ,
за матеріалами прямого ефіру на
сторінці автора**

Де Авель, брат твій?

Буття 3:1-15

Каїн був первенцем і працював на землі, Авель — пастух отари. А сьогодні Каїн став синонімом заздрості й підлості. У зоології є навіть термін — каїнізм.

Двоє братів мали певні стосунки з Богом, але Бог зглянувся на Авеля й на жертву його, а на Каїна й на його жертву — ні. Проблема була не в жертві, а в тому, хто її приносить. Бог оцінює дар по тому, хто його дає, люди — навпаки.

Каїн розгнівався. Древні називали спалах гніву тимчасовим безумством, але більш страшний — затяжний, затверділий гнів. І Бог звертається до Каїна, застерігаючи його: «Ти підпустив гріх до свого серця, не дозволяй йому панувати, контролюй його». Якщо зло не контролювати, воно поширюватиметься. Природа зла динамічна, Путін — це дракон, який весь час хоче їсти. Дозволити злу поширюватися з надією, що воно якось саме зупиниться — фундаментальна помилка. Ось чому ми маємо поліцію, суди, прокуратуру, армію, кордони й т. ін. Це стосується й нас особисто — ти маєш взяти владу над внутрішнім злом.

Каїн не слухається, але виманює брата свого та вбиває, а на запитання Бога відповідає грубо, мовляв, його це не стосується. Врешті Бог проклинає Каїна й ставить знак на ньому (кажуть, що це був знак Z) — і він втрачає свою здатність до землеробства.

Це урок і для нас: гріх вбиває тебе з твого покликання та вбиває талант всередині тебе.

Запитання Бога звучить почасти й до всіх нас: «Де твій брат?!»

9 листопада 1938 року в «Кришталеву ніч» поліція Німеччини нічого не робила, поки гестапо нищило магазини євреїв, грабувало їхнє майно, спалювало синагоги й ув'язнювало євреїв. Та найбільше вражало мовчання церкви. Бонхоффер ставив церкві одне запитання: «Де Авель, брат твій?» Німецька церква тоді прикинулася дурником, як сьогодні й російська: «Ми нічого не розуміємо в політиці». Коли євреїв везли у вагонах у концтабори, то в церквах гучно співали гімни, щоби не чути їхнього плачу.

Сьогодні це запитання спонукує нас не бути байдужими до горя людей навколо, до смерті й несправедливості. Якщо ми промовчимо, Бог не вважатиме нас невинними, тому що відсутність позиції — це вже позиція.

Ми бачимо, що Бог не завжди зупиняє зло, це наша відповідальність.

Валентин ЯРОШЕНКО

«Убивці, які вбивають Україну сьогодні, убивають Христа...»

Багато бруду довелося побачити. Брехня й насильство проростали і влітку, і взимку. Небачені врожаї капості збирала радянська влада.

Бачив, як святих, які вірили в Ісуса Христа, радянський суд робив злочинцями та відправляв на зону, на «виправлення та перевиховання». Декого відправляли на каторгу. Декого за віру в Бога позбавляли роботи й виганяли з інститутів. Так працювала радянська демократія.

Бачив, як радянські війська ввійшли до Праги та розчавили танками людей, які захотіли свободи. Жах!

Бачив, як радянські війська в Афганістан увійшли. Десять років громили країну, покладали людей без числа, ніхто не знає навіщо.

Чечня була особливою м'ясорубкою. Там радянські воїни показали себе в усій красі.

Смертоносні проекти творила Русь православна. Усього не описати. І моторошна невідворотність нескінченних військових, мирних, руйнівних, смертоносних операцій начебто стала звичною.

Проте!

Про вторгнення в Україну не міг і думки припустити. Така акція — безумство! Це не тільки Каїн, який убиває Авеля, але це Росія, яка вбиває себе в Україні.

І ось трапилося.

Убивство масове. Із особливою жорстокістю. Руйнування тотальне. І лікарень, і шкіл, і житлових будинків. Убивства мирних людей подаються як неймовірний подвиг. Нагороди сиплються, як із рогу до-

статку! Очевидно, ковзанка смерті, запущена кремлем, не передбачає зупинки.

Що робити в такій трагічній реальності?

Україні стояти й чинити опір. Тут немає сумнівів.

Росії слід зупинитися. Одуматися. Покаятися. Звільнити Україну. А потім взятися за відновлення країни.

Християнам слід чітко розуміти, де злочинець, а де жертва. І, звісно, захищати жертву. І не виправдовувати вбивць.

Бог — любов! Убивці, які вбивають Україну сьогодні, убивають Христа!

Але попереду Божий суд. І кожен із нас дасть звіт за все, що робив, живучи в тілі.

Юрій СІПКО

Проти російського релігійного діяча Юрія Сіпка порушили кримінальну справу

Російського релігійного діяча Юрія Сіпка обвинувачують у поширенні фейкової інформації про дії російської армії проти мирного населення України. Слідство завело кримінальну справу.

За повідомленням телеграм-каналу «Главка СК РФ», у березні 2022 року Сіпка розмістив в інтернеті відеоролик, у якому розповів про звірства росіян в Україні, засудивши дії російської армії.

8 серпня в Юрія Сіпка та інших християн відбулися обшуки на території столичного регіону й в Калузі. Розслідування триває, а його результати можуть вплинути на становище вірян у Росії.

Від початку війни Юрій Сіпка зайняв чітку позицію, у своїх постах і відео висловлював підтримку українському народу, засуджував дії російської влади та армії.

Коментуючи ці події, пастор написав: «Усім привіт, святі отці, мужі-браття! Я тут. У безпеці. Добрі люди в кошику зі стіни мене спустили й доправили до якогось вільного поселення. Усім дякую за увагу!»

«Ніякої протиправної діяльності я не вів. Ні в чому протиправному мене не викрили. І тому вони мене не зупинили. Я живий. Коли зупинять, тоді вже я не зможу передати вам привіт», — додав він.

Для довідки: Юрій Кирилович Сіпка — російський баптистський пастор, віце-президент Всесвітнього альянсу баптистів і президент Російського союзу євангельських християн-баптистів з 2002 по 2010 рік.

“ Жодних публічних заяв на підтримку Юрія Кириловича з боку рідного йому баптистського союзу нема і, найімовірніше, не буде. І цьому не варто дивуватися, бо й сам Юрій Кирилович обстоював думку, що баптистам не варто активно протистояти військовій агресії Росії. Його гострі й справедливі критичні випадки часто стосувалися політики російської влади, російського православ'я, але ніколи рідного баптистського братерства, яке офіційно з часу початку війни жодного разу не виступило з осудом війни, зате активно бере участь у різноманітних державних заходах і шле вітальні телеграми Путіну.

Я приєднуюся до молитов за майбутню долю Юрія Кириловича та за Божий захист для нього та його рідних. Зазначу, що російський баптизм усе ж таки залишиться в історії завдяки відважному голосу сумління, яким є Юрій Сіпка. А обидва п'ятдесятницькі союзи Росії, у керівництві яких перебувають здебільшого етнічні українці, не спромоглися навіть на шепіт протесту.

Роман СОЛОВІЙ,
богослов, пастор

«Слово про Слово»

Я ніколи тебе не забуду, учителю!

*Світлій пам'яті мого вчителя,
професора Вадима Марцафея (на
фото в центрі) присвячується*

Я тебе ніколи не забуду, учителю. Я пишу ці рядки, бо я дуже пам'ятаю. Я пам'ятаю, як ти стояв за мене перед керівництвом інституту. Я пам'ятаю, як ти мене боронив, як ти мене обстоював. Ти мене не зрадив, ти не залишив мене. Ти був куратором моєї студентської групи. І тобі «попався» я — віруючий, богомолець, не комсомолец, та ще й син пастора. Я знав, що тебе змушували наді мною працювати, а ти мене ні в чому не переконував. Я думав, що ти невіруючий, а ти і твоя дружина просто по-своєму вірили в Бога. Твоя дружина потім казала мені, що ти про мене розповідав їй, що я дуже незвичайний у тебе студент. Я добре пам'ятаю, як у присутності всіх студентів на мене кричав парторг факультету, що я фанатик і мені не місце в інституті. Після цього я вирішив покинути навчання, але ти мене переконав залишитися. Я пишу ці рядки й прямо зараз бачу твоє добродушне обличчя та усмішку. Я пишу, бо дуже тебе пам'ятаю.

Я ніколи тебе не забуду, учителю. Під час першої ж сесії мені поставили двійку — із історії комуністичної партії. Математику та фізику я склав «автоматом» (мабуть, професори-євреї відмовилися мене «завалювати»). А потім ти особисто прийшов на перескладання мого іспиту з історії, і вони змушені були поставити мені четвірку (на останньому курсі, після «гласності та перебудови», я принципово пересклав історію на п'ятірку та отримав червоний диплом). Я пам'ятаю, як ти тоді запитав мене після сесії, чи не хочу я займатися наукою під час навчання. Ти навіть пожартував, що мені гріх не займатися наукою. Через день я потрапив у твій науковий відділ, учителю. Я пишу ці рядки й прямо зараз бачу твоє добродушне обличчя та усмішку. Я пишу, бо дуже тебе пам'ятаю.

Я ніколи тебе не забуду, учителю. Я й досі пам'ятаю, як після лекцій буквально злітав на останній поверх старого навчального корпусу, де була кафедра електродинаміки інформаційних систем. Ти керував тоді науково-дослідною роботою, пов'язаною з технікою надвисоких частот (НВЧ). І ти став мене вчити, учителю. Ти був моїм найулюбленишим професором-лектором. Я навіть не складав іспитів, після останньої лекції ти мені відразу ставив п'ятірку. Ти посміхався й казав, що мені взагалі не треба складати іспитів. А наприкінці першого курсу ти показав мені опубліковану наукову статтю та сказав, що це наша з тобою стаття. Поруч із твоїм ім'ям я побачив і своє. Я пишу ці рядки й прямо зараз бачу твоє добродушне обличчя та усмішку. Я пишу, бо дуже тебе пам'ятаю.

Я ніколи тебе не забуду, учителю. Ти ніколи не був кар'єристом, і всі це знали. Ти був великим ученим. І я мав честь у тебе вчитися. Після другого курсу мене забрали до армії. А коли повернувся й відновився на навчанні (дякую «перебудові»), ти знову переконав мене займатися наукою. І я знову повернувся на твою кафедру. Я добре пам'ятаю, як під час захисту мого дипломного проекту ти підвівся й сказав, що рекомендуєш мене для навчання в аспірантуру (поза чергою) і що згоден стати моїм науковим керівником. Потім я дізнався, що невинуваті шанувальники атеїзму казали тобі, що «пригріваєш змію на грудях», але ти знову мене захистив. Завдяки тобі я одразу ж «потрапив» до аспірантури. Я пишу ці рядки й прямо зараз бачу твоє добродушне обличчя та усмішку. Я пишу, бо дуже тебе пам'ятаю.

Я ніколи тебе не забуду, учителю. Я пишу ці рядки, бо дуже пам'ятаю. Я пам'ятаю, як ми з тобою займалися наукою, і як терпляче ти вчив мене розуміти, досліджувати, вимірювати, розраховувати та аналізувати невидимі й таємничі електромагнітні хвилі. Ти

казав мені, що ми захистимо дисертацію достроково, і я тобі вірив. Ти був великою людиною, учителю. Ти відрізнявся рідкісним поєднанням принциповості й доброзичливості та гумору, за що тебе цінували та любили і колеги, і студенти. Я багато розповідав про тебе своєму батькові та друзям. Твої порядність, інтелігентність, скромність та повне посвячення науці мене надихали. Я вчився в тебе не лише науки. Але трапилося непередбачене. Я добре пам'ятаю той день, коли почув страшну звістку: ти раптово впав у кому. А коли з неї вийшов, то вже не зміг займатися наукою і незабаром... помер. Перед твоєю смертю я багато за тебе молився. Ти вже не впізнавав мене, але я добре знав, хто ти. Ти був для мене великим ученим та вчителем. Я пишу ці рядки й прямо зараз бачу твоє добродушне обличчя та усмішку. Я пишу, бо дуже тебе пам'ятаю.

Я ніколи тебе не забуду, учителю. І я знаю, що одного разу тебе знову зустріну. Ти пробач мені, що без тебе я не зміг захиститися достроково. Але я таки захистився — як і мій батько, ти навчав мене ніколи не здаватися. Я продовжив розвивати радіотехнічні системи спеціального призначення, включно з технікою найвищих частот. І ми захистилися, учителю. Я пам'ятаю, як шкодував, що тебе не було на захисті нашої дисертації. Але твоє ім'я, учителю, я поставив першим у нашій науковій дисертації. Я пишу ці рядки й прямо зараз бачу твоє привітне обличчя та усмішку. Я пишу, бо дуже тебе пам'ятаю, учителю. І ми обов'язково знову зустрінемося.

**Іван ЛЕЩУК,
із циклу «Записки на полях душі»**

Мама за серцем Божим: 10 порад

Було б добре прочитати десь 5-10-20 чи скільки там порад, дотримуючись яких, можна автоматично стати «мамою за серцем Божим». Мій досвід материнства, однак, показує, що навіть найкращі поради щодо виховання не завжди працюють у конкретній ситуації з конкретною дитиною.

Та є кілька універсальних, базових підказок, які можуть стати доброю основою для виховання в кожній родині.

1. Щоби бути «мамою за серцем Божим», потрібно самій стати «дитиною за серцем Божим», уміти Його слухати й слухатися, знати Його серце, Його бажання та волю, розрізнати Його голос. Бо в стосунках із дітьми не раз виникатимуть ситуації, коли реагувати доведеться миттєво. Бог завжди поруч і готовий допомогти. Але коли мама не звикла співпрацювати з Ним, може виникнути проблема.

2. Знайомий усім вірш зі 127-го псалма: «Діти — спадщина Господня. Плід утроби — нагорода» нагадує не лише про те, що діти — від Бога, але й про відповідальність мами посвячено ставитися до цієї спадщини, так, щоб нагорода Господня не перетворилася на «кару Господню».

3. Дві основні потреби дитини — любов і безпека. Дитина мусить знати, що вона цінна, важлива, що її

люблять і їй нічого не загрожує. І коли їй рік, і коли 10, і коли 17.

4. Важливо навчити дитину послуху — бо інакше вона не вмітиме слухатися Бога та Його Слова. До 5-6 років треба закласти основи розуміння, що можна робити, а що — ні. До 9-10 потрібно додавати контекст стосунків. Ти робиш те чи те, бо це правильно й ти любиш маму. Дружба з мамою передує дружбі з Богом. А вже підлітки потребують логічного обґрунтування й переконання.

5. Один із обов'язків мами — навчити дитину любити Слово. Читання Біблії розвиватиме їхнє мислення, збагачуватиме словниковий запас, живитиме дух і формуватиме світогляд. Та щоб цього навчити, потрібно самій це любити. Читання для дітей має бути цікавим і відповідним їхньому рівню. Так само й спільна молитва не може бути втомливою й занадто довгою, не відповідною віку дитини, бо інакше вона ризикує стати для них небажаною практикою.

6. Наші діти — це «п'ята Євангелія» для вчителів, однокласників, друзів... А щоб вона працювала, мамі потрібно самій стати такою «Євангелією» в сім'ї. Показувати Бога, у Якого вона вірить, Таким, Яким Він і справді є.

7. Бог хоче спасати всіх людей: лікарів, економістів, політиків, музикантів, програмістів, учених... Мама

може запалити в серці дитини бажання стати світлом для цих людей. «Ви — світло для світу... Отак нехай ваше світло світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мт.5:14,16). Діти повинні знати, що небо — це не зібрання малоосвічених людей, які нічого не роблять, лише на арфах грають (утім, грати на арфі теж треба вчитися). На небі немає нероб. Ті таланти, які Бог дав дітям на землі, будуть мати продовження у вічності. І їх потрібно розвивати.

8. Мета життя християнина — і великого, і малого — являти Ісуса. Діти не вмітимуть це робити, якщо мама їх не навчить. «Що зробив би Ісус?» — це добре запитання, і дітей варто навчити ставити його, перш ніж приймати якесь рішення.

9. У вихованні неможливо уникнути помилок і неправильних рішень. Мама повинна вміти просити в дитини пробачення. Тоді дитина й сама вмітиме просити пробачення в людей і каятися перед Богом.

10. Щоб ці поради працювали, доведеться будувати з дітьми близькі, доброзичливі стосунки, поважати їхню особистість і розуміти їхню унікальність. Батьки показують дитині Бога. Формуючи стосунки з дітьми, ми формуємо їхні стосунки з Богом.

Людмила БЕНДУС

Жіноче служіння

Найважча робота у світі

Компанія American Greetings, яка виготовляє привітальні листівки, якось провела зворушливий флешмоб, давши оголошення про фіктивну вакансію «Начальник управління» в мережу та газети, а потім провівши реальні онлайн-співбесіди з кандидатами.

Під час співбесіди, описуючи вимоги до працівника на пропоновану посаду, вдаваний рекрутер говорив:

— Це не просто робота, це, можливо, найважливіша робота. Вимоги до кандидата дуже серйозні. Перша категорія вимог: мобільність. Під час роботи потрібно більшу частину часу проводити стоячи, точніше — майже весь час. Ви маєте постійно бути на ногах, потрібен найвищий рівень витривалості.

— Про який саме графік йде мова? — запитували респонденти.

— Від 135 годин на тиждень до необмеженого часу. По суті 24 години 7 днів на тиждень.

— Але ж буде можливість хоч іноді відпочивати?

— Ви маєте на увазі перерву? На жаль, ні, перерви не передбачені.

— Це взагалі законно?! — обурювалися кандидати.

— Так, звісно.

— Невже навіть обідньої перерви не буде?

— Ну, ви зможете пообідати, але лише після того, як пообідає ваш партнер.

— Це вже занадто! Божевілля якесь!

— Також посада вимагає наявності непересічних особистих якостей, уміння знаходити спільну мову з навколишніми, — продовжував «рекрутер». — Ми шукаємо людей зі знаннями в галузі медицини, фінансів, кулінарії. Ви повинні бути дуже багатозадачними, партнер потребуватиме постійної вашої уваги й зосередженості. Іноді вам доведеться працювати всю ніч. Потрібні навички роботи в повному хаосі. На особисте життя у вас не вистачатиме часу. Жодних вихідних чи відпусток. На Новий рік, Різдво та інші свята навантаження тільки збільшується. При цьому ви обов'язково

маєте бути в гарному гуморі.

— Це жорстоко! Це схоже на якийсь невдалий жарт. А як же час для сну?

— Час для сну взагалі не передбачений.

— І так — 365 днів на рік? Це ж антигуманно!

— Зате, повірте, ті стосунки, які вибудовуватимуться між партнером і вами, почуття від допомоги йому — безцінні. Тепер щодо зарплатні. Ця посада не оплачувана.

— Що ви сказали? Ніхто не працюватиме безкоштовно в таких умовах!

— Це праця виключно на благо

суспільства. А що, як я скажу вам, що прямо зараз мільярди людей працюють на цій посаді?

— Хто ж це?! — запитували до краю здивовані та заінтриговані люди.

— Мами! — була відповідь.

Після цієї відповіді зворушені учасники флешмобу сміялися та плакали, згадували своїх мам та дякували їм:

— Справді, і жодної зарплати, а робота 24 години на добу...

— Мами — найкращі!

— Зараз я думаю про свою маму! Про всі її недоспані ночі...

— Мамо, щире дякую тобі за все, я так тобі вдячна!

— Мамо, ти завжди була поруч, я дуже тебе люблю! Моя мама — наймовірніша!

Мамі

**Дивлюся ув очі весняні,
На кіс сивину мармурову.
Ти шепотом вуст на світланні
Небо схиляєш додолу.**

**Шукаю в туманах дитинства
Твій образ так юно щасливий.
І першу сльозу материнства,
Що впала на тіло дитини.**

**Біжу за далеким відлунням
Твого ще безжурного сміху.
Не можу догнати... Юність
Стала туманом тихо...**

**А там — за рікою часу —
На яблуні цвіт ще досі,
Що, впавши на долю нашу,
Став інеем у волоссі.**

**Там небо таке мрійливе
І серце таке гаряче!
Там ще нещастя зливи
Не впали на наше щастя.**

**Ще Скульптора-Часу руки
Твого не торкнулись обличчя.
Ще майстер різцями муки
Не вирізьбив болю в усмішці..**

Дмитро ДОВБУШ

Пам'ятник

Проза

Микола БОРБИНСЬКИЙ

Був гарний свіжий ранок. Сходило сонце, розганяючи сутінки. Високі гірські шпилі, покриті шапками снігу, загромаджували горизонт. Майже до їхнього підніжжя бігли рівні ряди зелених чайних плантацій. Яскраво синіло небо, вдалині зливаючись зі сріблястим морем.

Торжество світла й свіжості, яким була вщерть переповнена атмосфера ранку нового дня, бадьорили серце солдата. Учора з полку, з Сухумі, отримано наказ — рядового Гринюка відправити в розташування полку. Розмова в добре знайомому штабі була короткою: потрібні водії для робіт зі спорудження об'єктів у місті, тому — після обіду стати на облік у своїй третій роті, а це означає — койка й «котловоє довольствіє», тобто пайка в солдатській їдальні.

Відсьогодні — він військовий водій. ЗІЛ-130 з номерними знаками «8654-УШ» не зовсім новий, але в гарному стані. Удень на ньому працює дядя Льоша, так його величають у гаражі автоколони. Ну а після шостої вечора рядовий Гринюк — повноправний господар самоскида.

Петро неквапом обходив навколо вантажівки, діловито, зовсім як дядя Льоша, постукував по колесах. У кабіні самоскида — чистота й порядок. Ще раз легенько протер панель від пилу й повернув ключ запалення. Двигун завівся з півоберта, і за мить автомобіль поволі виїхав із автобази. На об'єкті робота полягала ось у чому: завантажитися бетоном і перевезти до місця призначення. Величезний об'єкт «Спортбаза министерства оборони» розташований на околиці міста, на ділянці, поритій котлованами й щедро залитій дощовою водою.

Сьогодні на об'єкті ледь не щопівгодини зникає подача струму. Уже вчетверте зупиняється бетонозмішувач. Знову відключення. Петро оглядається на кузов самоскида — лише половина наповнена бетоном. Знову загуркотів щебенем, вивергаючи бетон, бетонозмішувач. Усе, можна від'їжджати. ЗІЛ, згойднувши кузовом,

вибирається з-під бункера. Від котловану біжить бригадир — сержант Гром, добродушний дебелий гуцул із Надвірної. Щось вигукує, розмахуючи руками. Петро відчинив двері.

— Хух, — сержант застрибнув у машину, — усе, Мордочка (це було звертання до Гринюка під настрій), усе! Сказали з Управління: на сьогодні — усе, світла більше не подадуть. Вібратори не працюють. Хлопці вже переодягаються. Так що — поганяй у полк.

— А ти в кузов поглянь, — зауважив Гринюк і усмінувся, відчувши настрій сержанта, — два куби бетону. Мені що з ним накажеш робити? За годину-другу він дубом у кузові стане, а тоді що? Я тут уже більше години стою, ти ж сам бачив — струм то є, то немає. Так потроху і завантажили, а тепер що? Сержант задумався: а й правда — самоскид ущерть завантажений бетоном... Аж раптом схопився.

— Слухай, Мордочка, є варіант. Я тут одного знайомого маю, абхаз. Він будується, а два куби бетону — це йому як булька з носа. Гарантую — заплатить добре, а це, до речі, по дорозі в полк. Буквально п'ятсот метрів від основної дороги. То що, лади? Давай я за мить переодягнуся, і помчали.

— Та я, власне... — почав Петро, але сержант уже був далеко. Невдовзі повернувся, переодягнений, зі сліпучо-білим свіжим комірцем на гімнастерці. Легко застрибнув до вантажівки.

— Уперед, Мордочка, зараз розживемося трохи. Не пропадать же добру. Давай, давай, дьоргай, ти що, заснув? Уперед! — Петро задумано дивився кудись удалину, де громаддя гірських вершин сходилось із небом.

— Послухай, сержанте, не повезу я бетон продавати. Не хочу, не мій він. Автомобіль не мій. А якщо просто — не хочу красти. Ніколи такого не було, тим більше зараз. Не хочу.

Сержант Гром здивовано витріщився.

— Що-о-о красти, у кого красти? Це ж нічийне, хлопці вже в полку, що ти з ним маєш робити?

— А ось тут, на майданчику, і розвантажу. Тут ям — більше ніж досить.

— Слухай, казали, що ти дивак, а тепер бачу — правду говорили. Ми ж не крадемо, ну так склалося, бетон завантажений. Та ти не бійся, ніхто знати не буде. Гарантую! — гаряче переконував. — Це буквально п'ять хвилин. Ти навіть з кабіни не вийдеш, я сам почищу кузов. Сам домовлюся, твоя справа баранку трошечки вбік — і все. Решта — справа техніки. Так згода, лади?

— Ні, не вмовляй мене, я на це не піду. Повір, сержанте, — не хочу руль трошки вбік. Не погоджуюся, це мої принципи — маю триматися. Убік не просто кермо, убік — це ідею зрадити, — а в думках голос замполіта Камінського: «За ідею нужно стоять крепко...»

— Та слухай ти, — сержант вилаявся, — що за фразерство — ідея, принципи? Ти де нахапався такого? Ми в армії, з нас як із гуса вода. День до вечора — а там і дембель. Та за цей бетон гражданку класну можна на базарі... Переодягся — і в самоход... Діди на дембелі, тепер ми тут головні. Давай, не тягни лямку, заводь і поїхали...

— Я ж сказав, нікуди бетон не повезу. Не повезу, — додав твердо, — повір, не в бетоні справа. Це правда: він зараз тут нікому не потрібен. Мені, до речі, теж. Просто я себе після цього перестану поважати, у дзеркало огидно дивитися буде. Ти зрозумів, сержанте? Справа не в бетоні, є щось твердіше й дорожче за купу каміння. Не зароблю я на цьому, а втрачу.

— Що втратиш? Я ж тобі сказав — я про все домовлюся... Давай, брат, слово за тобою.

— Моє слово — я вірю в Бога й нічого такого робити не буду. Це принципово! А втратити Його довіру до мене не маю права. Я обіцяв Йому своє чисте сумління й не маю наміру купую щебеню його присипати. От так, брат, виходить, — і усміхнувся до Грома широкою посмішкою.

— Слухай, чудило, ти про що? А Бог тут яким боком? Та Бог на небі, а тут бетон... Та ми ж не крадемо, ми ж те, що все одно пропаде, нікому не потрібне, продамо. Та Бог тебе ще й похвалить, що розумно зробив...

— Ні, це моє останнє слово. Я зараз швиденько розвантажую — і в полк.

Сержант розізлився, проте нічого не міг удіяти.

— Ну т-ти, — старався відшукати слово й не міг, — ну ти чудило. Гроші тобі сам Бог посилає. Не хочеш — не треба. Явно тебе кобила в тім'ячко вдарила в дитинстві. Що ти за людина? У Бога вірити треба, а бетон — продавати треба.... Та пішов ти боком, давай, розвантажуй. Поставиш Богу пам'ятник бетонний, чи то, може, собі, дурному...

Гром стояв і лаявся, дивлячись, як піднімається кузов самоскида, як шаркнув із кузова бетон. Гринюк із лопатою подерся очищати кузов.

— Ну ти святий, ну ти ж чудило, то ж живі гроші, — бурмотів сам до себе сержант. Дістав цигарку, задимів, очікуючи поки Гринюк докінчить роботу.

Комбатівський бобик з'явився раптово. Він уже розвертався, під'їжджаючи до Грома. Замість комбата біля водія сидів майор Камінський. Сержант виструнчився, віддав честь.

— Товарищ майор, разрешите...

— Вольно, вольно, сержант, что у вас тут? Мне уже доложили, что электричества нету. Ну, ничего, завтра поднажмёте работу. План — закон, выполнять надо.

— Нету электричества и сегодня уже не будет. Личный состав уже в полку, а я вот самосвал поджидаю. Товарищ майор, у меня тут непонятка вышла.

— Да, интересно, и шо случилось?

— Скажу прямо, бетон загрузили, а электричества нет. Вибраторы не работают, бетон девать некуда. Я предложил — давай абхазу знакомому отвезём. Всё равно пропадает, куда девать то? Верно говорю, пропадёт ведь? А там, смотри, и солдату копейка. Ну, не ворует же, вы вон туда посмотрите — он не согласен, он не захотел, он, видите ли, в Бога верует. Я, честно говоря, разозлился. Говорю, чудило ты, при чем тут твой Бог. А он — нет, говорит, принципы, мол, у меня...

— Он это кто? Ты о ком сейчас? Шо за принципы?

— Да водитель наш, совсем мышей не ловит. Я говорю: организую, ведь не пропадать добру, а он — как осёл упёртый. Ну, говорю, иди и Богу своему поставь бетонный памятник, а заодно и себе, умному...

— Интересно, а кто он, водитель этот?

— Да наш он, из третьей роты, рядовой Гринюк. Не буду, мол, говорит, свои принципы нарушать, не повезу нікуда, мол, не моє это.

— Рядовой Гринюк, говоришь? Из третьей роты?

— Ну да, вон подъезжает, полюбуйтеся на эти «принципы».

Самоскид під'їхав, Петро вистрибнув із кабіни, віддав честь майору. Камінський, дивлячись прямо в очі солдату, простяг руку й міцно потиснув.

— Ты это, сынок, как у тебя дела здесь? Как служба, всё нормально? Сержант рассказал только что историю про бетон. Интересно получается, ёшкин кот... А ты, парень, и на самом деле поставил своему Богу памятник. Вот как приеду на объект, так и вспомню... Молодец, таких редко встретишь... За идею нужно стоять крепко, молодец. Я рад, что ты это хорошо усвоил. Давай в полк, да не забудь поужинать, ужин скоро...

Сержант Гром, витріщивши очі, слухав майора Камінського...

*З нової книги
«Святі і грішні»*

*Замовити книгу
можна
за посиланням:*

Сімейний табір для дітей із синдромом Дауна та їхніх батьків провела церква Івано-Франківська

10-15 липня 2023 року відбувся християнський сімейний табір «Головоломка», проведений командою Sunshine Carpathian громади Української Церкви Християн Віри Євангельської Івано-Франківська.

Місцем проведення табору обрали «Фазенду на Гончарах», що на Львівщині. Уже третій рік поспіль команда християнської молоді організовує подібний відпочинок. Дбає про комфортні умови та цікаву програму для корисного дозвілля дітей та підлітків — учасників табору.

Програма табору «Головоломка» орієнтована на задоволення потреб дітей із синдромом Дауна та нормотипових дітей.

Спеціально для батьків організатори розробили окремі заняття, се-

ред яких — ритмотерапія, фізична реабілітація та масаж, творчі майстер-класи та кулінарний майстер-клас від «Pronto Pizza». Була екскурсія в океанаріум, а також духовні й

душпастирські бесіди, біблійні уроки для батьків тощо.

Маленькі вихованці та їхні батьки були вдячними молодим християнам за проведений відпочинок.

У Житомирі придбали приміщення для нової церкви, на яку збирали кошти церкви в Україні й закордоном

7 червня 2023 року Житомирське обласне об'єднання УЦХВЄ придбало будинок, де проводитимуться богослужіння.

Потреба в приміщенні для нової церкви в Житомирі виникла три роки тому. Місцеві християни спершу молилися, потім стали шукати підходящі варіанти. Кошти для придбання будівлі збиралися протягом трьох місяців. Це переважно по-

жертви меценатів та церков з України та з-за кордону.

«Щира подяка усім, хто жертвував і молився, щоб ця подія сталася», — каже старший пресвітер обласного об'єднання Іван Фещенко.

За його словами, придбаний будинок має 1200 квадратних метрів. На дано-

му етапі приміщення потребує реконструкції та ремонту. Команди будівельників із різних церков Житомирщини, Рівненщини та Волині вже активно включилися в роботу. Наразі відремонтували 150 квадра-

тів — це 5 кімнат, де живуть місіонери. На перше богослужіння в новому домі молитви прийшло близько 20 людей.

Церква «Слово віри», де пастором служить Іван Фещенко, потребує подальшої фінансової підтримки для проведення ремонту у залі для богослужінь. Крім того, треба відремонтувати класи недільної школи, братерську та сестринську кімнати, благодійну їдальню тощо.

Тренінг «Мости зцілення» для капеланів та волонтерів відбувся на Закарпатті

28-31 серпня в Закарпатській області відбувся тренінг «Мости зцілення» для 45 капеланів і волонтерів, які служать у сфері душеопікунства й консультування. Навчання проходило за участі викладачів Служби військового капеланства ЗСУ, капеланів із США та викладачів братерства.

Організаторами заходу виступили Департамент соціального служіння УЦХВЄ (директор В'ячеслав Когут), капеланський відділ Волинського обласного об'єднання УЦХВЄ (керівник Олександр Ружило) та БО БФ «Міжнародний гуманітарний хаб» на чолі з Іваном Сільковським.

Про специфіку роботи військових священнослужителів розповіли представники Служби військового капеланства ЗСУ, старший офіцер відділу організації діяльності військових капеланів Артем Панкратов і офіцер відділу підготовки військових капеланів та взаємодії з релігійними організаціями Андрій Міщенко. Вони поділилися стратегіями ефективної взаємодії між церквою та службовцями, а також проводили для капеланів-волонтерів особисті консультації.

Головними спікерами заходу були гості з США: християнський консультант із душеопікунства Кріс Адсіт та капелан, колишній військовий «зелений берет» Крістіан Хіккі.

Під час тренінгу спікери розповіли, до чого приводить психологічна травма, показали різницю між посттравматичним стресовим розладом і так званою «моральною травмою». Адже розуміння того, що саме відбувається з людиною, стає ключовим фактором у наданні адекватної допомоги.

Також спікери наголосили на тому, що невіддільною частиною служіння капелана повинно бути піклування про себе. Тривала інтенсивна робота виснажує, капелани мають великий ризик стикнутися з проблемою вторинної травматизації — травмою, спричиненою травматичним досвідом інших людей. Якщо

вчасно не визначити цю проблему в капелана, подальша робота буде руйнувати його самого й тих людей, яким він служить.

Кріс Адсіт поділився правилами для самоперевірки на наявність вторинної травми. Також капелани разом із тренером розробили індивідуальні стратегії відновлення, тим самим вони отримали інструмент розробки подібних стратегій для людей, із якими вони працюють.

Викладачі підкреслюють, що розробка подібних стратегій і подальше виконання їх — це наполеглива праця в партнерстві з Богом. І саме це — дієвий спосіб будівництва мостів зцілення. Підтвердження цієї тези знаходимо у Святому Писанні — 2М.15:26, Пс.67:36.

Підтримати капеланів і помолитися за них приїхав старший єпископ УЦХВЄ Анатолій Козачок. У вітальній промові він висловив думку про джерела відновлення для священнослужителів, які довгий час перебувають у зоні бойових дій. Божі мужі Біблії у своєму служінні та-

кож зустрічалися з труднощами, але усвідомлення своєї місії ставало для них підбадьоренням на шляху. «Важливо, щоб кожен служитель розумів своє призначення, а ми, як Церква, будемо підтримувати капеланів на шляху їхнього служіння», — підкреслив єпископ.

Під час тренінгу старший пресвітер Хмельницької області Ростислав Мурах провів семінар на тему: «Як зробити велике для Господа».

«Із початком повномасштабного вторгнення багато вірян були залучені до волонтерської праці. Але з часом ми почали звикати до війни, збільшився розрив між життям на Сході та життям на безпечніших територіях. Важливо використати цей час для підготовки до майбутніх викликів, створених війною», — наголосив спікер.

За словами Ростислава Мураха, Церква має стати відповіддю на потреби людей після війни — так само як у перші місяці повномасштабного вторгнення. «Міра нашої підготовки визначає міру використання кожного з нас Богом у цей час», — підкреслив служитель.

Нерідко під час війни капеланам доводиться займатися не лише духовною працею, а й надавати допомогу пораненим. Тому представники ГО «Центр порятунку життя» на чолі з засновником Андрієм Стахнюком провели інтенсив із тактичної медицини. Кожен капелан самостійно потренувався визначати ступінь травми та ознайомився з покроковою інструкцією з надання допомоги.

Анастасія КОГУТ

«Зцілюючи душу людини — зцілюємо націю», — конференція Департаменту душеопікунства УЦХВЕ

15-17 серпня 2023 року на базі церкви «Філадельфія» в Києві відбулася конференція «Зцілюючи націю». Мета заходу — навчити, оснастити та надихнути пасторів церков, капеланів і волонтерів до пошуку шляхів допомоги людям, які пережили травму.

«Як допомогти людині, яка втратила кінцівки й почувається непотрібною? Це важко. Але ми є тими, хто знає Цілителя душевних ран. Ми знаємо Ісуса Христа, — підкреслив директор Департаменту душеопікунства Богдан Левицький, відкриваючи конференцію. — Після перемоги українська держава зможе відновити дороги та інфраструктуру, але відновлювати зламані душі людей — це завдання Церкви», — переконаний пастор.

Словом настанови та прикладами з власного служіння поділилися єпископи Юрій Веремій, Анатолій Безкровний, Олександр Озеруга та директор Департаменту соціального служіння В'ячеслав Когут.

Старший єпископ УЦХВЕ Анатолій Козачок поблагословив присутніх на час навчання та підкреслив: «Тут ми навчаємося не просто перемагати світ, не просто любити, а бути ефективними в Царстві Божому». Він подякував присутнім за служіння та запропонував простежити, як ставилися до страждань мужі Біблії, зокрема Павло й Петро, а також проаналізувати, як ставимось до страждань нині ми самі.

Під час пленарних засідань В'ячеслав Когут говорив про актуальність проблеми душевного зцілення військових. За словами доповідача, людина, яка потребує психологічної допомоги, не завжди усвідомлює свою потребу в цьому. «Пригадую випадок із військовим, який у 2022-му пережив жахіття Бучі. Через рік він стояв на вулиці, поряд проїхала вантажівка, у якої лопнула шина. Пролунав звук, схожий на вибух — чоловік побіг до найближчої клумби й став окопуватися. Він рив землю голіруч, ранячи пальці до крові. Слова друзів про те, що все гаразд, що немає ніякої ворожої атаки, до нього дійшли далеко не одразу. І таких людей навколо нас значно більше, ніж ми думаємо».

Директор Департаменту душеопікунства Богдан Левицький навів статистику МОЗ: нині 15 мільйонів українців потребують психологічної та духовної допомоги. Підраховано, що для відновлення психічного здоров'я українців протягом найближчих 10 років треба підготувати 80 тис. кваліфікованих душеопікунів.

Про ключі до духовного зцілення, зокрема, про смирення людини перед Богом, говорив перший заступник старшого єпископа Віталій Яцюк. Він на прикладах із Божого Слова показав низку духовних принципів, які допомагають людині відкрити своє серце для цілющої Божої дії.

На другому пленарному засіданні учасникам конференції служив пастор зі США, капелан поліції, декан університету Венгард Джонатан Альбо, який розкрив тему «Вплив травми та ефективно служіння». «Щоб допомогти людині, полікувати її травмовану душу, необхідне по-

мазання Святого Духа, — підкреслив спікер. — Бо помазання сходить для того, щоб зціляти розбитих, зламаних серцем. І коли ми відкриті, щоб служити, Дух сходить і діє через нас. Тому поставте собі запитання: чи я дійсно відкритий, щоб прийняти помазання?»

Другий день конференції був дуже насиченим. На ранковому служінні співом служила харківська делегація. А старший пресвітер Харківського об'єднання УЦХВЕ Ілля Герасим виголосив мотивуючу промову. «Під час бурі переконайтеся, що у вашому човні є Христос!» — закликав він.

Пеле Хорнмарк, регіональний директор СітіСерв нагадав, що, хоча в Україні йде страшна війна, є ще й духовна війна, яка триває у всьому світі. «На цьому фронті ми разом із вами», — зауважив гість. Він же представив закордонну делегацію.

На першому пленарному засіданні знову служив Джонатан Альбо, який розкрив тему «Як досягати людей з розбитим серцем». Він пояснив, які реакції відбуваються в нашому мозку під час страшних травмуючих подій, а також дав алгоритми, як допомогти травмованим людям.

Після обіду розпочалася робота в групах: на секції для пасторів викладав єпископ Ростислав Мурах, який підняв тему «Пасторське служіння: виклики та можливості під час війни». На капеланській секції служив пастор-капелан з м. Борислав, що на Львівщині, Михайло Дрен, який запропонував низку практичних порад із власного досвіду служіння.

На секції для душеопікунів служили троє спікерів. Проректор Полтавської богословської семінарії Ігор Скрипніченко розкрив тему розвитку особистості душеопікуна. Джонатан Альбо продовжив розпочату тему про те, як можна допомогти людям отримати цілісність серця. Заступник директора Департаменту душеопікунства УЦХВЕ Іван Мудрий говорив про малі групи як інструмент церкви для зцілення та підбадьорення.

На вечірньому пленарному засіданні єпископ Анатолій Безкровний говорив на тему «Душеопікун: характер та якості в служінні людям, які переживають кризу». Підсумував робочий день старший єпископ Анатолій Козачок, який представив презентацію на тему «Душеопікунство — інструмент церкви у зціленні нації». В кінці другого дня конференції відбулося богослужіння-причастя.

Останній день заходу розпочався зі свідчень військового у відставці, а нині капелана Романа Марченка, душеопікуна Михайла Дрена та єпископа Анатолія Безкровного.

Останнє пленарне засідання пройшло у формі панельної дискусії. Обговорювали подальшу співпрацю українських та іноземних учасників конференції Анатолія Козачка, Дейва Дональдсона, Венделла Вінсона, Віллі Робертсона, Троя Духона та Карла Харгестама. Фіналом стало підписання Меморандуму про взаєморозуміння та співпрацю.

Церква в селі Огризківці на Тернопільщині відсвяткувала 100-літній ювілей

29 серпня у Львові відбулася зустріч делегації УЦХВЕ на чолі зі старшим єпископом Анатолієм Козачком та представництва УГКЦ на чолі з її главою Святославом Шевчуком. Тема, навколо якої точилася розмова, — допомога людям із психологічною травмою та співпраця у сфері душеопікунства

Соціальне служіння церкви «Євангеліст» у місті Апостолове

13-14 липня в церкві «Спасіння», що в с. Підгайцях поблизу м. Луцька, відбулася конференція місії «Голос надії». Гаслом заходу був текст із Писання: «За словом Твоїм, Господи...»

Конференція Департаменту душеопікунства УЦХВЕ «Зцілюючи націю»

2022 рік приніс війну, непевність і тривогу за майбутнє. Але друковане слово не втратило своєї актуальності. У випусках журналу воєнного періоду ми намагаємося осмислити нову реальність, шукаємо відповіді на актуальні питання, разом із читачами пізнаємо джерела сили, підбадьорення та натхнення в моменти втоми.

Сподіваємося, що підняті теми були корисними для вас і наше спілкування на сторінках журналу продовжиться. Якщо вам подобається наше видання, будь ласка, поширте інформацію про нього серед ваших близьких та знайомих. Якщо ви маєте відгуки і пропозиції, ідеї чи готові матеріали для публікації, запрошуємо вас до співпраці, напишіть нам на адресу: blagovis@gmail.com.

Наступний рік ми плануємо детальніше присвятити темам душеопікунського служіння, яке стає все більш затребуваним, зважаючи на дедалі більшу травмованість нашого суспільства. Потребуємо ваших молитов та підтримки у служінні «Благовісника». Реквізити для передплати ви можете знайти на першій сторінці журналу. Сума пожертви на 2024 рік залишається незмінною. Деталі — за номером телефону: 096 592 1737.

